ꝯcomitātía iſta ut ín plꝛibꝰ.ſignū aūt eiꝰ ē ꝙ e
lephas eſt ualde magnꝰ ita ꝙ eſt maior oibuſ
al̄ibꝰ greſſibilibꝰ et pes eiꝰ eſt fiſſus ín mltís
fiſſurís.camelus eť eſt magnꝰ in duo ungulā
díuidens et uterqꝫ unícū facit filiū.nec h̄ accí
dit ſolū ín greſſibilibꝰ ſed etiā ín natalibꝰ aquo
ſís et uolatilibꝰ qᵭ.n.ex íſtis eſt pui corporis
frequēter ē mltoꝝ filioꝝ et qᵭ ē magnum eſt
paucoꝝ.accidit etiā iᵭ ín arboribꝰ et plantis
cā igiť ꝓpť quā queᵭ al̄ía gñant mltos. que
dā aūt paucos et queᵭ mediocriter ſic decla-
rata eſt a nobís.

C.ii.de cā ꝓpť quā ex uno ꝯcubitu ꝯcipi-
unť alñ mlti filii

Ꝺmírabile aūt uideť íd qᵭ accidit fēis
ꝯcipientibꝰ ſil̄ mltos filios.hiis.n. accí
dit ex uno ꝯcubitu ꝯcipe totā illā filioꝝ ſuo-
rū mltitudinē ſi ſpma maris eſt ꝯueniēs mix
tiōi materie que ē ac formatōi ex gutta fēie ſe
miali in tpe ꝯceptionis.ſiue eť dicať nō eſſe ꝯ
ueniēs illi ſed ꝯgreget eā tñ ſicut coagulū cō
gregat lac uideť ꝙ nō debet facere niſi unū ex
tota materia eo ꝙ ſpm ē unū et materia ē una
et tūc mirabiť aliqs cām quare facit ꝯceptoꝝ
tātā plꝛalitatē.ſm̄o aūt dicentiū ad qōꝫ iſtā ꝙ
cā plꝛalitatiſ eſt qꝛ ſpma diuidiť i plꝛa loca ma
tricis et ad plꝛa officia uenaꝝ que ťmianť ad
matricē eſt falſꝰ.dicūt.n.iſti ꝙ orificia uenaꝝ
trahūt ad ſe ſpma et cū illa ſint diuerſa diuidiť
ſpma ad loca diuerſa et uideť h̄ opinio ꝯcor-
dare cū dcis galieni.falſū aūt h̄ eſſe ꝯuincitur
ꝑ h̄ qᵭ ſ.diximꝰ ꝙ uidelicet i una cella mřicis
ꝑ anothomiā plꝛes iueniūtur filii.h.n.mltoci
ens uiſū ē in al̄ibꝰ mltos filios generātibꝰ qñ
matrix numero filioꝝ eſt ſupadimpleta.cā i-
giť iſtiꝰ ꝟa ē ꝙ omne gñꝰ al̄iū ťminū hť ſue
quātitatis inť minimū ⁊ maximū quē nō ptrā
ſit ſicut alibi diximꝰ ubi oñdimꝰ ꝙ oim natu-
ra ꝯſtātiū ťmiꝰ eſt et rō magnitudinis et aug-
mēti.hos.n.ťios nūqꝫ ptrāſit natura niſi fiat
ex errore ex quo fiūt mōſtra.puellā.n.ego ui
di que nouē ānoꝝ exñs nō hēbat quātitatē ᵭ
bitā infātis uniꝰ āni.ſicut ergo ťminū ſm̄ uarie
nature ꝯuenit hōis ita ꝯuenit nature oim al̄iū
maťia.n.ex qua creať al̄ nō ē indeťiate quan
titatis ſed hť terminū et finē notū i maťia. oia
igiť al̄ia mltos filios ſiml̄ ꝯcipiētia plꝰ ſpma
tiſāt mareſ et fēe ꝙꝫ ſufficiat ad creādū ptū u-
nū.et ideo ex illa mlta ſupfluitate ab ipſa for
maťia uirtute diuidiť maťia gñatōis ad mlto
rū filioꝝ gñationē.eſt.n.iſta uirtꝰ aichñs po
teſtatē in diuidendo ſpma et ꝓportionādo tā
ꝯueniētie mltitudini mēbroꝝ qꝫ etiā ei qᵭ cō
uenit mltitudini ꝯceptuū ſm̄ quātitatē deťiataꝫ

eſt.n.uirtꝰ h̄ regitiua diſtributioniſ ſpmatis ſi
cut etiam uirtuſ regitiua cibi in corpore diſtri
buit cibum ſecundū membrorum multitudinē
et conuenientiam.ſperma igitur maris et uir
tus formatiua et regitiua que eſt in ſpermate
non apprehendit plus uel minus de materia
humiditatis femine quam debitum ſit ſm̄ ter-
minum quantitatis naturalis . et qꝫuis mas
multum ſpmatiſet tamen uirtus hec ad unum
conceptum non accipit plus uel minuſ ſm̄ ra
tionem quantitatis membrorum determinatū
eſt in natura quinimo ſi in matrice humorem
quem formet in aliud conceptum non inueni
at accidat contrarium.quia qᵭ ultra ſufficien
tiam conceptus eſt deſiccatur a calore matriciſ
et ꝓprio et corrumpitur.ſicut enim uidemus
ꝙ ignis deſiccat materiam in qua eſt quando
pertranſit in diſſoluendo terminum raritatis
illi materie debitum.ſicut etiaꝫ aqua ultra mo
dum calefiat extendtur pluſ materia quam cō
petat aque ſpeciei et tunc euaporabit in for-
mam elementi rarioris et deſiccatur.extēſa.n.
aque materia in termino raritatis ſue nature
et ſpeciei debito nature extenditur ultra quan
tumcunqꝫ igni addatur. ſed ſi extendatur uel
corrumpatur et uaporabit et ſic tandeꝫ conſu
matur et exſiccatur. et ſimiliter fit de ſperma-
te in matrice ſi eſt ſuperfluum et nō inu nit hu
morem.ſeminalem femine quem apphendat et
in quo cōtineatur.amplius ex ſupradictis pa
tet ꝙ obtemperata eſſe ſperma maris et ſuper
fluitatem femine que eſt materia generationis
in omnibus animalibus generantibus multoſ
filios et hec contemperatio eſt tam ſecundum
quantitatem quam ſecundum qualitatem tali
autem contemperatione facta ſperma maris
potens eſt apprehendere et terminare femine
ſuperfluitatem in multas partes diuiſam. hec
eni diuiditur a uirtute regitiua et diſtributiua
ſecundum proportionem qua ex ea poſſunt
formari multi filii.hoc autem exemplum qᵭ
ſupra induximus de coagulo et lacte cuꝫ hui
uſmodi ſpermatis diſpoſitione non habet cō
uenientiam quoniam ſperma non apprehen-
dit tantum quantitatem totam ſicut facit coa-
gulum in lacte Sed ponit proportionem quā
titatis et uirtutis in materiam ſecundum quaꝫ
proportionatur ſufficienti quantitati embrio
nis que qualitatem diſtribuit membris et cō-
ceptis ſecundum medietatem geometricam di
uiſam que coagulatur et terminatur.

et terminat͂.coagulū aūt nichil facit niſi ꝙ uir
tus eius totā apphēdit lactis quātitatē et nō
imutat qualitatē ipi⁹ diſtribuēdo et formādo
dicta igit͂ eſt cā ꝓpt͂ ꝙ̄ mlti creat͂ filii ex uno
ꝯcubitu in mr̄icib⁹ illoꝝ aliū que ꝫ naturam
multos ꝯcipiūt filios et ꝓpt͂ ꝙ̄ nō creat͂ un⁹ fi
li⁹ magn⁹ cōis ex tota maťia cōmixtus ex tota
materia ꝯcepta.cū aūt ſpma fuerit adeo pau
cū ꝙ nō pōt apphēdere materiā hūoris femie
nichil oīo creat͂ ex ipo.et ſi fuerit mltū ualde
in cōpatōe pacietis c⁹ uirt⁹ eſt deťiata ſicut et
uirt⁹caloris agētis tūt oportet ꝙ p̄mo fiat ꝓ
portio et cōpatio uni⁹ ad alteꝝ ꝑ diuiſionē
ꝯpatio aūt eſt accidēs etiā ſpmatib⁹aliū mag
ni corporis unicū filiū ꝯcipietiū eo ꝙ in tali
b⁹ nō pn̄t creari mlti filii ex mlta ſupfluitate
ſed un⁹ſolus.uirtutes.n.agētiū et patientiū i
oib⁹ alib⁹ hn̄t terios notos ꝫ naturā .et ideo
talia nō ſpmatiſāt ultra ꝯcept⁹ ſufficientiā.nec
feie ſupfluitas excreſcit ultra terminū h⁹ ſuffi
cientie naturaľ ꝓpt͂ cām quā p̄dixim⁹.et ex il
la ſupfluitate in magnis alib⁹creat͂ un⁹ filius
tm̄.ſi aūt ex aliqua cā accn̄tali i tlibus alibus
aliū ꝯtinget ꝙ mas ſpmatizet mltū ſpma et ha
bundauerit etiā feia cū qua coit mlta ſupflui
tate creabunt͂ tūc ex hiis duo uľ pľes fetus ge
melli.hō aūt eſt quaſi inťmediū aľ int͂ duo ge
nera quoꝝ unū naturaliter generat mltos fi
lios et aliud naturaliter gn̄at filiū unū.ſ ꝓp
ter habundātiā caloris et hūoris aliū gn̄ant fi
lios duos uel pleſ.ſpma.n.cū ſit calidū et hūi
dū naturalit͂ mltiplicat ex calidis et hūidis et
h hōi accidit p̄ aliis alibus et h eſt cͣ cā ꝙ tē
pus impgnatōis hōis incertū et determiatū ē
plus ꝙ̄ alioꝝ aliū.alioꝝ.n.aliū tpa impgna
tōis ſūt deteriata.tēpora aūt impgnatōis ho
mis ſūt mlta et diuerſa.mľer.n.pit i nono mē
ſe et ſeptio et tporibus intermediis. natus tn̄
in octauo frequent͂ morit͂ et huius cā ſcit͂ ex
hiis que p̄miſim⁹in hac ſcia.pfctē.n.in p̄habi
tis de h locuti ſum⁹et h ſufficit intētōi pn̄ti.cā
aūt gn̄onis gemioꝝ ꝫ p̄dicta eadē eſt in cōi lo
quēdo cū cā gn̄onis mēbroꝝ ſupfluoꝝ.acci
dētia aūt que accidūt utcꝫ hoꝝ nō accidūt ni
ſi in p̄ma ꝯceptōe.qn̄.n.i aliquo mēbroꝝ ml
ta et ſupflua a uirtute cōprehendit͂ materia ac
cidit id mēbro magis debito fieri ſicut frequē
ter uidemus in digitis et manibus mltoꝝ ho
minū et in pedib⁹ et in aliis mēbris p̄cipue ex
terminatū.et ſi ꝯtingat illā materiā diuidi for
mabunt͂ inde duo uľ pľa mēbra ſicut etiā uide
m⁹accidere radicibus arboꝝ quaꝝ p̄ma una ē
radix et poſtea uētoſitate ſpūali diuidit͂ flux⁹
hūidi et erūt due radices cū tn̄ prima termiatō
et cōpletō arboris fuerit ex una radice et una
uirtute formāte.ꝑ omnē aūt eūdem modū ac
cidit etiā creationi filioꝝ mltoꝝ ex una p̄ma
p̄mordiali uirtute que poſtea diuidit͂ materia
diuiſa ꝑ modū quē ſupra diximus.eſt tn̄ h⁹ ia
nialiū cā motus corporis matricis et diuiſa
ſpmatiſ glutitio a mrice ſicut etiā in aīabitis
huius ſcie deťiatū eſt a nobis.ſed principalis
cā eſt ſſfluitas materie qn̄ fuit diſtributa ita ꝙ̄
ex ea ſufficiēter pn̄t creari filii pleſ

C.iii.de cā gn̄atōis hermofroditoꝝ ꝯcep
tuū et alioꝝ mōſtroꝝ ⁊ mltiplicatione mē
brorum.

Accidētia aūt mōſtruoſa que accidūt q̄
buſdā gn̄atis quos hermofroditos uo
cāt ꝙ accipiūt in p̄ma gn̄atōe mēbrū uirile et
membꝝ muliebre ſiľr creant͂ a ſupfluitate que
eſt materia gn̄ationis qn̄ declinat ad unam p
tem plus ꝙ̄ ad aliam ꝓpter qḋ etiā unū mem
brum eſt principale et aliud parū habet plus
quam figuram et ideo nō erit principale et eſt
ſimile ei quod generatur ex cibo quando ſu
mitur qui non eſt ſecundum naturaꝫ conueni
ens.ille enim putreſcens conuertitur in apo
ſtemata ſi ad exteriora cutis erumpit et ita eſt
de huiuſmodi membris ſupfluis.hec enim ſūt
in corpore ad modum naſcentiarum ſed diffe
runt ꝙ de humido radicali ſuperhabundanti
talia ſuperflua membra generantur.naſcentie
autem generantur ex ſuperfluo nutrimentali
et ideo naſcentie naſcunt͂ putreſcentes propter
calorem innaturalem qui eſt in eis.ita autem
non putreſcunt propter calorem naturalem q̄
eſt in eis.eſt tamen in eis aut nulla uirtus aut
debilis ualde.hermofroditi autem de quibus
nunc loquimur cauſam ſue habent generatio
nis quam diximus.ſi enim ſperma impregnāſ
inueniatur habundans humidum et uincit ip
ſum perfecte et in toto diuiditur ipſum faciet
gemellos duos in ſexu ſimili maris.ſi autem
uincatur in toto et in partibus faciet duos ge
mellos ſorores.Si autem in una parte diuiſa
uincatur et in alia uincat erunt gemini in diſp
ſo ſexu unus mas et alter femina.et hec cauſa
eſt communis toti et membris parcialibus qr
in hoc nulla eſt differentia quantum ad victo
riam uirtutis et debilitatem.Si enim non ha
bundet materia niſi in uno membro quod eſt
circa inguen ibidem ſuperhabundans diuide
tur.et ſi uincatur uirtus in uno et uincat in a
lio generabitur hermofroditus.Et aliquan
do eſt ita figura utriuſcꝫ mēbri completa ꝙ
ad uiſum et tactum diſcerni non poteſt.

qꝫ ſex⁹ ꝓualcat et nō eſt inↄueniens qn tal' ꝑ
t⁹ etiā habeat. duas ueſicā et urinā emittat per
utꝛꝗ; et ꝙ in coitu ⁊ agat et paciat' ⁊ icūbat ⁊
ſuccūbat. ſed non puto ꝙ et impgnet ⁊ impg
net'. ſed ꝓ certo ſex⁹ erit ꝑncipalior q̄ a cordis
iuuat' ꝯplexione tñ etiā aliꝗ ꝯplexio cordis i-
ta media eſt ꝙ uix diſcerni pōt qꝫ ſexuū ꝓua
leat. in ꝓhabitis autem determinate ſūt cāe ma
ris et fēie et cāe etiā ꝓpt' quaſ queꝺ extrēita-
tes mēbroꝝ exterioꝝ ſt' alio modo q̄ꝫ ſit ꝭm
naturā. h. n. cū ſexu diſpi in eoꝺ īdiuiduo cāꝫ
hñt unā et eanꝺ que eſt cā h⁹ aborſus ꝭ q̄ꝫ nō
abortit mulier et feſa. ſed ipe ꝯcept⁹ mōſtruo-
ſat' i figura. in talibuſ. n. eſt diuerſitas mlta eo
ꝙ aliꝗ eſt alteratio queꝺ ꝭ ꝓua mēbra ſicut eſt
digit⁹. aliꝗ aūt inueniunt' ꝯcept⁹ a natura alte
rati in membris magniſ ꝑncipalib⁹. queꝺ. n.
alia aliꝗ hñt duoſ ſplenes. et aliꝗ queꝺ hñt ml'
tos renes et aliꝗ creant' h⁹ mutatōes ex motu
mꝛicis et materie. ⁊ tūc nō diſtiguente ꝑtete e-
rit al' mōſtruoſū ſicut duo ꝯtinuati aliꝗ unuꝫ
cor. aliꝗ duo corda hñt ſicut ſupi⁹ dixi⁹ de an
ere quē uidimus. et narrauerūt nobis mlti fi
de digni ꝙ uiderūt tl'e hoiēꝫ q̄ erat duo hoieſ
ꝯtinuati in dorſo et unus erat ipetuoſus et i-
racūdus et alter erat māſuetus et uixerūt pl⁹
q̄ꝫ ꝑ. xx. ānos et poſtea un⁹ mortuuſ eſt et al
ter ſupuixit donec ex putredine et fetore fr̄is
mortui fuit et ipe mortuus. aliꝗ aūt hñt cor u
nū et alia mēbra hñt mlta ꝓpt' materiā habū
danē. amplius q̄buſꝺ a ḡnatōe accidit ꝙ que
dā uie poroꝝ manifeſtoꝝ ſicut oris uia uel
auriū ul' naſi opilant' et īueniunt' clauſi. in ex
tremitate aūt forte uia declinata a ſuo loco in
locū aliū. et h̄ accidit etiā mlieribuſ ꝙ orificia
exꝭiora matricū que uocant' uulue ſūt clauſa
et opilata a ḡnatōis tpe uſq; ad tēp⁹ puberta
tis. et cū aduenit tēpus mēſtruoꝝ itumeſcēti-
bus ex ſanguie uiiſ matricis excitat' calor ma
gnus q̄ aliꝗ ꝑ ſeipm labia uulue diuidit et eicit
ſanguinē mēſtruū. quedā etiā femie moriunt'
hac de cā et q̄buſdaꝫ ſubuenit' beneficio cyrur
gie. aliꝗ etiā naſcit' mas cuius uia urine decli
nat a recta uia uirge que eſt in uirge inferiori
ꝑte et ideo ta'em ſedenteꝫ oportet mingere. In
quodā etiā temporiſ noſtri nato teſticuli infra
pellē ꝯtenti erant ſupius ita ꝙ ꝓminentia eo
rum repreſentabat duo labra uulue mulieris
et fiſſura uidebat' eſſe in medio clauſa per pel-
lem et cum putaretur eſſe puella a parentibus
et debet aperiri fiſſura ut habilitaretur ad coi
tum inciſione facta proſilierunt teſticuli et uir
ga et poſtea duxit uxoreꝫ et genuit ex ea pl'eſ
filios. aliquando etiam generatur aliquiſ anū

hñs opilatū ꝑ quē exit ſicca ſupfluitaſ. et hoc
accidiſſe bis ꝯpimus ſel' tpe ar̄l. et ꝭo iſto tpe
nr̄o. et dicit ar̄l. ꝙ appuit hoc etiā in auibus
et in aliis al'ibus. in grecia. n. uacca nata eſt a
qua cibi ſupfluitas exiuit ꝑ locū ꝑ quē exire
debuit ueſice ſupfluitas. ꝯſiderantes autem h̄
apperuerunt ei anū q̄ eſt exit⁹ ſupfluitatis ci-
bi ſed apertura ſtati ꝯtinuata et reopilata eſt ⁊
cū mltociens apiret' nichil ꝓfuit qꝛ ſtati recō
ſolidabat'. cā igit' mltitudinis ꝯceptuū et pau
citatis coꝝꝺ et cā ſupfluitatis et diminutioniſ
mēbroꝝ hoc mō a nobis determinata ſit.

C. iiii. de hiis que impgnātur de impgna-
tione ſup aliā et de hiis que plus aliis dili
gunt coitum.

Portet aūt ſcire ꝙ magnoꝝ animaliuꝫ
nō eſt impregnari poſt impregnationē
quedam enim animalia impregnantur ſuper
impregnationē. et hoꝝ quedā formāt et ꝑfici
unt ſcꝺo conceptū cū ꝑmo. quedā aūt nō ꝑfi
ciūt ſecundū ſed corrumpitur. al' aūt qꝺ ꝭa i-
pregnatione ſup primam non impregnatur. ē
qꝺ nō ꝯcipit ſiml' et parit niſi filiū unuꝫ. et ta
lia ſūt alia ſoleas corneas hñtia que non im-
pregnantur impregnatione ſecūꝺa ſup ꝑma ex
cepta equa ſicut inferius dicemus. et animalia
maiora etiā tali impgnātur impgnatōe. cā aūt
h⁹ eſt. qꝛ ꝯcept⁹ taliū aliūm eſt magne quanti
tatis ſicut ipa animalia et ſupfluitas que ſub-
trahi poteſt magno corpori matris uix ſuffi-
cit ad nutriendū ꝑmū ꝯceptū qui iam conua-
luit in matrice. et ideo trahit ad ſe menſtruum
ita ꝙ nichil deriuari poteſt ad ſecunduꝫ. Sig
num autem huius eſt ꝙ filius elephantis in
utero creſcit femine ad quantitatem thauri. A
nimalia uero que multos ſimul concipiunt fi
lios impregnantur ſecunda impregnatione ſu
per primam propter paruitatem conceptus q̄
parum trahit de cibo. Homo autem qui qua
ſi medius eſt inter hec ſicut diximus ſuperius
aliquando ex ſecundo concubitu impregna-
tur ſuper primam impregnationem et conua-
leſcit conceptum ſicut iam in temporibus pre
teritis ſepius apparuit ſicut longe ante in hac
ſcientia diximus. Cauſa autem huius eadem
eſt cum eo quod diximus ꝙ mulier ex uno
concubitu concipit multos filios. diuiſo in
multos multo ſpermate et habundante gutta
muliebri. habundante enim humore poſt pri
mum conceptum aliquando concipit mulier
ex ſecundo coitu. licet hoc non niſi raro con-
tingat et ſicut accidit aīalibuſ magni corporis

ꝙ ideo nō generāt niſi unicū ꝑtū qꝛ totū nutri
mētū uix ſufficit ad unū et ꝑcipue qñ iam em-
brio ꝯualuit in mr̄ice et tractu forti trahit ad
ſe alimentū. ꝓpt̄ quod ſ̄a impḡnatōe talia nō
impḡnant̄ ita ut frequēter accidit mľierib⁹ qm̄
licet ꝯueniētiā hn̄t ad ea que pľes ſiml̄ ꝯcipiūt
ꝑt⁹ ꝑ hūndantiā hūoris q̇ materia eſt gn̄oniſ
tn̄ illū hūorē ut frequēti⁹ ad ſe trahūt ṗus cō
cept⁹ et impḡnationi ſ̄e ꝑ̄ſtat ipedimētū. inter
oia tn̄ aľia nō eſt uiſū ꝙ aliq̄ꝛ recipiat ſ̄ ꝯcep
tū poſt ṗmū niſi mľier et equa. et h⁹ cā eſt am
plitudo mr̄icū eque et mľieris et duricia carniſ
haꝝ duaꝝ feiaꝝ inter alias feias. mľier. n. int̄
oēs feias aliū ꝓportione ſui corporis maio
ris eſt uulue et amplioris mr̄icis. cū tn̄ uir ſit
mioris ueretri int̄ aľia ꝓportōe ſui corporiſ
magnitudinis. puella. n. pubeſ lōgiorē fiſſurā
hꝫ uulue alīn q̄ꝫ aliqua uacca uľ equa magna
ante ꝑtū et cā h⁹ eſt magnitudo capitis in ꝯcep
tu et rotūditas que aliter nō poſſet habere exi
tū niſi ꝑ mortē matris. ampla igitur exiſten-
te mr̄ice ꝯcipiūt ſ̄ ſuꝑ ṗmū ſꝫ rariſſie ꝯualeſcit
eo ꝙ nutrimētū trahit ad ſe ṗm⁹ et fortior ꝯcep
t⁹. ſiľr aūt iſti duo mōi feiaꝝ pluſ ceteriſ dili-
gūt coitū et hūc appetitū facit in eiſ uel deſig-
nat carniū ſuaꝝ duricia. oia. n. aľia dure car-
nis ſūt plene carnis et h̄ qȯ nō effluit ex eis ſā
guis et cib⁹ ultim⁹ mēbris infuſuſ et ideo mľ-
tū appetūt coitū et ꝑ̄cipue mľier et equa. qꝛ p⁹
coitū ṗmū in quo ꝯcipiūt nō mēſtruāt et em-
brio adhuc ꝑu⁹ nō in ſe trahit ſāguinē et ſan
guis attract⁹ titilat neruos et inguia et mouet
ad libidinē maiorē q̄ꝫ facit ante ꝯceptū et iſta
libido nō ſedat̄ ꝑ coitū ſed forte plus appetit̄
ex ꝯfricatiōe eo ꝙ ꝑ ꝯfricationē hūor ſemial̄
ampli⁹ attrahit̄ et ampli⁹ titillat. ſiľr aūt ab e-
quab⁹ ualde ꝑua uľ nulla exit ſ̄fluitas tpe mē
ſtrui et ideo remanet titillatio. oia. n. aľis du-
re et plene carnis diligūt coitū dcā ȯ cā eo ꝙ
natura feiaꝝ taliū fere maſculia eſt qꝛ nō reti-
neret hūorē niſi ꝑ calorem bene digerentē. ꝑ̄
ceteris tn̄ diligūt ille feminę a q̇b⁹ nō exit ſang
uiſ ſufficieſ tpe mēſtruoꝝ. h̄ eaȯ etiā cā eſt ꝓp
ter quā uirgines pl⁹ cogitāt ⁊ appetūt de coitu
q̄ꝫ corrupte et ꝓpter quā mľieres que nō im-
ꝑ̄gnant̄ plus appetūt q̄ꝫ ille que ſepi⁹ ſūt imp̄
gnātes. pleniores. n. ſūt carnes eaꝝ hūore ſp-
matico q̄ꝫ aliaꝝ. cū. n. dici⁹ ꝙ dure carnis ma
res et feie plus coitū appetūt. itelligim⁹ de hiiſ
quaꝝ duricies creat̄ ex ſiccitate. et ſignum h⁹
plenitudinis in corpore qñ cōpreſſa caro int̄
digitos globat̄ et reſilit a digitis ⁊ nō ꝓlixan
tur cōplexa ab eis. cā aūt in oibus hiis eſt ꝙ
exitus mēſtrui a feminis eſt ſimilis exitui ſp-

matis a uiris et maſcľis. ſāguiſ. n. mēſtru⁹ nō
eſt niſi ſꝑma idigeſtū ſicut diximus⁹ ſuꝑi⁹. ꝓpter
qȯ et mľiereſ que ṗmo mľtū appetūt coitū p⁹
coitū mľtoꝝ ꝯceptuū ꝑaꝝ aut nil appetūt ꝓp
ter mľtū ſeialē hūorē quo euacuate ſūt ſicut ⁊
maſcľi euacuati a ſꝑmate coitū n̄ appetūt. ma
trices. n. mľieꝝ ſūt ſuꝑi⁹ uerſus ꝑietē in q̇buſ
dā feis. maſcľoꝝ aūt teſticľi ꝯtrahunt̄ inferiuſ
eo ꝙ maſcľi eſt ſꝑma eicere. femie aūt eſt ſꝑma
ꝓiectum ad iteriora ad locū generatōis attra
here et que mľti ſūt ſꝑmatis mľto indigent coi
tu. Sic igitur declarata eſt cauſa propter quā
quedam animalia impregnantur ſecunda im-
pregnatione poſt primam. et quare quedam
proferunt ſecundum productum et quedaꝫ nō
Amplius quedam animalia impregnantur ſe
cundo coitu ita ꝙ inter coitum prime impreg
nationis et ſecunde impregnationis eſt interia
cens magnum tempus et tamen complebunt
conceptum Sed tamen hoc non poteſt eſſe in
animalibus carentibus magnitudine corpo-
rum Sed erit in magnis calidis et humidis
que naturaliter ſunt multi ſeminis et multo-
rum filiorum. Ex hoc enim ꝙ facultatem ha
bent multos filios generandi oportet matri-
ces feminarum eſſe ualde amplas et magnas
Et quia natura talium Maſculorum ualde
conuenit multo ſpemati. in coitu multum ſꝑ
matis proiciunt ualde. Et humor qui eſt ma
teria generationis in feminis talium animali
um etiam eſt multus. Corda enim talium ani
malium ſunt parua non conſumentia multuꝫ
humidum propter quod etiam ſanguis men-
ſtruus in talibus Animalibus multiplicatur
ſuper quantitatem cibi qui conceptui ſufficit
in primo coitu. Ex hoc enim poſſunt nutrire
conceptum ſecundum et complere et produce
re ad partum. Amplius autem quedam matri
ces quarundam feminarum animaliuꝫ aliquā
do ſunt opilate et in orificiis ſtrangulate. qm̄
orificia uenarum habundant multo ſanguine
menſtruo et hoc accidit quibuſdam mulierib⁹
humidis et hiis accidit menſtruum poſt imp̄-
gnationem a principio conceptionis uſq̄ꝫ ad
impregnationis finem. Accidit autem accidēs
hoc non ſecundum naturam propter quod e-
tiam conceptus talium multum frequenter fit
occaſionatus. Accidens autem idem quando
accidit animalibus non per occaſionem eſt. ſꝫ
per naturam ſicut animali piloſi pedis accidit
ſ̄cato impḡnari p⁹ ṗmā impḡnatōꝫ cū nō ſit ex
aľib⁹ magni corporiſ. ſꝫ ſit de nūero eoꝝ que
mľtoſ ſiľ ꝯcipiūt filios et mľtaꝝ fiſſuraꝝ i pe
dib⁹. oīe. n. i mľtas diuidens pedē multoruꝫ

eſt filioꝝ et mľti ſpmatiſ.ſignū hꝰ eſt qꝛ multā
habet piloſitatē et p̄cipue ī inferiori pedis ſicť
lepꝰ et cyrogrillus qđ qđ uocāt cuminū ſiue
tuniculū.habet aūt h̄ aľ mľtos pilos etiā in p̱
te coxaꝝ.aľ qđ ſic mľte eſt piloſitatiſ nō ſoluꝫ
imp̄gnať ſup̱ imp̄gnationē ſed alñ p̱it p̄mū cō
ceptū et nichiloiꝰ cōplet ꝑaꝫ imp̄gnatiōꝫ poſt
p̱tum p̄mi ꝯceptuš remanēte ꝑ ſuā diſpōꝫ.

L.v.de cā ꝓpť q̄ꝫ queđ aľia gñant filios
cōpletos queđ aūt icōpletos

Dpliꝰ aūt de aľibꝰ gñantibꝰ aľia que-
dā aūt incōpletos. oīa igiť aľia ſoleas
corneas hñtia filios generāt cōpletos ſiľr aūt
et oē aľ in duo tm̄ diuidēs ungulā. qꝛ pľa ex
hiis aľibꝰ que diuidūt pedē in mľtis fiſſuris
generāt filios incōpletos.cā aūt illiꝰ eſt qꝛ a-
nīalia hñtia ſoleas unicū generāt fetum.diui-
dētia aūt in duo ungulā qñꝫ generāt unum et
qñꝫ duo ſed duo uix unq̄ꝫ excedūt.et quia h̄
et hiis ſiľia aľia paucos generant filios facile
p̄nt eos complere.aľia aūt que mľtos ſiľ fili-
os generāt p̄nt q̄dē formare eos in principio
cū pauca indigent hūiditate.poſtea aūt cū cre
uerint et mľtā req̄rūt hūiditatē in p̱ſona cōple
re eos generāt filios ip̱fectos ſicut ea que ge-
nerāt hoīes.et ideo queđ ipoꝝ alñ p̱iunt nō
diſtinctos et occōnatos ſicut uulpes leo lupꝰ
et canis.queđ eť erūt ceca ſicut p̱tus canis et
aľ qđ greci aycorē uocāt.porca uero generat
mľtos p̱tus ad modū eoꝝ que in mľta pedeꝫ
diuidūt licet in duo diuidat ungulam quidaꝫ
tñ porcoꝝ hñt ſoleas integras corneas nō di
uiſas ſicut inueniť in porcis quaꝝdā regionū
et ideo etiā aliqñ generāt porce unū tm̄ aliqñ
generāt mľtos.frequēter tñ generāt mľtos fi-
lios eo ꝙ hūidū aľ eſt et frigidū et cibus qui
deberet trāſire in nutrimentū corporis trāſit
in ſp̱maticā hūiditatē.aľ.n.iſtud nō eſt mag-
nū ſicut aľia ſoleas integras hñtia. porca aūt
format et auget qđ ꝯcipit in utero donec com
pleať p̱tus et nō p̱it imp̱fcā et hoc accidit ꝓp-
ter bonitatē et ſup̱fluitatē hūidi quod eſt ī cor
pore eius ſicut eť arbor plantata in terra pin-
gui multum cibum habenti magis complet ſu
os fructus.ſimiliter autem quedam aues in-
completos et cecos pullificant pullos ſuos et
ſunt precipue ille que faciunt multos pullos
et carent magnitudine corporis ſicut hirūdo
et parix ⁊ paſſer ⁊ hꝰmōi aues p̱ue. ⁊ ſimiliť
etiam faciunt aues que paucoſ pullificant pul
los ſed generant in ouis cibum ſufficienteꝫ cō
pletioni illorum ſicut karchagla effecta feca et
columba et multe alie aues apud noſ ſicut cor
nix mōedula et pľa alia genera.⁊ ideo dicūt q̄
dā ꝙ ſi extrahať oculus pulli hirūdinis qñ ē
imp̱fcūs adh̄ iteꝝ recreſcet eo ꝙ materia ocľi
adh̄ eſt intꝰ icōpleta ſed tñ nō eſt ꝓbabile niſi
poſſet extrahi ocľus ſine leſione neruoꝝ a q̄-
bꝰ exit materia ocľi.ex hiis igiť p̱ꝫ ꝙ quedā
aľia generāt filios incōpletos ꝓpter cibi di-
minutionē qđ etiā manifeſtať in filiis quoſ p̱i
unt mľieres.vii.mēſe.qꝛ.n.illi filii ſunt incō-
pleti frequēter accidit ꝙ hii diſtinctas et diui-
ſas hñt uias ſenſuū et poroꝝ manifeſtoꝝ na-
riū et auriū et ocľoꝝ et alioꝝ. et alñ non hñt
exp̄ſſam in hiis diſtinctionē ſed cuꝫ creuerint
diſtinguunť ꝓpter quod ſic imp̱fecti nati in-
uoluunť in pelliculis mollibꝰ anxugie nō ſal
ſe et coop̱iunť pellibꝰ et paulatim inſtillať eis
lac donec ꝯualeſcant et cōpleanť. multi etiā ta
liter natoꝝ ꝯualeſcūt et uiuūt frequēter etiam
moriunť.in oī aūt generatōe tali occōe occō
nanť mares pluſ q̄ꝫ femie.in aliis autē aľibus
nō.cā aūt illius eſt ꝙ inter marem et feminaꝫ
eſt diuerſitas caloris nature.calidiores etiam
ſunt mares et ideo etiā ſūt maioris et uelocio
ris motꝰ ad exitū q̄ꝫ feie ꝓpť motꝰ etiā mľtoſ
quos hñt mares adh̄ teneribꝰ exñtibꝰ mēbriſ
accidūt eis occōes fracturaꝝ et leſionū mem-
broꝝ et pľes alñ mōi occōnū pluſ q̄ꝫ feis.ca-
lor.n.eſt cā diuerſitatis cōplēti facture diuer-
ſitas maſculoꝝ et feiaꝝ in mřice mulieꝝ. earū
n.mřices nō cāe diuerſitatis que eſt maris et
feie ꝑ dictū modū.in aliis aūt aľibꝰ nō app̱et
diuerſitas facture maſcľoꝝ et feiaꝝ et cōplem̄
ti.qm̄ nō citiꝰ cōpleť mas in iſtis nec feia tar-
dius in illľ.ampliꝰ mares in mīori tp̱e diſtīctā
et cōpletā accipiūt facturā q̄ꝫ feie in matricibꝰ
mulieꝝ.poſt p̱tū aūt citius creſcūt et cōplenť
feie hoīm q̄ꝫ mares et citiꝰ ſeneſcūt eo ꝙ feie
maribꝰ ſūt debilioreſ eo ꝙ ſūt nature frigidio
ris.opinandum enim eſt ꝙ ſexus femineus ē
quedam naturalis occō qua occaſionatur cō
ceptus ſicut in antehabitis huius ſcientie pro
batum eſt.oportet igiť ꝙ cum fuerit in matri
cem tarde completam accipiat membrorū di-
ſtīctionem propter frigus uirile.diſtinctio.n.
membrorum completa eſt quidam modus di
geſtionis.calor autem digerit et diſtinguit ci-
tius id quod maioris eſt et facilioris digeſtio
nis. Hoc autem eſt id quod maioris eſt calo
ris ſicut mas. Femina autem in ſpecie homi-
nis extra uterum citius creſcit et augetur pro
pter nature ſue debilitatem. Omnes enim res
minoris uirtutis et debilioris citius p̱ueni
unt ad complementum tale Quale permitten-
te natura poſſunt ſuſcipere

eo ꝙ humidiores et minus agunt in contrari
um. hoc enim accidit in omnibus operationi
bus nature que a calore naturali terminantur
propter cauſam quam ſepius in antehabitis
diximus.

Capitulum ſextum de diſpoſitione femina
rum impregnatarum ex ipſa impregnatio
ne et de mola matricis.

Roprium autem mulieris eſſe uidetur
ꝙ cum gemellus impregnabitur et unū
fuerit mas et aliud femina et uix conualeſcunt
ſi autem ſunt in conſimili ſexu ſaluabūtur fre
quentius. in aliis autem animalibus non acci
dit hoc. animalia enim que multos faciunt fi-
lios permixtim faciunt mares et feminas et in
uno ſexu omnes facere nō eiſ naturale. in mu
eribus autem naturaliter non erit diſtinctio
maris et femine in gemellis et ſi erit uix profi
cient propter qualitatum in eodem ſemine cō
trarietatem. amplius in mulieribus et etiam ali
is animalibus accidit quandoqꝫ propter im-
pregnationem turbatus appetitus et corrup-
tio et huius quidem cauſam licet iam lōge ſu
perius aſſignauerimus in hac ſcientia tamen hic
de diuerſitate eius eſt loquendum huius au-
tem corruptio magis accidit mulieri quam ali
is. multe enim aliorum animalium femine ſūt
multo maioris augmenti tempore impregna
tionis et maioris ſanitatis quam quando nō
ſunt impregnate. ſimiliter autem in mulieribuſ
laborantibus et opera manualia operantibuſ
non adeo manifeſtatur turbatio appetitus ex
impregnatione ſicut in aliis et forte huiuſmo
di mulieres tutius pariunt uel faciunt aborſū
eo ꝙ labor conſumit corporum ſuorum ſup
fluitates. corpora autem mulierum quieſcen-
tium generaliter habent multas ſuperfluitates
labor enim facit multas euaporare ſuperflui
tates ita ꝙ in tempore partus etiam leuius pa
riunt et ideo melius et diutiuſ poteſt retinere an
helitum. retentio autem anhelitus facit ad leui
tatem partus. ſuperfluitas autem multa con-
gregata cooperatur ad oppoſitum. hec igitur
ſunt que conueniunt feminis animalium ex
corruptione appetitus et complexionis ex im
pregnatione et maxime mulieribus eo ꝙ alio
rum animalium femine non habent tantū men
ſtruum ſicut mulieres propter quod etiam nō
menſtruant manifeſte ſicut etiam mulieres fa-
ciunt propter quod cum menſtruum primum
ſtat propter impregnationem et adhuc nō mul
tum attrahitur ad embrionem redundat ad ſto
machū et epar et erit cauſa corruptionis appe

titus et alterationis corporis precipue in mu
lieribus. Amplius cum mulieres non impreg
nantur et tamen deficit in eis menſtruum erit
cauſa alterationis et corruptionis corporum
quorundam mulierum et egritudinum mala-
rum. in tempore autem prime impregnationis
mulieres quedam multum fatigantur ex men-
ſtrui retentione eo ꝙ ſicut diximus tunc non
concipitur in cibum embrionis. creſcente autē
embrione in fine impregnationis conſumetur
dicta ſuperfluitas et tunc melius habebūt. me
liorata enim diſpoſitione mulieriſ a conſump
tione menſtrui alleuiabitur corpus. In aliis
autem pauca eſt huiuſmodi ſuperfluitaſ et eſt
temperata in quantitate ſecundum proporcio
nem que ſufficit ad cibum concepti. Cum au-
tem conſumitur huiuſmodi ſuperfluitas cor-
rumpens appetitum et tranſit in cibum. melius
etiam corpus nutritur mulierum impregnata
rum pro illo tempore quod eſt finis impreg-
nationis propter quod etiam illo tempore mul
to indigent cibo tum per ſe tum per embrionē
qui in illo tempore eſt grandiuſculus. infirmi
tas autem que multis accidit mulieribus que
mola uocatur matricis frequētius accidit poſt
impregnationem. quedam enī aliquando mu
lier tempore ariſtotelis coiuit cum uiro et pu
tauit ſe eſſe impregnatam quia primo inflaba
tur uenter eius et deinde apparuerunt in ea ſig
na impregnationis et cum uenit tempus pari
endi non peperit neqꝫ diminuebatur tumor uen
tris ſed remanſit in illa diſpoſitione per treſ uel
per quatuor annos et poſtea accidit ei fluxuſ
uentris diſſintraic[?] ita ꝙ fere ducta eſt ad mor
tem et tunc peperit fruſtrum carnis quod erat
mola matricis et non erat niſi ſanguis coagu
latus in matrice. aliquando enim moratur hec
infirmitas in matrice uſqꝫ ad ſenectutem muli
eris et aliquando perdurat uſqꝫ ad mortem et
hunc caſum ego uidi in muliere duos globoſ
in matrice habente uſqꝫ ad mortem et quando
diu durauerit efficitur ualde durum ita ꝙ for
te diuidi non poteſt et ideo obſtetrices putant
ꝙ ſint capita arictum uel hircorum eo ꝙ ante
uerſus orificium matricis eſt acutum et glo-
boſum uerſus matricis concauum interius et
quando molam matriciſ inuenit in matrice cō
ceptus raro euadit mulier quin moriatur in
puerperio in regionibus aquilonaribus ſu-
perius autem in hac ſcientia cauſam huius de
terminauimus ſuperfluitatis. ei enim quod con
cipitur in matrice accidit idem quod accidit cibi
cocte propter maliciam digeſtionum uel decoc
tionis. non enim accidit hoc propter calorem

ſicut quidam opinantur.ſed accidit propter ca
loris debilitatem.natura enim debilitata com
plexionem eius quod digerendum eſt explere
non poteſt et ideo remanet in matrice per lon
gum tempus nõ putreſcens quouſqꝫ forte an
tiquetur mulier.ratio eni omnino eſt ſicut reſ
completa et naturalis neqꝫ omnino eſt a natu
ra et ideo permanet.nec eſt cauſa duriciei ipſi
us niſi malicia digeſtionis.et ideo eſt in ipſo
quidam ſpecialis modus indigeſtionis qui q̄
dem conuertit ſed non format in corpus hoc
quod conuerſum eſt nec eſt ita fortis natura
membri ꝙ expellere ipſum poſſit.oportet au
tem inquirere qua de cauſa hec infirmitas ali
is non accidat animalibus niſi forte hoc late
at nos omnino.cauſa ergo illius eſt ſecundũ
ꝙ coniecturare poſſumus ꝙ matrix mulieris
eſt contraria matricibus aliorum animalium
et ſanguis in eis eſt multus et de facili digeri
non poteſt et cum nutritur conceptus et nu-
trimentum excreſcat ſuper id quod ſufficit con
ceptui et eſt male digeſtionis et exire propter
matricis clauſuram non poteſt generabitur in
de fruſtrum quod mola uocatur in matricib⁹
mulierum.hec igitur eſt cauſa quare huiuſmo
di accidit infirmitas.

C.vii.de generatione et cauſa et utilitate ꝛ
diuerſitate lactis in animalibus lac haben
tibus.

Lac autem non generatur niſi in feminiſ
animalium generantium ſibi ſimilia ani
malia.et eſt bonum et utile tempore partuſ eo
ꝙ natura creauit lac ad cibandum partus ex
tra uterum quam diu cibum exteriuſ per ſe ac
cipere non poteſt.propter quod etiam lac ſe-
cundum naturam non debet eſſe in feminiſ ta
libus ante partum nec multum poſt poſtquã
impletum eſt tempus lactationis partus et ſi
inuenitur aliter erit preter naturam.ex hoc au
tem accidit ꝙ cum tempus impregnationis a
liorum animalium ab homine non diuerſifi-
cetur ſed mulieris ſolum.ideo etiam digeſtio
et complementum lactis in aliis animalibus
erit tempore determinationi mulieribus cum
diuerſum ſit tempus et primum partus ſit mẽ
ſe.vii.tempus debet lac eſſe etiam bonum mẽ-
ſe.vii.in muliere et illo tempore lac incipit mẽ
liorari.rationabiliter autem hoc accidit eo ꝙ
tunc ſecundum naturalem cauſam.quia uero
lac eſt bone decoctionis.tamen in fine tempo
ris quod lactationi a natura deputatũ eſt ſub
rahitur et ad nutrimentum reducetur corpo-
ris et impurum eius purgatur per menſtruũ
Cibus enim omnium animalium ſecundum
naturam non eſt niſi dulce et bene digeſtum ſi
cut alibi probatum eſt ubi de ſaporibus locu
ti ſumus et quod a tali digeſtione reiicitur ſal
ſum eſt et male complexionis.et cum comple
ta eſt factura nati erit ſuperfluitas maior q̄
non conſumitur et retinetur in cibum matris
et erit minor quam ante fuerit menſtruum et i
deo lac bene decoctum erit dulciuſ.et quo erit
a partu diſtantius erit minus ſed dulcius et ꝯ
uenientius in cibum eo ꝙ tunc id quod eſt ſub
tilius melius non aufertur a lacte eo ꝙ non i
diget mater ad creationem propter quod etiã
lac primum peius eſt eo ꝙ ſubtilius et meliuſ
retentum fuerit ad facturam et cibum partus
in utero poſt partum igitur eſt tempus lactis
eo ꝙ in illo tempore non ſeparatur ad nutri-
mentum embrionis id quod ante ſeparatur. et
ideo congregatur in mamillis que ſunt loca
frigidiora et cauernoſa albam carnem haben
tes.in quibus etiam colorem accipit carniſ q̄
nunc hic et ſuperius longe diximus.hec autẽ
loca in muliere ſunt prope parietem in exterio
ri corporis ut ſint prope principalem in quo
uita eſt.locus enim ſuperior in muliere preci
pue eſt aptior ad recipiendum h⁹ cibum ſuper
fluis ne ſi eſſent ubera inferius impedirẽt greſ
ſum mulieris quando ubera tument cibo lac-
tis impleta.propter uicinitatem autem mẽbri
quod eſt uite et caloris principium exit etiam
a locis ſuperioribus maxime ſpermatis influi
tatis propter cauſam quam diximus in ante-
habitis.ſuperfluitas autem ſpermatis maſcu
lorum et menſtruum feminarum non eſt niſi
ex natura ſanguinea cuius principium eſt in
uenis et in corde.uene enim ſunt uaſa ſangui-
nis .propter quod etiam in eis neceſſario in
uenis eſt ſanguinis alteratio in ſpermate ꝛ lac
circa loca ſuperiora ubi eſt cor et ubi uene o-
riuntur cuius ſignum ꝙ etiam uoces animali
um in prima diſtillatione ſpermatis et ſangui
nis mẽſtrui mutantur eo ꝙ uox generatur ex
locis ſuperioribuſ a quibuſ fluit ſperma et mẽ
ſtruum.uox enim non alteratur niſi per altera-
tionem mouentis et percucientis uocem.am-
plius poma mamillarum magis manifeſtãtur
et exuberant in feminis quam in maſculis. eo
ꝙ pluris exitus ſuperfluitatis eſt a feminis
quam a maſculis.idem autem accidit animali
bus quorum ubera ſunt in corporis inferiori
parte licet alius ſit ſitus mamillarum.cogno-
ſcitur autem hoc ex ſpermatiſationibuſ anima
lium.tempus autem hoc et ipſa ſpermatiſatio
diuerſificantur in hominibus magna diuerſi
tate et cauſa illius eſt propter multam feminaꝝ

GRANADA

ſupfluitatē que ꝛeq̇rit ad materiā gñatōis plꝰ
q̄ȝ ea que in maſcľis.ſupfluitatē.n.materialem
plurē eſſe ꝯuenit ƀ naturale q̄ȝ formaliter effi
cientē que ē.in maſcľis.oportet.n.illā ſupflui
tatē que ē materialis in feīs pluꝛē eſſe q̄ȝ indi-
gēt ad nutrimētū embriōis in mr̄ice ut ſic ſuffi
ciens cibꝰ nati etiā ex̄ uteꝝ.et ideo cū embrio ī
fine ipregnatōis habeat ſ͛fluitatē nō accipit et
nō pōt exire ꝑ mēſtruū tūc ꝯgregat͛ ad uaſa ci
bo ptꝰ deputata et deducit͛ ꝑ uias a mr̄ice ad
mamillas directas que uia tyūtis uena uocat͛
ſicut s̄.i anothomia de͛minauimꝰ.mamille aūt
ſūt in aľibꝰ de q̇bꝰ diximꝰ ꝓpter duas cās qua
rū una ē cā utilitatis ꝙ uidelicet lac in eis ꝯti
neat͛ ad cibū ptꝰ ꝑtinēs.exit.n.ab eis in lacta
tione cibꝰ digeſtus ꝯueniēs aľi lactāti ſiue ſu-
genti ꝑuo.cā aūt bone digōnis hꝰ cibi eſt quā
ſupiꝰ diximꝰ ꝙ uidelicet oportet embrionē pꝰ
q̄ȝ creuit et formatꝰ eſt in utero hr̄e cibū queȝ
ſumat ex̄ et qđ ei ſupfluit de͛ſiat͛ in lac. et ƀ ꝙ
h min⁹ fiūt meliꝰ digerit͛ p̄cipue in ea que non
coit nec imp̄gnat͛ ſicut lōge ſupiꝰ in hac ſcia di
ximꝰ.diximꝰ.n ſupiꝰ ꝙ lac ꝑ naturā ē cibꝰ et a
natura p̄pat͛ nato.ex eiſđ.n.eſt gñatio et nu-
trimētū et materia utriuſq̄ȝ hoꝝ nō eſt niſi hu
mor ſanguineꝰ in aľibꝰ ſanguinē hn̄tibꝰ.lac.n
nō ē niſi ſanguis decococtꝰ et digeſtuſ et non
coꝛruptꝰ.et ideo ƀmo democriti de lacte ꝓba-
tur eſſe falſus.opinatꝰ ē.n.in octauo mēſe lac
gñatū in.x.mēſe uirꝰ eſſe et nō lac purū.uiruſ
q̇ppe nō generat͛ niſi ex coꝛruptōe digōis.lac
aūt ex digōne cōpleta.quaꝛ͛ aūt p̄mū lac ſit ui
ꝛulentū nos in an̄habitis iſtiꝰ ſcie de͛minauiꝰ
ampliꝰ mulieres lactātes et ip̄gnate nō mēſtru
ant niſi forte paꝝ et queđ eaꝝ eo ꝙ materia
lactis et ſanguinis mēſtrui eſt eadē et natuꝛa
nō ſufficit miſtꝛaꝛe materiā utꝛiuſq̄ȝ iſtoꝝ ſit
ex cibo ſ͛fluo.ſed qn̄ ſupfluitas cibi trāſit in
unū iſtoꝝ ſubtrahit͛ ab altero niſi ab aliquibꝰ
mľieribꝰ aliter accidit ꝓpter aliqđ accn̄s non
naturale mľieri ƀ ꝙ eſt mulier qđ.n.in maio
ꝛi parte et in pluribꝰ dicit͛ eſſe naturale et ƀ na-
ture curſū et facultatē fieri.h igit͛ dicta de lac-
te cū hiis que in antehabitis determinata ſunt
p̄n̄ti ſpeculationi ſufficiūt.

C.viii.de ſpacio imp̄gnationis animaliuȝ
et de cauſa diuerſitatis.

Rationaliter aūt determinata ſūt tēpora
imp̄gnationis aľiū et diſtincta ad tēpuſ
͛ſiatū.ſtatim.n.poſtq̄ȝ aľ in utero per umbili
cū nō pōt accipe cibū cibꝰ ipe ad mamillas per
tyūtiȝ deducitur et in lac p̄pat͛ et cū trāſitꝰ ci-
bi nō fuerit ꝑ umbilicū ſtatim ſtꝛigunt͛ uene
que inuoluūt͛ in tela que umbilicus uocat͛.et

ideo tūc cadit natꝰ et exit ex utero.gñatio aūt
oīm ē naturaliteꝛ ſuꝑ caput.ita ꝙ caput inferi
us exn̄s plus exeat ſicut etiā accidit in brachi
is libre in q̇bus id qđ grauiꝰ eſt p̄ponderans
deſcendit inferiꝰ.ſicut.n.in nato ſuꝑior ꝑſ gra
uior exn̄s ꝓus deſcēdit et exit ꝓus ƀ naturam
tꝑa aūt imp̄gnationis aľiū ſūt determinata ƀm
ꝓportionē ꝑiodi uite eoꝝ ꝓpter lōgioris ui
te aľis ƀ naturā debet eſſe lōgius tempus im-
p̄gnationis.licet.n.h non ſit cā illiꝰ tn̄ cōiter
accidit ut in pluribꝰ ſicut etiā aľ magni corpo-
ris ſanguineū ut in pľibuſ uiuit longo tempo
re.et tn̄ nō ſequit͛ ſemꝑ ꝙ omne animal mag-
ni corporis ſanguineū ſit longioris uite. hō
n.nō magni corporis exn̄s aľ diutius uiuit
omni aľi p̄ter ſolū elephantē.hoc autem ſcitur
experimento eſt tn̄ homo minoris quātitatis
multis animalibus piloſas caudas habentibꝰ
et etiam minor eſt multis aliis animalium ſpe
ciebus.cauſa autem longioris uite hominis ē
nō niſi per complexionem calidam et humidā
que aeri continenti aſſimulatur ꝓpter quod e
tiam quodlibet in aere ſibi connatuꝛali diutiꝰ
uiuit.ſunt tamen et alie cauſe longioris uite
quas in libro de cauſis longioriſ uite aſſigna
uimus et etiam in ſequentibus de eiſdem ali-
qua dicemus adhuc.cauſa uero ſpacii impreg
nationis eſt ſecundum magnitudinem anima-
lis concepti.factura enim magni corporis cō
pleri non poteſt in tempore modico ſicut cō-
pleri poteſt res magna paruo tempore in rebꝰ
artificiatis.propteꝛ quod equa et quedaȝ ſibi
ſimilia minus uiuentia q̄ȝ alia quedam anima
lia diuerſum ſpaciū habent impregnationiſ e-
andem habentia longitudinem temporiſ.quo
rundam enim impregnatio eſt per annuȝ.quo
rundam autem per x.menſes.predicta etiaȝ cā
quaꝛe multuȝ elongatur impregnatio elephā
tis.femina enim elephantis per duos annos
impregnatur propter magnitudinem enormē
ſui conceptus.rationabiliteꝛ autem ſpacia im
pregnationis ad uite ſpacia omnium animali
um ſunt terminata et diſtincta peꝛiodis et re-
uolutionibus celeſtium corporum.dico eniȝ
reuolutiones conuerſiones dierum et noctiū
menſium et annorum et temporum inteꝛmedi
oꝛum.luna enim que regina eſt corporum in-
ferioꝛum reuolutionem habet diſtinguentem
inferiora ſecundum coniunctionem ad ſolem
quando accenditur primo et complemēta que
accipit in compoſitione quando eſt plena lu-
mine in ſpere parte que cōuerſa eſt ad genera-
ta et ƀȝ ſeptimū quando eſt dychotonus ſiue
diuidua diſtans recedendo uel accedendo a ſo

le p angulū rectū in cētro acceptū.hē.n.ſicut i tcio cheomatē euclidis ꝓbatē ſub'ēdit quarta pſ circli.et ad illū locū i.vii.mouet naturalib' dieb'a ꝯiūctōe cū ſole uł a loco ſue oppōnis ad ſolē et iō uocatē iſtud ſeptimū lūe ſeptiana oīa aūt iſta accītia diuerſaꝝ lūiationū lūe ac cidūt ꝑ a ꝓpiquationē ſui uł receſſū diuerſum a ſole.mſis.n.cōis ē reuolutio utriuſqȝ ſolis uȝ et lūe et mꝑie mſis q̄ uocatē ſolaris.lūa.n. nō hē lumē qō ē pncipiū mot' in gn̄atōe niſi p cōicatōȝ qȝ hē cū ſole i receptōe lūis ſui ex ſole,ppē qō etiā in mouēdo gn̄ata efficitē qua ſi ꝑs ſol.et iō plimā hē lūa ꝯuenietiā in oīb' mōis cōplemti gn̄atoꝝ.calores.n.et frigidita tes tpate ꝯueniūt mōiſ gn̄atoꝝ ꝑmo et ꝑ ſario etiā ꝯueniūt mōiſ corruptionū.et in motibus iſtaꝝ ſtellaꝝ ē pncipiū et cōplemtū hoꝝ calo rū naturaliū.ſignū ei' qō dicim' ē ꝙ uidem' oīa aquoſa qeſcere et moueri ꝑ moꝰ mot'uē toꝝ.uēti aūt nō mouetē et qeſcūt niſi ꝑ ſuolu tōes ſolē ſicut imethoꝝ iā p mlta diſputauim' in oīb'.n.neceſſariū ē ꝙ mot' reꝝ inferioꝝ et ignobiliū ſecunē mot'coꝝ que ſupiora ſūt et nobiliora ꝓpter qō uēti quodāmō hn̄t mot' ſtellaꝝ et pcipue ſolis et ſicut ē eē in mūdo ita ē in corporib' aliū.oīs igiē reuolutio gn̄ati onū et cōplemētoꝝ quātitatū et uite aliū mi rabitē ꝑ reuolutōes ſtellaꝝ.ſed qꝛ materia ge neratoꝝ et corruptoꝝ nō ē determiabił oīo ad unū.iō nō pmittit ꝯfuſio materie ꝙ alteratio nes inferioꝝ oīo ſint adeo regulares ſicut re uolutiōes ſupioꝝ qꝛ ꝯfuſi mōi gn̄atōis ⁊ cor ruptōis h ꝓhibēt ꝓpter qō aliū ꝓlōgatē tpuſ facture et augm̄ti et corruptiōis inferioꝝ aut diminuitē ſed h ꝯuenit ꝑter ordinē materie uni uerſalis ordinātis et de h diſputatū ē in fine ſecūdi pigeneos a nobis quātū ſufficit ad in tētionē phi naturalis

C.ix.et ē digreſſio declarās faciliori cōpē dio oīa que ſupra in h libro inducta ſūt et de gradibus uirtutū generationis et quot gradib' deficit ꝯſāguinitas. C

D oīm aūt que in h libro ꝑ pipathetico rū piciā diſputata ſūt faciliorē intelligē tiā oportȝ iteꝝ a pncipio reſūere ⁊ dicere que dā de hiis que iā ſūt ptractata.de cā igitē maſ culinitatis et feitatis h dicim' ꝙ qȝuis calor dextre ptis et calor matricis auxilientē ad ma ſclinitatē.tn̄ h nō ē cā uniuerſał ſexus huius i ꝯcepto ꝑ h.n.in cadē mrice eiuſō cōplexiōiſ nō ſił generarentē mas et femina.amplius cuȝ dicimus ꝙ ſpma frigidū creat et facit feminaȝ nō ſequitē ꝓpter h ꝙ ꝯriū ſpma calidū ſp faci at marē et nō feminā ſicut patȝ p an̄dicta.Rō aūt coꝝ q̄ dixerūt ꝙ ſpma cadēs i dextrā ma tricis aut exiēs a dextro teſticło.ē rō q̄dē non ꝟa ſed tn̄ ē in aliquo ꝟitatis cāe ꝓpinqua eo ꝙ dextra ē magis calida.ſed error iſtoꝝ fuit in h ꝙ remotā ponebāt cāȝ eſſe rei ꝓpinqua ꝯuertibilē cū re ipa.cā aūt ꝓxima h' et eſſen cialis debet queri in pncipio paſſiuo materia li embrionis et in pncipio opatiuo qō ē in ip ſo.qn̄.n.materia que generatē ē digeſta et cali da et principiū effectiuū ſit digerēs calidū ꝓ porcionałr tūc frequentius generabitē maſcu lus completus.ſi autem materia fuerit inobe diens aut etiam uirtus actiua fuerit debiliſ ge nerabūt quidem ad eandem ſpeciem generantiū ſed non completum et aptabit ei inſtrumenta n̄ completa generationi conuenientia et hec ſunt matrix et uulua paſſiue et naturaliter genera tionem operantia.cum autem ſperma mouet et reſoluit materiam ſiue ſit oīo obediens ſiue non primo formatur principale membrum c' complexionem omnia alia ſecunē ſecundū na turam ⁊ ab iſtius complexione poſtea formā tur teſticuli et uaſa ſeminaria ſexus ꝑa ſunt in principalitate et ſunt ſub corde quod eſt princi palius omnibus.cor autem generatur neceſſa rio per aliquam complexionem et ſi illa eſt de bilis cruda et humida.aut ſi generetur calidū et ſiccum primo et poſtea uenerit ſuper ipſum aliquid imutans ad cruditatem ante qȝ formē tur alia membra.tunc a corde procedet diſpo ſitio ſexus feminini in uaſa ſeminaria et in to tum corpus.per contrarium autem moduȝ ſe habet de maſculinitate quia et ſimili a cordis primo paciatur molyſim et poſtea confortetē et ueniat ad digeſtionem caloriſ completi indu cet ſexum maſculinum.et per modos medioš inter hos duos generantur mulieres uirgineſ et uiri effeminati.ſi enim materia non obediat operanti propter complexionem aliquando que eſt in ipſa. ſed tamen recipiat lineationeš ipſius et molliter ſecundum naturam humidiē recipiat.erit quidem mas maſ quod generatur ſed in multis aſſimulabitur matri.et ſi ſpma ꝑ fecte uincat materiam et ſua quam ex patre ha bet uirtuteȝ non mutetur perfecte aſſimulabit conceptum patri.ſi autem materia mutetur cō plexione ſua ab ea quaȝ habet ex corpore ma tris.tunc accipiet complexionem cauſalem .et tunc cadet a ſimilitudine generis ſui .et idem eſt de mutatione ſpermatis a complexione qȝ habet ex patre.hoc autem ex ſignis confirmatē quoniam puer et ſenex propter humorem et cruditatem frequentius generant feminas.qui autem ſunt inter duas etates generant mares

niſi aliud accñs ꝯplexiõis ĩpediat.ſilr aũt la
xas et molles carnes hñtes aut uẽtis auſtri/
nis corpora reſoluẽtib⁹ gñant fcīaſ et ꝑ duraſ
carnes et uẽtũ borrealẽ gñanť freqñter maſclī
calor aũt debet eſſe tꝑat⁹ in gñatõe.et ideo ꝯtī
git ꝙ hñs ſꝑma ĩtꝑate calidũ nõ gñat ex mĺicꝛ
c⁹ gutta eť eſt calida.ſed ex alia c⁹ gutta ſꝑma
ſuũ ab ĩtꝑato tꝑať calore.et ſilr de fcīa in cõ/
ꝑatõe ad uiꝝ.de cã tñ aſſilãtõis ħ ſcire oꝫ ꝙ
aſſilatõ ẽ ad naturã ⁊ ad pſonnã ſicut diximꝰ
ſupꝰ.et ꝓma uocať naturaľ et ᵭa pſõaľ.et hec
ᵭa ẽ duplex cõis.ſ.et ꝓꝓa.cõis q̇ꝺ ẽ que ẽ ad
gẽtẽ dĩatiſ illiꝰ ſicť ad germãos uľ gallicoſ uľ
rõanos.ꝓꝓa aũt que ẽ deťiate ad unã pſonã
ſui generiſ a qua gñatio illa hť uirtutẽ formã
tẽ et motũ.ꝓpter qꝺ ſi fuerit ſꝑma pfce e uicẽſ
et in uirtute pſõe pꝛis opanſ erit pfcã aſſilatõ
ad pfeꝫ.et ſi materia uicat pfcẽ et ĩ uirtute pſo
ne mꝛiſ ſit paciẽs actꝰ actiaꝝ uirtutũ. nõ.n. in
ea niſi ᵭ uirtutẽ et facultatẽ mꝛiſ.et iõ pfcẽ ptꝰ
aſſilabiť mꝛi.ſi aũt utꝝqꝫ hoꝝ uicat et uincať
erit ꝯfuſa ſilitudo ad pꝛeꝫ et mꝛeꝫ.et qꝛ ſꝑma
uirtutes hť a ꝓgenitorib⁹ pꝛis et materia a ꝓ
genitorib⁹ mꝛis ſi uꝛtutes alicꝰ illoꝝ ad actũ
ꝑ aliq̊ꝺ accñs reducãť erit ſilitudo ad auũ ex
ꝑte pꝛis aut mꝛis aut forte ꝯfuſa ſilitudo ad
utroſqꝫ auos.ħ aũt ultra.iiii. generatões nõ
extẽdiť.qꝛ.iiii.gradib⁹ oĩs uirtꝰ mſurať ſicut
ꝑ opatõꝫ medicinaꝝ ſiplicĩũ ꝓbať.in materia
n.generatõis.iiii.ſũt que ſũt ſbã uirtꝰ et opa/
tio.ſꝫ ſbã ẽ dure ſbẽ materiaľ et efficiẽs.et iõo
iiii.mixtionib⁹ uincũť ħ iiii.et frequẽtꝰ ita ꝙ
ex ꝓa miſceť ſbã cũ extraneo ita ꝙ caret opa/
tõe ſed tenet uirtutẽ ĩpeditã.et in ᵭa cõmixtõe
admittit uirtutẽ et tenet ſbãꝫ adhuc ꝯfuſã.et in
tercia ſbã efficiẽs recedit a ſilitudĩe ꝓmi a quo
deſcẽdit.et ĩ quarto eť ꝯfũdiť materia.ita ꝙ de
ꝓmo nichil retinet qꝺ poſſit opari aliq̇d.ſed ĩ
linea directe deſcẽdẽte ꝑ auos et pꝛeſ nihil om
nino ẽ extraneũ et oĩo illa nũqꝫ admittiť ꝓpť
qꝺ dixit aꝛľ.ꝙ ſit alñ ſilitudo ad auũ cꝰ nõ
ẽ in ſeclis recordatio.ſed ꝑ.iiii.uidetur diſſol
ui ꝯſãguinitas fratꝝ et ſoroꝝ qñ extneiſ nubũt
ꝓpter ea que dicta ſũt.ẽ.n.gradus uirtutis ꝓ/
dictis quatuor de cãiſ iiii.gradib⁹ deťiata.uir
tꝰ.n.ex materia habet qꝺ alterat et ĩprimit.ſed
ex efficiente hť ꝙ alterat et apꝓhẽdẽdo tenet a
liaſ nõ ſibi ſilẽs uirtutes.ſed uigore efficiẽtis
ꝯfortato alterat et optinet et ĩpedit opõnẽ alia
rũ.et ſi plꝰ hꝰ ꝯfortatur uigor optinebit et al/
terabit et opatõꝫ eaꝝ ĩpediet et diminuet ſbãꝫ
que ẽ ſbm̃ oppõitaꝝ uirtutũ.et oĩa iſta uidẽꝰ
in uirtute que format generationẽ.nec poſſuꝰ

ĩpedim̃ta ei adaptare niſi ᵭ numeꝝ cõmixtõis
ſue cũ ꝓs ex.quaꝝ ſbã et uirtus et opatio ᵭm
gñationẽ cũ iſtis nõ habeat ſilitudinẽ ex gña
tõe et ꝓncipĳs materie gñatõis ĩ ſꝑmate et mẽ
ſtruo.licet.n.ex cãis accñtalib⁹ aeris et ciboꝝ
iſta impediantur.tamen illa non cadunt in ae
rem.nec per rationem ſciri poteſt impedimen
tum generatum ex illis.et hec eſt cauſa ſecun/
dum dicta quare auorum et proauorum nũ/
qꝫ deſtruiť conſanguinitas.ſed fratrum et ſo/
rorum et aliorum lateraliter coniunctorum ꝑ
quatuor generationes rationabiliter intelligi
tur conſanguinitas diuaricari.auorum enim
et proauorum et parentuꝫ quilibet aliquid ſui
quod potentia eſt.et uirtute totum quod ipſe
eſt habet in ſucceſſore proximo et iõ nũqꝫ po
teſt ſolui hoc uinculum.fratreſ autem et ſoro
res et ꝓnepotes et abnepotes colligantur ad
unum genus per hoc aliquis ipſorum quicqꝫ
ſui habeat in altero ſed potius per hoc ꝙ ab a
uo aliquo hoc quod ſunt per gnerationeꝫ o
riginalem acceperunt.et quia colligantur per
hoc quod alterius eſt et non ſuum.dirimi po
teſt cognatio ipſorum. ſi autem cadit uirtus
ſpermatis et materie ab omni ſimulatione na/
ture ſpecialis et indiuidui tunc non remanet ni
ſi materia generiſ et erunt monſtra declinantia
in figuras ad quas mouent ſtelle.et fortes in
aliquibus membris retinent lineationes patꝝ
uel auorum.et de hiis ſatis in precedẽtibus hꝰ
libri dictum eſt.democritus tamen dixit taliuꝫ
monſtrorum eſſe cauſam conceptum ſuper cõ
ceptum et coitum ſuper coitum.et licet non dix
erit cauſam principalem ipſe tamen dixit cauſã
que frequenter contingit.quia cum duo ſper/
mata ſunt in matrice fortius trahit de materia
alterius et ideo efficitur uel habundãtia nimia
in trahente uel deffectus materie in debiliori.
ſimiliter quicunqꝫ dixit ꝙ motus matricis fa
cit hic cauſam ſecundariam tetigit licet non di/
xerit principalem.ꝙ enim plures fetuſ in una
et eadem cella concipiantur res eſt monſtruo/
ſa et oportet ꝙ aliqua ſit cauſa diuiſionis ſꝑ/
matiſ.et hoc aliquando diuiditur in adeo par
ua ꝙ quantitas conceptorum non ſufficit ad
uitam et concipiuntur digitales partuſ ſicut in
antehabitis diximus de ea que ſeptuagita aut
plures concepit.ſcire etiam oportet ꝙ in plu/
ribus conuertantur findere pedem in multa et
non magne quantitatis eſſe et concipere mul/
tos ſimul filios.et magni corporis eſſe et con
cipere unicum.ſimiliter autem unicum filium
concipere conuertitur ut in pluribus cum eo
quod non eſt impregnari ſicut impregnatõnẽ

ſed ē inſtātia de mlr̄ere et equa.et h̄ ꝯtingit ꝓp
ter cōplexiōiſ ſue fortitudinē et habūdātiā ma
terie gn̄atōis ſicut in ꝑhabitis diximꝰ.h̄ eſt ꝑ
tereūdū nō ē ꝙ corpora mulieꝝ mundioꝛa et
pauciores ſupfluitates coꝛꝛuptas hn̄tia. pfec
tioꝛes et meliores ꝑiūt filios. que aūt mlr̄tas
et corruptas in ſe hn̄t ſupfluitates ꝑiūt nō per
fectos et nō ſanos.qꝛ corrupte in mr̄icibꝰ ſu
pfluitates ꝯtēte corpora corrūpūt filioꝝ. Et
iō ꝑiūt eos q̇ fiūt claudi ceci elephātici epilēti
ci.et alias infirmitates laborātes.oꝫ etiā ſcire
ꝙ inter oīa ſāguinē hātia pꝰ elephātē lōgioriſ
uite ſꝫ naturā ē hō ꝙ ydos tm̄ ipregnatōis et
uite ē in oibꝰ ſꝫ reuolutionē uniꝰ aut plr̄iū ſtel
laꝝ.et qꝛ ſup circuloſ diſtātes eq̇noctiali et po
los mūdi ē una reuolutio i aſtriſ.idcirca ē ali
quoꝝ uita alr̄iū uniꝰ diei.ſꝫa aūt ꝑidoſ ē reuo
lutio lūe ſup quartā circl̄i.et iō aliquoꝝ uita
alr̄iū ē ſeptē dieꝝ.et tertia ꝑidos ē lūe ſꝫ reditū
ad ſolē et ymagines et figuras circl̄i ꝑmas. et
ſm̄ h̄ aliqua uiuūt ꝑ mēſē.quedā aūt ꝑ ānnuꝫ
ꝓpt̄ ꝯuerſionē ſol̄.et quedā accipiūt i ꝑiodū
uite annū circuli q̇ ē.xii.āni.quedā aūt accipi
ūt annos aliaꝝ planetaꝝ et ſtellaꝝ et imaginū
et ſꝫ qȯ accipiūt ꝑiodū uite ita et accipiūt ꝑio
dū impḡnatōis et ꝯceptōis.et h̄ ſūt que ſuffici
unt quātū ad pn̄tē intētōꝫ de cāiſ impḡnatōis
et mōiſ filioꝝ ꝯceptoꝝ et tꝑoribꝰ ꝯceptōis et i
ꝑgnatōis.alia.n. ab aſtronomo debēt inq̇ri.

Incipit liber.xix.q̇ ē totꝰ in uno tractatu et
ē de hiis que accidūt ex natura ſenſibꝰ et ꝑ
tibꝰ alr̄iū.c.i.ȯ accidentibꝰ i cōi ut ſciat̄ que
ſi̇t inq̇renda in h̄ libro et qualiter.

Rius in libro q̇ ꝑcedit determiauiꝰ
diſpoſitionē et qualitatē natoꝝ tā in
tra mr̄icē q̄ꝫ ex cā.et detiauimꝰ h̄ de
nūciatiōe tā uniuerſali oibꝰ alr̄ibꝰ ꝯueniēti q̄ꝫ
etiā in ꝑticlari et ꝓꝑa ſꝫ ꝙ ꝯuenit unicuiqꝫ a
niali ſꝫ naturā ꝓpꝛiā.et diſtinximꝰ dr̄ias per
quaſ dr̄nt et deteriant̄ adinuicē m̄bra alr̄iū et ꝑ
cipue ſꝫ ꝙ ꝓpꝛie ꝯuenit hoibꝰ q̇ ꝑfectiora ſūt
alr̄ia et deteriauiꝰ de oibꝰ m̄bris alr̄iū intriſeciſ
et extrinſecis.ꝛeſtat igit̄ nūc ꝯſiderare acciden
tia que cōiter accidūt ꝓprie ſꝫ que etiā quaſdā
dr̄ias hn̄t mēbra alr̄iū.uoco aūt accidētia ſic̄t
nigredo et uiroꝝ uarietas accidit oculis ſicut
accidit acumen uiſui et ſicut eſt alteratō colo
rū et piloꝝ.et ſicut ē diuerſitaſ pēnaꝝ ſiue plu
maꝝ.quedā.n.hoꝝ accn̄tiū in oibꝰ uel plr̄ibuſ
ſūt generibꝰ alr̄iū.queȯ aūt hn̄t cām uni gene
ri a ꝓpriatā ſicut hōibꝰ uel aliȷ̄ generi alr̄is.am
plius queȯ ſūt alteꝛatōes alr̄iū ſꝫ accidentia.et
hii mōi alteratōnū aliȷ̄ ſūt cōes.ſicut alterari
ſꝫ etates et qualitates primas.q̇dā aūt mōi al
terationū ſūt ꝓpinqui quibuſdā ſicut alterari
ſm̄ uocē in diſtillatōe ſemis et alterari ſm̄ co
lores piloꝝ in ſenectute.nō.n.alia ab hoie a
nialia manifeſte caneſcūt in ſenectute ſed hōi h̄
accidit ꝓprie inter alia alr̄ia.et quedā quidē i
ſtoꝝ accidentiū ꝯſecunt̄.nā et alr̄iū a prima ge
nitura ipſoꝝ ſicut color oculorum.quedā au
tem ſuperueniunt in iuuentute ſic̄t mutatio uo
cis.quedam autē in ſenectute ſicut canicies pi
loꝝ.ratio autem eſt extimandi ꝙ omnia hui
uſmodi accidentia que diximus et ſibi ſimilia
accidant uniuerſalit̄ omni generi animal̄ aut
etiā uniuerſaliter uni et eidē generi animalis.
ea enim que ſecundum naturam cōmunem ſpe
ciei aut generis aliquibꝰ accidūt nō uniuerſal̄r
et ꝓpter aliud quod ē finis in natura accidūt
ſed potius hec inducuntuꝛ ex materie uariati
one quod et huius exemplum eſt ꝙ oculus
quidem qui ſecundū naturā generis ꝯnaturāl̄
eſt animalibus uidentibus propter aliquid in
natura ſed uiuor oculi aut nigredo aut glau
citas uel certe uarietas oculi non eſt propter
aliquid.ſed ex materie accidit uaꝛiatione niſi
forte aliquis iſtorum colorum in omnibus i
ueniatuꝛ oculis alicuius generis animal̄. tūc
enim abſqꝫ dubio a natuꝛa propter aliquid in
tentus eſt et perfectus.talia igitur accidentia n̄
ſunt de numero eorum que ſubſtantialiter in
ſunt ſm̄ naturam cōounem generis uel ſpeci
ei ſed potius ſunt ex mateꝛie uaꝛietate uel ex
cauſa motoris ſic uel aliter materiam diſponē
tis per alterationes ab ipſo inductas.ſicut aūt
in aliis locis diximus ubi nobis de loicis ſer
mō eſt habitus non ſequituꝛ ſi omnis res eſt
ſecundum qualitatem aliquam talem ꝙ ſit cōi
ter omnis ꝛes illius generis determinate ſecun
dum iſtam uel illam talis.quia in iſta et illa ua
riatio eſt.licet aliquam in generatione qualita
tem oporteat ineſſe.hoc autem maxime eſt in
nature operationibus ordinatis et determina
tis quia ille ex materia et alterantibus pluri
mas accipiūt uariationes.in hiis enim que ſe
cundum naturam accipiunt generationem oꝫ
ꝙ ſubſtantia ſit ita uel ita in principiis generā
tibus.et ideo ſubſtantia non eſt per generatio
nem ſed potius generatio et principia genera
tionis propter ſubſtantiam ſicut propter finē
ſed uarietas accidentium non eſt de fine ſed ac
cidit ſic eſſe materiam propter alterationeſ mo
uentium qualitatum.licet autem ſubſtantia eſt
finis propter quem generatio eſt et pꝛincipia
generationis cum antiquiſſimi phiſiologorū

opinati ſūt p̄riū iſti⁹ q̄ʼ dixi⁹.rō.n. pſpexerūt
oēs cāꝝ ſpes.pleti.n.erāt in ꝯſideratōe mate/
rie et efficiētis ſiue mouētis.et de hijs etiā nil
certū et diſtictū et declaratū tradiderūt.cās aūt
formalē et fialē oīo dimiſerūt.nos autē iſtas
duas cās pricipl'r o₃ querere in oīb⁹ reb⁹ que
gn̄atōi attribuūt eo ꝙ gn̄atō nō ſtat niſi ad f/
nē et gn̄atū nō ē niſi p formā et ſbā₃.ſcḋ₃ igit
ea que dicta ſūt ſcura q̄dē ocli neceſſario eſt et
ꝑpter aliqd.et ꝙ figura ocli ſit tal' diſpōis in
colore et ſitu ꝑfūdo ul' nō ꝑfūdo et aliiſ acci
dētib⁹ nō ē neccīn ſ₃ accidit ex eo ꝙ natura ex
materia et alterantib⁹ agit ul' patit talē actionē
que tale inducit accidens.

C.ii.qualr ſilitudo ſōni ē.₇ accn̄s qō ꝯſe/
qtur natū in mrice et ex

ijs aūt ſic diſtictis et declaratis incipiēdō
ē declarare cās accn̄tiū ꝯſeqn̄tiū alia ex p̄
ma gn̄atōe uſq₃ ad ultimā ſenectutē ipoꝝ.et h̄
accidentia ſūt que ſūt ſenſuū uel organoꝝ ip
ſoꝝ eo ꝙ ſenſus ꝑficit al' ꝟ ꝙ ē al'.et p̄mū q̄/
dē accn̄s ꝯſiderem⁹ ꝟ ꝙ ē ꝟ ſilitudinē ſompni
et uigilie.eo ꝙ ſōpn⁹ et uigilia oīb⁹ ꝯueniūt a
nialib⁹ et oīb⁹ ſenſib⁹.oportet igit ſcire p̄o ꝙ
oēs nati aliū et p̄cipue illi q̄ incōpleti naſcūt
qn̄ piunt ſūt in ſilitudie ſōpni ſiue dormitōiſ
et h̄ ē in eis ꝑpter accidēs qō paſſi ſūt in mri/
ce q₂ in matrice ꝯſueti ſūt eſſe ſicut dormienteſ
queſtio tn̄ nō ē facilis in h̄ utꝝ uigilia p̄mo ꝯ
ſequat natū uel ſōn⁹ in p̄ma factura qn̄ uitā ac
cipit.nos aūt ad hāc queſtionē dicim⁹ ꝙ ſi ſō
n⁹ large accipiat et dicat eſſe ſēſuū imobilitas
ex fluxu ad ſupi⁹ nutrimīti quacūq₃ de cā tūc
ſōpn⁹ ē primū qō ꝯſequit ꝯceptū uiuū.et na/
tū ſilr in prima creatōe et factura.uigilia aūt
nō ꝯſequit ipm prio.ꝓbatio aūt h⁹ p ſile h̄ ē
ꝙ oīs mutatio que habet fieri de p̄rio ad p̄ri/
um hē fieri pri⁹ p mediū q̄₃ pueniat ad extre/
mū.mutatō aūt in generato nō fit de nō uiuo
ad uiuū opans ꝟ potētias uite ſicut in ſcia de
aīa dixim⁹ fiet ergo p mediū.ſōpn⁹ aūt uidet
eſſe quaſi q̄dā inter tale nō uiuere et tale uiue
re de quo iā dixim⁹.rō.n.dē ꝙ dormiēs oīo
ſit nō uiuū actu ſed potentia.nō.n. eſt uiuus
ſicut uiuit uigilās p̄cipue ꝟ ſenſū ꝟ quē accidit
dormire et uigilare.uita.n. ꝑprie eſt in uigi/
lia ꝑpter uſū ſenſuū.uigilia.n.natural' aliud
eſt niſi ad exteriora ſp̄us et caloris et ſēſus ex
panſio ꝑpter qō etiā nō ē extimādū ꝙ diſpō
iſta ꝟ principiū gn̄atōis accidēs nato ſit uere
ſcd̄ quoddā ſōno ſile et imobilitas quedā ex
fluxu multo nutrimīti ad ſupi⁹ ubi ſūt ſenſuū
organa ꝑueniens.et h̄ eſt imobilitas ſilis im
mobilitati eorum animalium que ſunt medis
inter alia que mouent motu ꝓceſſiuo d̄ loco
ad locū et plātas.in illis.n.ſūt principia que/
dā ſēſuū ſed ſūt ligata ne ad actu₃ et opatio/
nē euigilanti.et embrio in prima creatione ta
lem habet uitam et habet etiā in hoc uitā ſile₃
plantis ꝙ in eo non eſt motus et opatio ſen/
ſuū ſed fortis motus alimenti et augmenti ſicut
in plantis.in plantis autem et huiuſmodi me
diis inter plantas et alia mota ꝟm locum nō
uere eſt ſompnus eo ꝙ ſompnus et uigilia in
ſunt ſecundum idem.quia et uigilia talibus in
eſſe non poteſt.ideo neq₃ ſompnus inerit eis
ſecundum ueritate₃.ſed nec iſta diſpoſitio quā
ſompno ſimilem eſſe diximus ineſſe poteſt ar
boribus eo ꝙ nulla principia ſenſuum ſunt ī
plantis.ſimilitudinem autem planti huius ne/
ceſſario habet animal in matrice lōgo tempo/
re et p̄cipue conceptus hominis.tamen prop/
ter anhelitum quem liberum non habet licet a
liquem habeat ſicut oſtendimus in ante habi
tis et precipue propter pondus ſuperiorū que
multo fluxu ab ipſa ex nutrimento facto op/
primuntur.cauſas autem ſomni determinaui
mus in aliis libris quos de ſompno et uigi/
lia ſcripſimus.amplius embrio aliquando ap
paret uigilans et mouetur in matrice matris
quod non ſolum eſt in homine ſed etiam in ali
is animalibus ſicut probatur per anothomiā
etiam in ouantibus in quorum ouis mouen
tur animalia et poſt uigiliam iterum ſicut ſo m
no opp̄mitur et iterum ſubito ex aliqua cauſa
agitatur.ſed huiuſmodi motus ſunt confuſi ſi
cut ſunt motus epilentici.amplius propter eā
dem cauſam dormit puerulus hominis longo
tempore.et poſt exitum a matrice ſed non pri
mo ridet uigilans ſed potius uigilans primā
uocem emittit plorans.ſed primum riſum dat
dormiens et dormiens non plorat. quibuſdā
autem accidit in utero alto clamore plorare et
dicunt augures ꝙ eſt ſignum ꝙ malicioſus e
rit in futuro talis conceptus.cauſa autem eſt
ꝙ dormiens defectum et nocentia non ſentit p̄
cipue ideo quia ualde profunde dormit prop
ter multum fluxum nutrimenti ſubtiliſ aut flu
xus nutrimenti tangendo parietem mouet ip
ſum ad riſum eo ꝙ neruos interius molliter
tangat.generibus etiam animalium in ſomno
accidunt ſomnia et non tantu₃ ſomnia ſed etiā
eorum accidit in ſompniis facere opera uigi/
lie.et opera illa perficiunt non aduertendo ea
quidam enim homines dormiendo ambulant
et uident diſcernendo res uiſas et ſentiunt res
obuiantes.de hiis autem ſatis dictum eſt i ſō
no et uigilia libri noſtris.Sed quod hic dixi⁹

iō ē inductū qꝛ ſic opa uigilie facere i ſōno ñ
ꝯuenit pueris qꝛ opa uigilie non faciunt.ſed
dormiūt ſōno oppſſi.ſenſū tñ et uitā i hītu ha
bētes i dormitōe donec ptrāſit tpus prie eta-
tis.qñ iā tpat⁹ flux⁹ nutrimēti ad ſupi⁹ et inci
pit graui⁹ ex nutrimēto ad iferiora defluer.tūc
n.clarificanť ſpūs et ſenſus in ſupiorib⁹ et exp
giſciť puer et incipit uigilare ad uſū uite ſenſi
bił et iſēſuū.in aliiſ aūt q̄bulō alib⁹ pluſ uincit
ſciał illa diſpō pme etatis ſue gñatōis.eo ꝙ ñ
cōpletos in organis ſenſuū generāt filios .et
ideo oꝫ ꝙ poſt gñatōꝫ diuti⁹ incipiāt incremē
tū in pte ſupiori corpiſ in qua ſenſuū organa
ꝑpť qō etiā oīs taliū aliū catuli nō uidenteſ
naſcunť ita ꝙ etiā ocłoꝝ materia in ipſiſ non
ē adunata ad debitā adhuc figurā.quedā corū
ſiłia mortu's inuen unť ſicut catuli leōis.que
dā aūt quaſi in forma et in figura ſicut catuli
urſi.alii aūt quaſi c ci ſicut catuli canis et lupi
et uulpis et muſtōis quē gattū uocāt quidam

C.iii.de colorib⁹ ocłoꝝ et mutatōe eoꝝ ſe
cūdū ꝙ ex hūorib⁹ ocłi creanť.

Ꝯuli ꝟo oīm pueroꝝ ipregnatōe ſť ui
rides ad glaucedīnē declinātes ꝺīn aūt
in uſu uidētes et uigilātes cū adunať materia
et uiſus ocłi ꝯmutanť ad colorē q̄ ē ſ naturā
que uincit.in aliiſ aūt alib⁹ nō h manifeſtatur
eo ꝙ ocłi alioꝝ aliū nō hñt niſi unū colorē
ſicut appet in ocłiſ uaccaꝝ q̄ ſūt nigri et ouiū
q̄ ſť aquoſi magiſ q̄ȝ alioꝝ aliū.ocłi etiā quo
rūdā ſť glauci aut uirides.aut aliquē aliorū
coloꝝ q̄ corpoꝝ ſť ocłoꝝ hñtes.ſicut falco-
nes q̄ ſūt croceoꝝ ocłoꝝ.ocłi ꝟo hoīm ſunt
młtoꝝ coloꝝ.alñ.n.ocłi hoīm ſūt glauci.et a
liquoꝝ uirides et aliquoꝝ ſūt uarii ſicut ocłi
capraꝝ.ſiłr aūt ocłi equoꝝ inter alia alia di
uerſi ſūt coloris.et alñ equa habet unū oculū
claucū et aliū diuerſi coloris ab illo. et h ē eqſ
ꝓpriū.qō aliis nō accidit niſi in hōib⁹ ſolis
qꝛ etiā in hōīe alñ inuenit ocłus glauc⁹.et ali
us ꝯrii coloris uel diuerſi ab illo.et h accidēt
qō ē uarii colores oculi nō manifeſtať i aliis
alib⁹ in iuuētute et ſenectute niſi in hoīb⁹. In
pueris.n.manifeſtať ſ prie etatis et iuuētutis
uariatione.cā aūt glaucitatis oculoꝝ in pue-
ris ē.qꝛ oculi eoꝝ ſūt debiliores ſ hūores o-
culi q̄ȝ iuuenū.glaucitas.n.oculoꝝ nō ē niſi
motus quidam debilitatis oculoꝝ.queramuſ
aūt h ułr de cā coloꝝ oculoꝝ et nō ſ ꝙ ſunt
in pilis tm.inquirentes qua de cā color glau
cus ſit in oculis quorūdā cū oculi alñ ſint ui
rides.et alñ nigri ſicut oculi capraꝝ et uacca-
rū.Et ſñia q̄dē empedo. ē ꝙ glaucitas oculi
ſit ex multitudine ignis clarificantis oculuꝫ et
nigredo ſit ex paucitate ignis et multitudine a
que que obſcurať et denigrať ex ignis clarifi-
cantis eā priuatione.ꝓpter qō eť dicit uiſū ni
gri oculi in nocte qñ exteriori lūie nō iuuať
nō ēe acutū.eo ꝙ diminuta lux interior in a-
que tenebra exteriori extīguiť.uiſū aūt glauci
oculi in nocte dicit acutuꝫ eſſe propter multū
ignē qui tenebras noctis penetrat.et eſt etiam
hec opinio platonis ſicut extendit calcidiuſ in
expoſitione platonis.et iſte opinioneſ ſunt in
conuenientes et falſe.ſcimus enim uiſus orga
num non eſſe ex igne ſed ex aqua in omnibuſ
animalibus cuiuſcunqꝫ coloris oculos habē
tibus.et nobis quidem ſuppetit unde redda-
mus cauſas colorum et accidentium uiſus p
alium et uerum modum.rationabile.n. eſt ꝙ
humor componens oculum ſit cauſa colorū
ſicut probatum eſt in libro de ſenſu et ſenſato
in quo locuti ſumus de anima non ſecunduꝫ
ſeipſam.ſed ſecundum opera et paſſiones eiuſ
ibi enim oſtēdimus oculum eſſe ex aqua et aſ
ſignauimus cauſam propter quam ipſum ex
aqua et non ex aere conuenit eſſe ſecunduꝫ na
turam et etiam ꝙ non ſit ex igne oſtendimus
ibidem.conuenienti⁹ igiť eſt credere ꝙ cauſa
colorum ſit ex humoribus aqueis oculuꝫ cō
ponentibus.in quibuſdam enim oculis plus
eſt humoris et minus in quibuſdam.et in qui
buſdam eſt humor profundius poſitus et in
aliis accedit magis ad ſuperius ſiue ad anteri
us oculi.in quibuſdam igitur oculis humor
eſt eſt multus et in oculo profundo ſubmer-
ſus erit calor niger. quoniam nigredo oculi
creatur ex aque.multitudine.cum autem hūor
fuerit modicus et ad anterius oculi accedens
erit color glaucus.quando autem fuerit mul
tus quidem humor ſed non ſuperhabundans
erit color aciei oculi ſicut lapidis cicumini et
in iſtiſ coloribus oculi diuerſantur ſecunduꝫ
magis et minus ſecundum diuerſitatem hūo
ris et quantitatis eius.cauſa autem quare o-
culi glauci non ſunt acuti uiſus in die.et oculi
nigri non ſunt acuti uiſuſ in nocte eſt.qꝛ glau
citas propter paruitatem humoriſ a multa lu
ce diei fortius quaꝫ poſſit ſuſtinere mouetur
et ideo confunditur uiſus.paucus enim hu-
mor nimis clarificatur ex multa.motus enim
oculi eſt ex claritate.et ſuſceptio formaruꝫ in
oculo ex humiditatis poteſtate.et quando cō
funditur multa luce ſicut ſpeculum radiiſ ſup
poſitum non habet determinatum motum ad
res uiſibiles.econtra autem minuſ nigri in die
uincuntur propter humoris multitudinem.et
ideo in die magis adunatum habent uiſum.eꝫ

aút in nocte.qꝛ lum̄ noctis ē debili⁹ et tale lu-
mē naturaľr ꝓportōnaẗ hūoꝛi pauco meliuſ
ad uidendū i nocte moueẗ hūor pauc⁹ i ocľo
glauco.et magiſ ꝯuerſo ſe habet.qꝛ paucū lu
mē mľt i hūorē mouere nō pōt.in nocte.n.eſt
debiľ mot⁹ et gra is ꝓpẗ defectū lū s. maior
aút mot⁹ luis q̄ȝ ſit facľtas ocľi diſſoluit mio
rē que ꝑ ptātē ē ocľi.et ꝓpẗ h̄ illi q̄ traſſerūẗ
ex colorib⁹ fortiorib⁹ mľtū illuiantes et ex cla
ritate forti que eſt ſub ſole ad locs opaca mi⁹
lucida p⁹ nichil uident.q̄cūqȝ.n. mot⁹ debiľ ē
ad interi⁹ uiſuſ ꝓficiēs a ſenſibilib⁹ ꝓhibeꝛe a
motu ad exteꝛi⁹ qꝛ ſp fortior mot⁹ excludit d̄
biliorē.et gñaliter uiſus debilis nō bñ uidet
res clariſſimas.ſȝ patiẗ ex eis et ꝛetūdiẗ.eo ꝙ
ultra ꝓpo rtionē a tľib⁹ moueẗ hūor uiſiu⁹ o
cľi.h̄ aūt dictū ē cẗ ex egritudib⁹ ocľi manife-
ſtaẗ.infirmitas.n.uiſus in die glaucis euenit
ocľ ſ.et ipotētia uiſuſ i nocte accidit nigriſ.q̄m
glaucitas ſiccitas ē quedā ocľoꝝ ꝓpẗ qō etiā
h⁹ uiſus defect⁹ ꝑ pľm accidere ſolet ſenib⁹ in
quoꝝ corporib⁹ et ocľis habūdat naturalis
ſiccitas.q̄ȝuis forte accidētali ſuꝑhabūdet hu
more fleumatis.defect⁹ aūt uiſuſ inate creaẗ ex
hūore ſupfluo.et iō pľmqȝ accidit mľieribus
eo ꝙ cerebra eaꝝ ſūt hūida naturaliter. uiſus
aūt bon⁹ accutus ē q̄ ē ex hūoꝛe tpate quāti-
tatis.h̄.n.neqȝ ꝓhibebit motū ocľoꝝ a luie ꝓ
pẗ hūoriſ paucitatē.neqȝ nimiū gñabit motū
exiget exterioris luis nimiū motū ꝓpter mul
titudinē ſupfluā hūoris.ut aūt ea que dicta ſẗ
melius intelligant oȝ repeteꝛe aliqua que ſ̄ d̄
anothōia ocľi d̄ẗiata ſūt.dica⁹ igiẗ ꝙ qñ glau
citas accidit ñ ꝓpẗ qualitatē tūicaꝝ ocľi q̄ hu
mores ſẗ ocľi clari et puri et ſiūt poſiti ꝓpe ex
terius ocľi ita ut criſtallin⁹ q̄dē mľte ſit quāti-
tatis et albugine⁹ ſit modic⁹ in quo diffūdiẗ lu
mē ocľi.tūc erit ocľus ꝓ ceꝛto glaucus niſi a
li d ipediat ex pte magne ſue tū ce.ſi aūt alie
hūiditates fuerīt obſcuꝛe et criſtallin⁹ ſit pauc⁹
et albugine⁹ mľt⁹ ita ꝙ ſpiſſitudie ſua faciat ob
ſcuratōȝ ſicut facit aqua que ē mľtū ꝓfūda .h̄
n.tegit et obſcurat ea que ſūt ſubmerſa i ipſa.h̄
idē creaẗ ex h̄ ꝙ ſi fuerit criſtallin⁹ hūor ꝓfū
dus.ex hīiſ.n.duobus uľ altero eoꝝ erit o-
culus niger.

Ꝯ.iiii.de cāis coloꝝ ex tūicis cāis et diffe
rentiis acuminis uiſus.

Cauſa aūt ſi tūicis iſtoꝝ coloꝝ ē ꝑcipue
in uuea.q̄m ſi illa fuerit nigra erit ocľ⁹
niger et ſi uaꝛia uel glauca erit oculus uariuſ
uel glaucus.glauceſcit aūt uuea uel uariaẗ in
colore ex eo ꝙ nō ē in iſ a digeſtio bona ſicẗ
etiam uidemus in uegatabilib⁹ ꝙ in prima na
tiuitate ꝓpter indigeſtionem fiunt albida et ꝑ
digeſtionem deinde uireſcunt ꝓpter quod etiā
oculi puerorū ſunt glauci eo ꝙ digeſtio in e-
is ſit incompleta.ſi autem eſt propter humidi
tatem tunc eſt ex eo ꝙ diſſoluitur humiditas
et tunc ſequetur talem glaucedinem tenebra o-
culi et conuertitur oculi acies ad albedinem ſi
cut etiam uegetabilia albeſcunt diſſoluta que ē
in eis humiditate aquea.et hec glaucitas que
eſt propteꝛ ſiccitatem uincentem in oculis hac
etiam eadem de cauſa infiꝛmorum oculi et ſe-
num glauceſcunt.ſenes enim humiditate deſti-
tuuntur naturali et habundant extranea.tamē
tam glaucitas quam uarietas oculi eſt dupli-
citer.natuꝛalis uidelicet et innatuꝛalis ſiue ac-
cidentalis ſicut patet per ea que diximus in a-
nothomia oculi.uarietas enim oculi proue-
nit ex permixtis cauſis glaucedinis et nigredi
nis.amplius ſi oculus eſſet ex igne compoſit⁹
ſicut empedocles opinatur oporteꝛet ꝙ ocul⁹
glaucus eſſet impeditus et infirmus propter
humoris priuationem in quo debet ignis dif
fundi.amplius aliqua eſt nigꝛedo in oculis
que uiſum aut dirimit aut impedit.quia impe
dit tranſitus uiſus.ſi enim nigredo propter ob
ſcuritatem albuginei humoꝛis uegetabit tran-
ſitum uiſus peꝛ hoc ꝙ prohibet tranſlucentiā
et impreſſiones in oculo fieri uſqȝ ad cꝛiſtalli
num humorem.idem autem accidit in ocľo ha
bundantis et obſcuꝛe humiditatis.hec enim ī
obedientes ſunt tranſitui formarū uſqȝ ad cri
ſtallinum neqȝ permittunt uiſum ad anteꝛius
exire ad ſentiendum.amplius licet oculus ni-
ger propter multum humoꝛem minus uideat
in nocte tamen nigredo propter tunicam adu-
nat uiſus fortius.oportet autem ſcire ꝙ acu
men uiſus eſt duplex.dicitur enim uiſus acu
tus a remotis uidens.et dicitur uiſus acutus
rei uiſibilis paruas differentias bene compre
hendens.et cauſa primi acuminis eſt ꝙ non
habet uiſus multam humiditatem.et ideo an-
guſtato et contracto uiſu non bene uidet. ſed
quando cum quantitate proporcionata circū
funditur et unatur lumine circumſtantis tunc
bene uidet.quia tunc partes oculi non nimis
paciuntur neqȝ confunduntur a nimia clarita
te uicini uiſibilis.cauſa autem comprehenſio
nis differentiarum rei uicine eſt multus claruſ
et ſubtilis humor qui a forti et a propinquo
uiſibili fortem motum accipienſ non confun-
ditur neqȝ obſcuratuꝛ. oportet etiam ſcire ꝙ
quando oculuſ figitur ſuper ꝛem aliquam et
nititur fortiter comprehendere eam mouetur
ad exteriuſ et laborat.et iō poſt uiſiōȝ reuertiẗ

et mouet ad inti⁹ et tūc mi⁹ uidet ſi qua obſcu
rat eidē. qꝛ nō ē adhuc reuerſa uirtus eius ad
exteri⁹. ſicut igit nō ſolū illa que diximus de
hūorib⁹ ſūt cā naturał acumis uiſus uł debi
litatis. ſꝫ etiā diſpō cutis ſiue tūice que ē ſuꝑ
ocłos. et ꝑcipue ſuꝑ pupillā. hꝫ. n. in ſubtili ui
ſu debet eſſe ualde clara et leuis gracilis et te-
nuis ad hꝫ ut facili⁹ moueat ꝑ ipaꝫ uiſus. le-
uē q̄dē eſſe oportꝫ ne ſit ī ea rugoſitas. qm̄ ru
goſitas facit umbrā ſuꝑ pupillā. hꝫ. n. ē una cā
quare ſenes uidēt in umbra quadā q̄cq̄d ui-
dent eo ꝙ mirige ocłoꝝ eoꝝ ſūt rugoſe ſicut
et cutis corporis ſui. ampli⁹ albā ꝯuenit eſſe
mirigā. nigrū. n. eſſe nō pōt claꝝ oio eo ꝙ ni
gredo nō ē niſi claritatis ꝑuatio. ꝓpť qđ etiā
uiſus infirmoꝝ et ſenū nō ē clar⁹ eo ꝙ ſūi ni
gri treſtres turbāt miꝛigaꝝ claritatē. ocłi ꝓo
pueꝛoꝝ ꝑus appꝑent glauci. aut ꝓpter paucita
tē hūoris aut ꝓpter diſpōꝫ mirige ſicut ꝯdixi
m⁹. accidit aūt aliq̄ñ unū ocłū eſſe glaucū et ali
uꝫ nō in hoibus et equis. et cā h⁹ in utriſqꝫ ē
eadē. eſt ea ꝓpter quā ſigna ſenectutis accipit
hō et equus inter alia ałia. hō. n. albeſcit in pi
lis et equus in dentib⁹. canicies. n. hꝫ et albedo
dētiū modus q̄dē ē debilitatis in cerebro ex de
bilitate digōis ad albedinē fleumatis deduci. ⁊
ex eadē cā creat ocłi glaucitas. ampli⁹ qđ eſt
ualde albū in ocłis et ualde nigꝝ unā et eādē
cām habēt in materia. ſed nō in mō. qm̄ unū
ipoꝝ ex hūoꝛis paucitate creat. alteꝝ aūt ex ei
uſdē hūoris habūdātia. utrūqꝫ tñ ē ex indige
ſtiōe eo ꝙ in neutro hūor ſufficienteꝛ decoq̄
pōt. cū. n. in una ꝑte calor ē debił ad decoquē
dū et in altera ꝑte fortis et decoq̇t ſufficienter
tūc accidit unū ocłoꝝ glaucū. alteꝝ ať ñ glau
cū eſſe. ampli⁹ ſicut ſuꝑi⁹ dixim⁹ quedā ałia
ſūt uiſus acuti et quedā nō et hꝫ iō ex duobus
creat. qꝛ acutū in uiſu dicit duobus mōis ſi-
cut et in auditu et olfactu et aliis ſenſib⁹. acu-
tū. n. in uiſu dicit qñ bñ uidet a remotis. alio
mō etiā dicit acutū in uiſu qđ eoꝝ que uiden
tur etiā ꝑuas dr̄ias bñ ꝯſiderat. et hꝫ duo non
ſūt ſiłia nec eiuſdē facultatis. qꝛ uidens a re-
moto nō bñ diſtiguit reꝝ dr̄ias etiā ſi ꝓpe ui
deat. cū igit hūor in pupilla ſub miriga exñs
ocłi fuerit mūdus et clar⁹ et nō multus. et mi
ringa ſit tenuis ꝑ quā eſt facilis motus. uiſus
etiā uiſibiliū uidebit meli⁹ a remotis q̄ꝫ a ꝓpi
quo et ꝯfūdit uiſus taliſ ſi a ꝓpinquo uideat
nec bñ diſtinguit iſte uiſus uiſoꝝ dr̄ias ꝓpter
ſui ipius diuaricationē. hꝫ aūt uiſus melior ē
q̄ꝫ ille quoꝝ hūor mundus eſt. ſed cooptoriū
nō oio mūdū hñt. ꝙ aūt hii nō cōprehendūt
dr̄ias. cā eſt qꝛ tale uiſus acumē qđ ſubtiliter
cōprehendit differentias erit propter cauſas a
lias in oculo exiſtentes ſicut diximus ſupꝛi
us. macula enim parua manifeſtatur in pan-
no mundo ⁊ ſimiliter eſt in oculo bene mūdo
ꝙ occurunt ei qualibet parua dumō uirt⁹ ſpi
rituum eius ſit bene adunata. ſic enim macula
parua in pāno mūdo cito prodit. ita motus ꝑ
uus uiſibilium differentiaꝝ cito in oculo be-
ne mundo et adunati uiſus exiſtente faciliter
diſcernitur. et iſta eſt cauſa ſubtilitatis uiſus i
deprehendendo ſubtiliter differentias reꝛuꝫ ui
ſarum et ſunt oculi iſti litei uocati habētes hu
morem bene clarum et adunatum. et ſimiliter
ſpiritum uiſiuum et miꝛingam ſubtilem et cla
ram. amplius horum duorum acuminum ui
ſus ſunt alie cauſe accidentales que accipiūtur
in ſitibus oculorum. cauſa autem uidendi be
ne a remotis eſt aliquando pꝛopter ſitum hu
moris in oculum aut propter ſitum totius o
culi in ſede oculi. prominentes enim oculi nō
bene uident a remotis eo ꝙ uiſus egrediens
non bene adunatur a ſuperciliorum umbꝛis
ſed confunditur. et ideo diuaricatus debilita
tur egrediens de oculo. ecōtra aūt oculi pꝛo-
fundi quorum uiſus egrediens ciliis ſtꝛingi
tuꝛ et adunatur melius a remotis uidere con
uincitur eo ꝙ motus eius non diuiditur neqꝫ
conſumitur ſed adunata exit ab eo uirtus ui
ſibilis et recto tramite uadit ad res uiſas. non
enim facimus hic differentiā ſiue dicatur ocul⁹
uidere per motum ſenſibilium ad oculum ſiue
uirtus dicatur moueri ad rem uiſaꝫ. quia hec
alibi determinauimus et non facit differentiaꝫ
in cauſa acuminis uiſus quodcunqꝫ horum
dicatur. amplius autem cum coopertoriū qđ
eſt extra oculum ex fenica et ciliis non fuerit
extra et ultra uiſum perrectum aliquantulum
ita ꝙ ſtringat uiſum egredientem uel ingredi-
ens uiſibile. uiſus neceſſario debilitabitur nec
poterit a remotis niſi debiliter uidere. iſte igit
ſunt cauſe diuerſe compoſitionis oculoruꝫ et
diuerſi acuminis et debilitatis eorum quas ꝑ-
diximus. et cum hꝫ et hꝫ dictum eſt coniūcta fu
erūt eis que diximus in anothomia oculi ſciē
tur perfectius ea que de uiſu ſcienda ſūt a phi
ſico.

C. v. de cauſis bonitatis auditus et olfac-
tus et compoſitione oꝛgani prouenientib⁹

Er eundem autem modum determinan
dum eſt de auditu et olfactu. unus enīꝫ
cōis modus eſt bonitatis auditus et olfactus
in audiendo ſubtiliter hoc quod tangit audi-
tum in comprehendendo ſubtiliter differētias

tonoꝝ et uocū et ī odorādo et diſcernēdo ſub
ſiliter drias odoꝝ et⁹ qḋ ꝓpinquū eſt odora
tui.alius aūt ab iſto modus bonitatiſ utriuſqꝫ
boꝝ ſenſuū eſt qñ accidēs accidit remote et ol
faciēs odorat remote.cū.n.cōpoſitio boꝝ or
ganoꝝ ſenſuū fuerit bona iudicabūt de differē
tiis ſuoꝝ ſenſibiliū iudicio pfecto ſicut etiā di
xim⁹ in uiſu et h̄ eſt qñ potētia auriū eſt bene
māifeſta ꝓportionaliter.et tela ꝯtinēs ꝯcauū
auris ſicut neruū auditiuū expāſa fuerit tenu
is que uocaē timpanū auris erit illa auris a
cuti audit⁹ et ſilr eſt de olfactu.iam.n.in libro
de ſenſu et ſenſato diximus ꝙ uie oim orga
noꝝ ſenſus ad cor dirigunē in aīlibus cor ha
bētib⁹aut mēbrū qḋ eſt ꝯueniēs cordi in hiis
que cor nō hñt.ampli⁹ inſtrm audit⁹ plenum
eſt ſpūali corpore qḋ eſt aer ꝯnaturalē auri.et
hic ſpūs ſicut nūci⁹ defert pulſū et pcuſſiones
auriū.et hic ſilr ſpūs in organo reſpirationis
facit anhelitū et facit in aure uirtutē audit⁹.et h̄
eſt cā ꝙ auditus eſt ſenſus diſciplinalē.ſicut.n.
ſmo uenit formatus in ſpiritu reſpiratiōnē fa
ciente a loquēte uenit et intētionē exp̄mēte de
rebus de qb⁹ loquiē ita nō fract⁹ ſed in eadem
ꝯtinua figuratōe et intentione in eodē ꝯtinuo
ſpiritu intrat p auditū ꝓpter qḋ manifeſtū eſt
ꝙ hō diſcit eoḋ mō ꝙ audit quo ille loquiē
qḋ intendit.ampli⁹ etiā et infirmitate gementi
h⁹ uox debilitaē et acuiē et debilitaē audit⁹.Et
h⁹ cā eſt ꝙ principiū organicū iſtius ſenſus ē
poſitū in capite ſup mēbrū p qḋ perficiē reſpi
ratio.et ideo anhelitu moto neceſſariū eſt etiā
moueri interi⁹ et ꝯfūdit auditū in auriculis.et
h̄ pꝫ in eo q̇ obſcitādo patiē extēſiones et ali
ter ex ſpū fūoſo groſſo.in aptura aūt oris et
extēſione corporis ſentit auriū magnā repleti
onē ex ſpiritu timpaniſante.accidit aūt h̄ acci
dens maxie in ꝯtpationib⁹ hūane cōplexiōis
in hoīe.n.pcipue aures implenē ſm ꝙ extimari
naturaliter pōt ſpū.ꝓpter h̄ ꝙ ꝯuenientiā hñt
cū ſpū ab intus a reſpiratōe ueniente.ſicut igi
tur dixim⁹cā bonitatis audit⁹ in cōplexione
driaꝝ ſmōis et uocis et ſonoꝝ.ſilr cā boni
tatis olfact⁹in ſentiēdo odoꝝ driaꝝ erit ex mū
dicia cōpoſitōis boꝝ organoꝝ et telaꝝ interi
us ꝯtinentiū neruos boꝝ ſenſuū.oīs.n.mot⁹
ſenſuū remote ſunt ſenſibiblia uenientiū ſunt
tres ſicut manifeſtaē in uiſu c⁹ bonitaſ ē in cō
poſitione oculi et claritate cōponētiū oclum
et ſēſū audit⁹in cōphēſione ſm modū et uocū et
ſonoꝝ remotoꝝ.et ſēſus olfact⁹ q̇ ē coꝝ que
remota ſūt et hñt odorē.oms ergo iſti ſenſus
ut cōiter loqmur hñt cā ꝗ in uiſu dixim⁹ cāꝫ
organa.n.audit⁹ et olfact⁹ hñ expoitū et extra
porrectū hñtia inſtrm ſui ſenſus ſentiūt remo
tius qñ nō fuerit ipedimētū in ignobilitate cō
poſitionis ipoꝝ.cā aūt ē ꝙ iſti ſēſus exeunt
ab inſtris ſuis organicis ſicut aqua exit a ca
nalibus et ꝓpter hoc canes nobiles parui.le
pores et alias feras per ueſtigium odoris in
dagantes habent hñ expoſitum naſum et bre
uem et ſūt boni olfatus.et ꝙ diciē ꝙ canes lō
gi ſunt boni olfatuſ non competit omnino ⁊
inuenitur falſum per experimentum.bonitas
enim olfatus eſt ſimile aliquid ad id quod ac
cidit uiſui ſicut per antedicta patet.ex ſili enim
etiam cauſa erit bonus auditus in hiis optie
cōpoſitionis auriculas et proporcionate cō
cauitatis et inuolutionis.hic enim erit acutuſ
auditus.amplius ſenſus hominis in audien
do uoces et in ſentiendo odores a remotis de
bilior eſt ſenſu aliorum animalium et aliorū
ſenſuum qui ſunt in homine.ſenſus autem dif
ferentiarum uocum et ſonorum et differentia
rum odorum eſt melior quam in aliis omni
bus animalibus.et cauſa iſtius eſt quia or
ganum iſtorum ſenſuum quod eſt cerebrum
in homine ualde ⁊ mundū et ſubtile plus ꝗ
in aliis.amplius in huiuſmodi organorum
poſitiōe ſemper ſagax natura obſeruat quod
eſt melius propter quod in koki quod eſt ui
tulus marinus non fecit auriculas.koki.eniꝫ
quatuor habet pedes et generat animal com
pletum ſibi ſimile et caret auriculis et cauſa i
ſtius eſt quia regimen ſue uite eſt habitatio in
aquis.cum igitur auricule in habentibus au
riculas non ſint poſite patule ſenſibilium niſi
ut libere cuſtodiatur motus ſenſus ad ſenſibi
lia ex remoto.non indiguit iſtud animal.auri
culis.quia ſi eſſent patule uiis ſenſibilium mlē
tum caperent de humore aque ⁊ per conſequeē
impedirent motum localem natationis i aqua
Et hec de auditu et olfactu dicta cum hiis que
in ante habitis ſepius diximus et precipue in
anothomia.preſenti intentioni ſufficiunt.

C.xi.de hiis que accidūt capillis ſecundū
etates et alias cās naturales ſicut ē de calua
ri et h⁹mōi.

Apilli etiā hoim ſm etates quaſdā reci
piūt diuerſitates.ſed hoc aduertēdū eſt
ꝙ pili nō ſūt niſi in aīlib⁹ generantib⁹ alia ut i
plurib⁹ quoꝝ.n.iſtorū licet habeant ſpinas ſi
cut ea que ſūt de genere ericii non obſtat qr
tales ſpine ſunt quedam genera pilorū ſicut ⁊
cete porcorū.eſt autem diuerſitas multa in pi
lis ſm aſperitatem et leuitatem longitudinem
et breuitatem.duriciem et molliciem multitudi
nem et paucitatem.in coloribus autem etiam

ſ. etates hñt diuerſitatē.q2 ſ ſenectutē et iuuē
tutē mutāt colores et pcipue in hoib⁹.pili.n.
hoim mltiplicantur in iuuentute et caluеſcunt
anterius in capite cadentibus capillis.cum ta
men caluicies non accidat omnino iuuenibuſ
neqȝ ut in pluribus accidit mulieribus.et in ſe
nectute caneſcunt.femine in omnibus homini
bus quod nulli alii accidit animali quod ſcia
tur per experimentum.caluicies autē accidit
anterius in capite et canicies plerumqȝ incipit
in timporibus.retro autem uicit caluicies uſ
qȝ ad poſterius capitis.ego tamen uidi uirum
qui in toto fuit caluuſ ita ꝙ in toto craneo nl
lus omnino fuit pilus nec alicui⁹ pili ueſtigi
um et accidit ei ex febre acuta cum ante pilos
multos et pulchros habuiſſet.in barba autem
et in omnibus aliis locis ubi hominum eſt
habere pilos habuit pilos multos.ego etiam
uidi duas mulieres multum caluas.in anima
libus autem non habentibus pilos ſed aliud
quod eſt loco pilorum ſicut plumas que ſunt
in auibus et ſquamas que ſunt in piſcibus ac
cidit aliquando talis uariatio coloris ſed nō
in omnibus.ſupra autem ubi diximus cauſaſ
membrorum diximus propter quid natura
fecit pilos in animalibus ſed nunc querimus
cauſam propter quid accidunt modi differen
tiarum pilorum.dicimus igitur ꝙ cutis in q̄
buſdam animalibus eſt tenuis in quibuſdam
groſſa et in quibuſdam rara et in quibuſdam
ſpiſſa.et cauſa diuerſitatis iſtius eſt humoris
diuerſitas.humor enim aliquando eſt aquo
ſus et aliquando groſſus ſpiſſus.et hoc dico
de humore qui eſt exterius circa carnem in ma
nifeſto corporis.cum enim ex illo ſubtilius
diſſoluitur in uaporem remanet reſiduum du
rum membranale.pili autem non generantur
ex corpore ſed ex cute et ex huiuſmodi humo
re qui ad exteriora expellitur.et generatio eo
rū eſt qñ diſſolut⁹ hūor uapor efficit̄.ppt̄ qđ
ex cute groſſa groſſi generantur pili ppt̄ mul
titudinem terreſtritatis que eſt in ea.tenueſ au
tem generant̄ ex tenui.et ideo in cute poroſa et
ſpiſſa erūt pili groſſi ppter terrenitatē ipſius
et ppter pororum amplitudinē.et eō cū cutis
fuerit ualde ꝯtinua erūt pili tenues et ſubtiles
ppter ſtricturā uiarū.ampli⁹ hūore ſubcuta
neo aquoſo exñte et facile exſiccabili pili neqȝ
magni erūt neqȝ lōgi.groſſo aūt et pigui exi
ſtente hūore h⁹mōi pili ꝯria habebūt diſpōm
pingue enim nō cito eſt deſiccabile.h igit̄ ē cā
ppter quā aīr groſſe cutiſ groſſorū eſt pilorū
ſicut ſunt pili porcorū et uaccarū et elephātū
in omnibus enim groſſicies pilorum propter

cutis ē groſſicie.ſilr etiā lōgitudo pilorum ca
pitis hominū propter iſtam eſt cauſam. cutis
n.capitis hominis ualde eſt pinguis et eſt in
ea multus humor et ſunt pori rari propter ſu
turas ⁊ ideo capilli elongantur humore exiſtē
te non facile ſiccabili.hoc autem plerumqȝ pp
ter duas accidit cauſas.propter qualitatem ui
delicet et quantitatem.multus enim humor ñ
facile ſiccatur et ſimiliter pinguis humor non
deſiccatur de facili et tunc pili prolongantur
uehementer in capite hominis eo ꝙ ualde fri
gidum et humidum eſt cerebrum hominis .et
pilus in eo radicatus in multa fundatur hu
miditate.cri ſpitudo autem et leuitas ſiue pla
nicies capillorum ſimiliter erit propter natu
ram uaporis qui materia eſt capillorum.quā
do enim uapor eſt fumoſus calidus et ſiccus
erunt criſpi capilli inuoluti eo ꝙ uadunt per
duas uias contrariantes ſibi terreum enim tor
quet trahendo ad inferius et calidum torquet
nitendo ad ſuperius et ſic torquent̄ continue
aliquando tamen etiam euenit criſpitudo pro
pter paucam humiditatem et multitudinem p
tium terreſtrium .ſic enim pars terreſtris deſic
cata ex aere continente et circunſtante corruga
tur et criſpa efficitur.hoc enim accidere uide
mus leui recto quando calore diſſoluitur .ea
que in eo eſt humiditas.et ſic uidimus accide
re pilis ex igne propinquo ex quo corrugan
tur et inuoluuntur et quandoqȝ quidem ex ca
lore naturali pauco.nec inuoluuntur nec criſ
pantur et tamen quandoqȝ pertingunt ad ae
rem exteriorem qui cooperatur interiori inci
piunt corrugari et criſpari.ſignificatio autē
huius eſt ꝙ criſpi pili aliquando plus humi
di quam recti leuem poſitionem in partibus
habentes .complexio enim talium pilorum a
liquando eſt humida ſicut et rectorum.et aer
continens eos eſt etiam humidus ſicut ſunt pi
li habitantium climata ſextum et ſeptimum et
loca que maiora ſunt latitudinis.ethiopes au
tem in ſiccis et calidis locis habitantes pilos
criſpos ad modum granorum piperis habēt
tamen propter ſiccitatem exterioris aeris con
tinentis.amplius quecunqȝ animalia groſſe
cutis ſunt gracilis pili accidit eis propter cau
ſam quam diximus.quia in talibus ex gracili
tate pororum erit gracilitas pilorum propter
quod etiam pili ouium talis ſunt diſpoſitiōis
lana enim non eſt niſi pilorum quedam multi
tudo. Amplius quedam animalia ſunt pi
li mollis non ualde tenuis ſicut ſunt quidem
pili leporum et diuerſitas quidē que ē int̄ boſ

et lanaſ ouiū ē ꝙ pili leporiſ oriūt̃ ex ſupꝑficie
cutis māifeſta exꝑīꝰ.lane aūt ouiū exeūt de ꝓ
fūdo cutis.et iō pili leporis lōgitudinē lana-
rū nō attigūt.ampliꝰ ouibꝰ manētibꝰ i lociſ fri
gidis accidit ꝯriū eiꝰ ꝙ accidit hōibꝰ eo ꝙ pi
li hoim i frigidis locis et hūidis ſūt molles ſi
cut et ibi molliores ſūt ſete porcoꝝ.oues aūt
manēteſ i regiōe ceoliata grece uocata hñt du
ros pilos ſiue durā lanā cū tñ t̃ra ſit frigida
cā aūt illiꝰ ē accñs qȯ dixiꝰ accidere alñ hoibꝰ
et q̇buſdā al̃ibꝰ agreſtibꝰ.frigiditas.n.alñ eſt
cā ꝯgelationis et induratōis et ꝑ ꝯſequēs qñ
ē excedēs.tūc.n.cōpmēdo deſiccat et qñ calor
exꝑſſius diſſoluit̃ exit cū eo et hūiditas.et tūc
remanēt cutis et pili terreſtres ⁊ ſicci.ſignū aūt
hꝰ ē qȯ accidit hiriciis q̇ ſūt in kaicos t̃ra fri
gida.hii.n.ſūt hiricii quoꝝ pellibꝰ utunt̃ in
ſtatoriis licioꝝ textores ⁊ ſūt marini.et cā eſt
ꝙ habitāt in mari frigidiſſio in quo ex ꝓfun-
ditate aque auget̃ frigiditas.eſt aūt mar̃ illud
ꝓfūdiꝰ q̄ȝ ſit lōgitudo.lx.paſſuū et illuc nō ꝑ
tigūt radii ſolis ꝓpter qȯ hiricij illi pui ſt̃ cor
pore duriſſimaꝝ ſpinaꝝ et magnaꝝ et magni
tudo q̇dē eoꝝ eſt ex h̄ ꝙ nutrimētū corporiſ
trāſit in eos ꝓpt̃ paucitatē digeſtiui caloris
qꝛ.n.cibꝰ nō digerit̃ gñat̃ in corporibꝰ eorū
m̃lta ſuꝑfluitas.pili aūt et ſpine et hiiſ ſil̃ia ñ
niſi ex ſuꝑfluitate gñant̃.duricies aūt lapidal̃
ſpinaꝝ ſuaꝝ eſt ꝓpter m̃ltā frigiditatē que ex
ꝑmēdo expellit ex eis calidū et hūidū.ſic.n.
ſpine creſcentes efficiunt̃ ualde dure ſil̃es lapi
di et ꝑ̄cipue in ꝑtibꝰ ſeptētrionalibꝰ plus q̄ȝ in
ꝑte meridionali et in ꝑtibꝰ uētoſis pluſ q̄ȝ i hiſ
que ſūt q̇ete qm̃ uētꝰ in locis hꝰmōi pluſ infri
gidat et iō expellit hūidū uaporatm̃.ſpina er
go hꝰ fit dura eo ꝙ recedit a natura eiꝰ calor
et frigus remanet et cū calore diſſoluit̃ hūor
eo ꝙ nō pōt eſſe hūor natural̃ mollificās ſine
calore.frigus.n.nō indurat tm̃ ſed et inſpiſſat
corpꝰ et ꝯdēſat ipſū.caloꝛ ꝟo mollificat.et iō
quāto plus ſeneſcūt al̃ia hñtia pilos tāto plꝰ
indureſcūt pili eoꝝ et iō agnoꝝ lana mollior
ē q̄ȝ ouiū et in t̃ris uaporoſiſ hūidis erit mol
lior ſicut in anglia qꝛ ibi uapores et tꝑant fri
gus et ꝯtinue hūectāt.et huectādo q̇dē mollifi
cāt et ſtringūt poros ꝓpter qȯ ſubtilis et mol
lis lana efficit̃.hꝰ ē etiā cā ꝙ pl̃a al̃ia in ſenec-
tute hñtia pellē quaſi corticē ſcabioſā eo ꝙ in
groſſat̃ et indurat̃ in ſenectute cutis eoꝝ ꝓp
ter reſolutionē caloris cū quo etiā reſoluitur
hūidū.ampliꝰ ex hꝰ.cā fiūt uiri ꝓp̄e inter alia
al̃ia calui.uidet̃ aūt naturale eſſe uiris hꝰ acci
dēs ſicut etiā in plātis h̄ ꝙ ē folia fluere que-
dā.n.arboreſ folia fluūt et quedā nō et ſimil̃r
in auibꝰ nidificātibꝰ quedā eiciūt plūaȝ et uari
ant eā et caluicies uidet̃ i aliquo ſil̃e accñſ flu
xui folioꝝ et mutatōi pēnaꝝ.accidit aūt ſil̃r
caſuſ piloꝝ uiris.ē aūt dr̃ia in h̄ ꝙ plūe eiecte
iteꝝ renaſcunt̃ i auibꝰ.ſed caluicies ille uocant̃
caſus piloꝝ poſtq̄ȝ nō renaſcunt̃ alii.cā aūt
caluiciei ē hūoriſ diminutō.dico aūt hūoriſ ca
lidi et piguis de quo diximꝰ ꝓpter qȯ etiā ar
bores pigui et calido habūdātes hūore folio
nō fluūt.de h̄ aūt loquemur inferiꝰ in ſequēti
hꝰ iſtius libri eo ꝙ caluicies alias etiā habet
cās cū iſta q̄ȝ diximus.arboribus autem fo-
lio fluere accidit in hieme eo ꝙ alteratio forti
oꝛ in ſucis arboꝝ et poris fortior ē in iſto tē
pore et magis imutat omnibus alterationibuſ
aliorum temporum.ſimile autȝ aliud accidit
animalibus nidificantibus eo ꝙ natura illo-
rum animalium eſt minorum humorum quā
natura hominum.et pꝛecipue quam natura
uirorum.hominum autem mutatio eſt ſecun-
dum etatem in aliquo ſimilis mutationi que ē
ſecundum tempora que ſunt mutationes hie-
mis eſtatis ueris et autumpni.et hec eſt cauſa
ꝙ pueri non calueſcunt eo ꝙ humidi ſunt et
ſubtilis cutis poſtq̄ȝ autem coire incipiunt ac
cidit eis caluicies et precipue hiis quorum na
tura frigidior eſt inter alios.et quia cerebruȝ
eſt frigidius toto corpoꝛe et per coitum am-
plius infrigidatur eo ꝙ coitus multum extra
hit de humore naturali ſubtiliori ideo ratio-
nabiliter in cerebro quod magis debilitatur
magis ex coitu ſentitur deſtructio nature.o-
portet autem cutem que continet membꝛum a
liquod eſſe ſimilem in humore uel ſiccitate mē
bro quod continetur et per conſequens ſimi-
lis nature et complexionis erunt pili qui cre-
ſcunt ex tali pelle et ex omnibus hiis patet ꝙ
rationabiliter accidit caluicies in tempore exi
tus ſpermatis eo ꝙ anterior parſ eſt ualde hu
mida et magna in quantitate precipue in ho-
mine.non autem calueſcunt mulieres niſi ual
de pauce eo ꝙ natura mulieꝛum ſimiliſ eſt na
ture pueroꝛum eo ꝙ non habent cauſam ſper
matiſandi niſi in modica quantitate mulieres
et pueri.ſimiliter autem caſtrati non calueſcūt
poſt caſtrationem eo ꝙ alterantur ad com-
plexionem muliebrem.cum eniȝ caſtratur ho
mo aut omnino non creſcunt in eo pili in lo
cis ubi nō creſcunt mulieribus.aut ſi habet e
os ante caſtrationem.poſt caſtrationem pau
latim eicit eos.in pectine autem et ſub aſcelliſ
retinent ſicut et mulier. Hec autem muta-
tio conſtat ꝙ caſtratis non accidit niſi qȯ per

caſtratōꝫ ad naturā mutat̃ mľieꝝ.cā aũt ei⁹ ꝙ
arborib⁹poſt fluxũ folioꝝ renaſcunt̃ alia fo
lia.ſiľr aũt alie pluẽ et pili aľib⁹ nidificātib⁹ et
ſe inouātib⁹ renaſcunt̃.hōi aũt caluo p⁹ caſũ
pili nō renaſcunt̃ i capite.et cā ē ꝙ in arbori-
b⁹et aliiſ aľib⁹caſus et flux⁹ creat̃ ex tēpore ex
teri⁹ ex ſiccitate.et claudēte poroſ ꝓpt̃ tpa ca-
lida et hũiō reſtituũt hũidũ et recapiũt poꝝ et
tũc renaſcũt̃.ſed in hōie creat̃ h̃ a cōplexiōe i
teri⁹ deſtituta.alteratō.n.etatis hōis ſiľis i ali
quo alteratōi iiii.tpoꝝ āni.et ſicut etates non
alterant̃ in hōie ita etiā accñtia etatis h⁹ nō re
cipiũ uariatōꝫ.ꝗuis oim que dixim⁹ in cōi
ſit cā una.h̃ igit̃ que h̃ dixim⁹ cũ hiis que lō-
ge ſup⁹ in hac ſcia dixi⁹ pñt de cā caluicici ſuf
ficere ꝑ pñtē intentionem.

C.vii.de cā caniciei et rugoſitatiſ in hōie

Cauſa aũt unicoloritatiſ et diſcoloritatiſ
i aliis ab hōie aľib⁹ ē ꝓpter naturā cu-
tiſ.ſꝫ hac de cā nō uariat̃ ꝑ colorē piluſ i ho
mie qꝛ nō diſcolorat̃ a colore quē hꝫ niſi qñ
uariat̃ ex etate ad albedinē caniciei.accidit tñ
h⁹ uarietas alñ ex infirmitate et ꝑcipue in bar
bis.i barba.n.capilli albeſcũt ex fleũate aqueo
corio ſiue pelle albeſcēte.ſꝫ cũ albeſcũt pili ꝓp
ter ſenectutē nō albeſcit pelľ ꝓpter h̃.cā aũt ꝑ
oris uariatōis ē qꝛ cā taľ infirmitatis in cute
ē et ſine infirmitate hac cũ albeſcit cutis ex ali
qua cā nō ꝓpter h̃ pili albeſcũt.canicies autē
fit propter debilitatē uaporis q̇ exit a corpo
re.ſenect⁹.n.frigida eſt et ſicca.ſcius.n. ex deť
minatis a nobis in libris ꝑhabitis ꝙ cibus ad
q̄libet in eo qō nutrit̃ ꝯuenit mēbꝝ et cibus
ille digerit̃ ad mēbri ſiľitudinē ex calore natu
rali q̇ eſt in quolibet mēbro.ex deſtituto igit̃
huiuſmōi calore corrũpit̃ cibuſ et tũc accidit
mēbro aut deſtitutio aut infirmitas.huiuſ aũt
cā ſubtiliter q̇dē dicta eſt in libro ꝺ nutrimēto
et ex ꝑdictis ſcit̃ ꝑ ea que deteriauimuſ de uir
tutibuſ mbroꝝ in añhabitis huiuſ ſcie. cũ igit̃
hũor in mēbro fuerit pauci caloris q̇ ipm cō
plete ꝯiare nō pōt.et tũc ſi hũor q̇ itrat ꝑ cibũ
uincit calorē digerētē interius.tũc putreſcet ex
calore aeris circũſtantis ꝓpt̃ debilitatē decoc
tiōis et digōis ipius.ois.n.putrefactio ex ca
lore naturali et ſicut oñdimuſ in.iiii. methoꝝ
calor aũt inaturaľ ē accñtalis calor circũdātiſ
putrefactio aũt aque accidit aque et terre pro
ptere quod uapor aque et terre putreſiũt de fa
cili.et tũc ex hmōi aqueo corrugātur corpora
et corrũpũtur.cibus igitur terreſtris q̇ trāſit i
pilos putrefit qñ nō bñ digeritur et ex illo ca
ni gñantur.cā aũt albedis cāoꝝ ſiľis ē cāe cor
rugatōis corpoꝝ.cā aũt ſũitur ex h̃ ꝙ in oi
uapore ťreſtri mľtũ ē de natura groſſi aeriſ ⁊
corrugatō corpoꝝ ꝯria ē ꝑ aliquē modũ gla
ciali ꝑ ꝯgelatōꝫ.uapor.n.ꝯgelatus erit quaſi
glacies plana.et ſi nō ꝯgelatur facit rugoſita
tē putrefactus ſubtilibus eductis et ꝯcťis groſ
ſis per nō ꝯgelātē ſꝫ cōprimētē frigiditatē et h̃
dico de uapore ſubcutāeo q̇ ē in māifeſto cor
poris ꝓpter qō bñ fecit hũerus qñ ſenectuteꝫ
uocauit rugoſitatē et glaciē eo ꝙ h̃ in genere
ꝯueniũt quo ad cām ſed nō forme unius et ei
uſdem.ꝑ eanō cām ſicut ptꝫ ex ꝑdictis tā glaci
es.n.ꝗꝫ rugoſitas ſũt ex uapore in forma ſiľi
exñte licet ambo ſint aliquo modo quedā ua
poris putrefactio.ſignũ aũt huius eſt.ꝙ ex-
pertum eſt multos ex infirmitate incanuiſſe ⁊
poſt infirmitatem pilos ad priſtinum coloreꝫ
eſſe reuerſos.cauſa autem caluiciei quidem fu
it diminutio caloris membrorum quo tempo
re infirmitas corporibus accidit ꝑ oia mem-
bra equaliter parua et magna ex iperfecta di-
geſtione humoris canicies accidit. et reuerſa
ſanitate uigoratus eſt calor et ꝯpleuit digeſti
onem.et tunc pili priſtinum colorem iterato
receperunt.et eſt hoc accidens ſicut de illo de
quo dicitur ꝙ ex ſene per dictum modum fac
tus eſt iuuenis propter quod etiam rationa-
biliter huiuſmodi infirmitas ſenectus quidem
intēpeſtiua et accidentalis dicitur .et ſenectus
uocetur infirmitas naturalis. eo ꝙ in huiuſ-
modi infirmitatibuſ idem accidit quod accidit
in ſenectute.Amplius pili timporuꝫ ſunt qui
inter omnes plos caneſcunt eo ꝙ poſteriuſ ca
pitis uacuum eſt plus quaꝫ anterius et ſicciuſ
et durius eo ꝙ in poſteriori plates non eſt ce
rebrum ſicut patet per ea que diximus de capi
tis anothomia.in parte autem ſincipitis mul-
tus eſt humor.multus autem humor non ci
to putreſcit.In timporibus autem medio mo
do ſe habet.non enim in eis eſt humor medul
le adeo paucus ꝙ exſiccet nec adeo multus ꝙ
putredini diu reſiſtere poſſit propter quod pi
li timporum albeſcunt ante alios pilos.hec i-
gitur in communi eſt cauſa caniciei et calui-
ciei niſi ꝙ hoc ſcire oportet ꝙ cum capilli flu
ant ex frigiditate poros comprimente poſtea
remanet pellis ſicut glacies ſolida per quam
nichil penetrat.et ideo etiam reſplendent calui
cia ſicut ſpecula quedam.et ex hac eadem cau
ſa ſcitur quare alia animalia nec caneſcunt nec
calueſcũt.cerebra.n.que ſũt i capitibus ipoꝝ
ꝓportōe quātitatis ſuoꝝ ē modicũ et ñ mľtũ
hũidũ.⁊ iō uicit bñ ipm calor digerēſ.ꝓm tñ
ieſt alia aľia bruta cani alñ appent in equiſ eo
ꝙ oſſa capitis equi tenuiora et rariora ſunt

ꝙ oſſa capitũ alioꝝ aliũ.ſignũ autẽ hꝰ ẽ qm̃ modica pcuſſiõe icidẽte in caput eq̃ et pcipue i tẽporibꝰ ſtati morẽ inducit. ⁊ maxie ſi uulnꝰ ex leſura iducat.hũoꝛ.n. medulle cito exit a tẽporibꝰ ꝓpẽ oſſiũ que ibi ſũt teneritudinẽ.am plꝰ pili rubei citiꝰ albeſcũt et caneſcũt ꝙ nigri eo ꝙ rubeũ queõ ſit infirmitas piloꝝ pilis ac cidẽs.oẽ aũt qδ debilitat i uirtute naturali ci tiꝰ caneſcit.aplꝰ q̃dã opinant grues nigreſce re qñ ſeneſcũt p ꝯriũ eꝰ qδ accidit hoibꝰ.cã aũt hꝰ ẽ ꝙ plũa gruis p naturã tẽdit ad arborẽ ⁊ cũ ſeneſcũt mltiplicatꝰ i pẽnis hũor cito putre ſcit et elabit et remanet ſiccitas denigrãs pẽ nas.ꝙ aũt caniciẽs q̃dã ſit modus putrefactiõis ex h ſignificat ꝙ coopti pili citiꝰ caneſcũt ꝓp ter qδ nõ ẽ canicies ſiccitas ſicut q̃dã opinant. cooptura aũt ꝓhibet euẽtatõꝫ.euẽtatio .n. ci cit putrefactionẽ.adhuc aũt cooptura etiã ꝓ hibꝫ exſpiratõꝫ que repcuſſa citiꝰ putet.ſicut i olla coopta ſupiꝰirrorat ad cooptoriũ.ſignũ aũt eiꝰ qδ de infirmitate diximꝰ ẽ ꝙ unctio cal uiciei cũ aqua et oleo aliq̃d curat de ipſa ſi nõ ſit radicata eo ꝙ aqua exſiccat pcipue ꝙ ſi ali qua exſiccatuꝛa ſint decocta in ea.oleũ aũt im piguat hũorẽ q̃ capilloꝝ ẽ materia. amplꝰ a q̃buſdã exeũt pili in extremitate anteriori albi et in uicino capitis nõ albi eo ꝙ calor paucꝰ digerẽs citiꝰ deficit in remoto ꝙ in ꝓpiquo.

C.viii.de cã coloꝝ aliũ alioꝝ ab hoie.

Ili vero q̃ ſũt in corporibꝰ aliũ alioꝝ ſt naturalr ⁊ nõ ex iſirmitate.⁊ cã q̃dẽ co loris piloꝝ illoꝝ ẽ color cutis eoꝝ.in hiis in alba cute oriunt pili albi et in nigra nigri. Et ſic color cutis ẽ uariꝰ pili erũt uarii.in oibus aũt color cutis ñ ẽ cã coloꝝ piloꝝ.ſũt.n.que dã albiſſimã cutẽ hñtia et pilos ualde nigros ⁊ cã hꝰ ẽ ꝙ cutis hois ẽ ualde tenuis plus cute alioꝝ aliũ ꝫ ꝓportionẽ quantitatis corporis ꝓpẽa etiã pellis leui uariat i colore.et ꝫ has cãs pilus uariari nõ põt.alterat.n.cutis hois ex ſole et uẽtis et ꝓhit uigorẽ ꝫ quẽ modũ pi li nõ alterant.eo ꝙ ꝓfundiꝰ ꝙ in cute radicã tur.in aliis aũt alibꝰ cutis ſe hꝫ ad pilos ſicut t̃ra ad plãtã que uirtutẽ ex t̃ra accipiũt ꝓpter qδ etiã pili eoꝝ ꝫ uariatõꝫ cutis uariant.am plꝰ quedã alia ꝫ totã ſpēꝫ unũ hñt colorẽ ſi cut leones.oẽs.n.leones uniꝰ et eꝰdẽ ſunt co loris et ſilr accidit in mltis gñibꝰ auiũ et piſ ciũ et alioꝝ aliũ.queõ aũt ſũt diuerſoꝝ colo rũ ita ꝙ uniꝰ ẽ et aliud eiuſdẽ ſpẽi coloris eſt alteriꝰ et hoꝝ quedã in toto corpore ſunt uni coloria.quedaꝫ aũt diſcoloria ſicut in uaccis et canibus et colũbis.ea aũt que ſũt diuerſi co loris dupliciter ſunt.quoniam quedã ſecũdũ totũ genꝰ multicoloria ſunt ſicut pica.pauo li cet alibi pauones in inferiori germãia ineniũt et in piſcibus kakala aput grecos et in noſtro mari macharellus et panthera inter greſſibilia et pardus et alia multa.quedã aũt nõ ſũt ſecũ dum totam ſpecieꝫ multicoloria ſicut uacca et capra et ouis et gallina et anſer et huiſmodi. quedam enim eorum ſunt uaria et quedaꝫ u nicoloria.amplius animalia multicoloria fa cilius mutantur ex albedine in nigredinem et econuerſo.eo ꝙ talia animalia mixtas habẽt cauſas multorum colorum et in natura mul tos habent colores recipere et in talibus natu ra eſt uelocis mutationis in transferendo u num colorem in alium.natura autem anima lium unum colorem habentium contrarie eſt diſpoſitionis.non enim mutat colorem niſi ꝓ pter infirmitatem et hoc ualde raro.iam enim uidimus lupum album.urſi autem ſuper oce anum aquilonarem in datia et noruegia ſunt fere omnes albi.paſſeres enim multi albi ſunt uiſi.etiam iam uidimus coruum totum albuꝫ albedine niuis.ſed hoc raro accidit hiis anĩa libus ex tempore generationis.quod eniꝫ ra ro accidit ex uicio eſt et infirmitate in quali bet ſpecie animalium. ea autem alteratio que eſt animalium que ſunt multicoloria multoci ens accidit propter naturam aquarum. aque enim cal de pilos albos faciunt.frigide auteꝫ nigros.cauſa autem huius eſt quia calide a que multi ſunt ſpiritus.frigide autem non. Et multus ſpiritus in aqua facit albedinem ſicut apparet in ſpuma.hoc auteꝫ ſepe accidit in plã tis.propter quod albeſunt plante ex aquis ca lidis.diuerſitas enim cutis ſicut diximus ſiue ſit ſecundum naturam ſiue infirmitatem.cau ſa eſt diuerſitatis pilorum.albedo quippe pi lis accidit ex omnibus dictis cauſis.erit aliq̃ñ ex colore cutis naturali.aliquando etiam e runt ex calore accidentali. Semper autem et frequenter non erit albedo niſi ex calore ua porali retento in omnibus membris. et hec ẽ cauſa quare uentres animalium multicolori um magis albi ſunt quam coloris alterius. eo ꝙ calor uaporatiuus magis habundat in il lo loco propter digeſtionem. et hac de cauſa etiaꝫ raro de uentre ſaporoſior eſt omni alia carne.digeſtio enim facit ſaporoſitatem.hac e tiam de cauſa animalia rubea uel nigra in om ni ſpecie animalis ſaporoſiora ſunt quam al ba.quia calorem illi colores ſignant.et calor facit meliorem digeſtionem quando habun dat in membris ſecundum naturã.amplꝰ etas

diuerſitatē facit in colorib⁹ aliū ſiue ſint ſipli-
cii h̄ ē uni⁹ coloris ſiue ſint mlticoloria.et h⁹
cā ē quā ſupi⁹ dixi⁹ ꝙ uidelicet ſi cutis ē diuer
ſoꝝ coloꝝ et ſi cutis fuerit albi coloris pili al
bi coloris erūt.oportꝫ aūt opiari ꝙ lingua ī
h̄ accidēte ſequit̄ naturā exřioris cutis et pilo
rū qđ tn̄ uidet̄ mirablꝭ cū ipa ſit de interiori-
b⁹ occultatis more.et ē orgāicoꝝ unū ſicut ma
n⁹ et pes aut aliqđ alioꝝ.cū.n.cutis aliſ fue
rit diuerſi coloris īuenit̄ etiā cutis ligue diuer
ſi coloris.et cū fuerit uni⁹ coloris erit etiā co
lor ligue unic⁹.ampli⁹ quedā gn̄a auiū et ali
um quadrupedū agreſtiū mutāt colores ꝑ mu
tatōꝫ tpoꝝ.et cā illi⁹ ē.qꝛ ſicut accidit hōib⁹ ꝑ
etates alteratō.ita ſilr accidit iſtis aīāis ex al-
teratōe tpoꝝ.fortior nāqꝫ ē diuerſitas tporū
qꝫ diuerſitas etatū.ampli⁹ alia utētia mltis ci
bi generib⁹ et mōis efficiunt̄ diuerſi coloris ut
in plib⁹ et iō ē color apū un⁹.coloꝝ aūt ueſ
paꝝ rubeaꝝ et citrinaꝝ ē diuerſitas.mōi.n. di
uerſi cibi cāe ſūt alťatōis coloꝝ.rōabilit̄ aūt
h̄ accidit.qꝛ ex cibo diuerſo gn̄at̄ diuerſitas ſu
pfluitatis ex qua gn̄ant̄ et cutis et pili et cor-
tex et plūa et pēna in auib⁹.diuerſitas igit̄ co
loꝝ et piloꝝ ꝑ hūc modū eſt a nobis determī
nata.

C.ix.de differentiis uocis in aīlib⁹.

Sit aūt diuerſitas uocis i aīlib⁹ i h̄ ꝙ que
dā ſt̄ grauis uocis queđ aūt acute.et que
dā medie.queđ ꝟo pue et queđ magne.alī e-
rit uox delectabil' et pulchra modulata et alī
erit ꝯrio.et cās oim haꝝ diuerſitatū oꝫ inue
nire et aſſignare.opinādū igit̄ ē ꝙ cā acuminis
et grauitatis uocis ut freqnter ē ꝑ alteratione
etatū.uox.n.iuuenū aliū acutior ē in plibus
uoce aliū antiquoꝝ.genera nāqꝫ aliuꝫ acute
ſt̄ uocis aut oīa aut fere oīa in iuuentute. int̄
nota.n.alia nō inueniūt̄ ꝯrio mō hn̄tia niſi ui
tuli boū q̇ ſūt groſſioris uocis qꝫ boues uel
thauri ꝑcipue nō caſtrati acute ſūt uocis et ſi-
militer uox uacce groſſior qꝫ uox thauri nō
caſtrati cū in oib⁹ aliis aīlib⁹ notis ſit ꝯuerſo
h̄ aūt iō ꝯtingit ꝙ uox grauis cāt̄ur ab altera
duaꝝ cāꝝ ꝙ uꝫ motor uocis q̇ ē pulmo aerē
in cānā inſufflās multū mouet aerē et ille uo-
cat̄ magn⁹ motor ſicut uidem⁹ in burdoibus
q̇ ſunt magne fiſtule organoꝝ muſicoꝝ grauē
eſſe ſonū.altera cā ē debilitas motoris.qꝛ h̄
qđ impellit de mlto aere nō fortiter ipellit et i-
deo uituli grauē hn̄t uocē et uacce magne gra
uē qꝫ thauri.eꝯ ſi motor fortiter moueat ⁊ im
pellat quaſi diuidēs aerē ad ptes cāne ⁊ fuerit
cāna nō enormiter ampla erit uox acuta ualđ
adhuc ſi debiliter moueat et puū faciat motuꝫ

erit etiā acuta ſicut uox infirmoꝝ.iſte tn̄ uoci
dr̄ie in hōibus magis manifeſtant̄.ſoli.n.hoſ
natura dedit uirtutem utendi uoce articlata et
litterata que ſermo uocatur.modi eniꝫ ſermo-
nis non fiunt niſi in uoce.in ſcientia enim de a
nima iam determinatum eſt a nobis ſecunduꝫ
quid conuenit animalibus uocare.et quid eſt
uox et quid ſonus.hic autem dicimus ꝙ uox
grauis eſt ex motu tardo non penetrante in
id quod mouet.ſed potius quaſi exterius pre
mendo impellit.econtra autem uox acuta eſt
ex motu forti et acuto ſiue penetrante et diui-
dente hoc quod mouet.et quia motus eſt cau
ſa uocis grauis et acute ſicut etiam eſt grauis
ſiue tardus motus et uelox incidit dubium.
opinantur enim quidam tarde moueri omne
quod eſt multum.quod autem paucum eſt di
cunt moueri uelociter.et hanc dicunt eſſe cām
grauis et acute uocis in animalibus.et dictuꝫ
eorum eſt uno modo uerum et alio falſum ſi-
cut patet ex predictis.rationabilior autem eſt
opinio dicentium grauitatem uocis eſſe ex ma
gnitudine motus.cuius ſignum eſt quia uoci
feratio per uocem grauem.paruam eſſe diffici
le propter quod in modulatis cantibus diffi-
culter tenetur uox inferior multum deſcendēs
uociferatio autem uocis magne acute eſt om
nino impoſſibilis quia inſtrumentum moue-
re non ſufficit ad uocem magnam acutam uo
ciferando in altiori cantu.Sed oportet ꝙ ſo-
num diminuat.propter quod etiam quidaꝫ o
pinati ſunt grauitatem uocis eſſe attributam
nature fortioris motoris accipientes rationē
dicti a peneumathibus muſicis in quibus pe-
neuma graue dicunt eſſe melius et perfectius
eo ꝙ perfectiorem habet augmenti grauitatē
autem quandam augmenti motum eſſe dicunt
Scimus autem ꝙ acumen et grauitas ſunt cō
traria et inueniuntur in uoce magna et parua
ta ꝙ utrumqꝫ in utraqꝫ iſtarum uocum inue
nitur poteſt eſſe uox magna acuta et uox par
ua eſſe grauis.oportet igitur alia diſtinctio-
ne quam dictum eſt diſtinguere modos uocū
iſtarum ut dicamus ꝙ magnitudo et paruitas
uocis non ſint ſecundum multitudineꝫ et pau
citatem earum que mouentur.Si enim dica-
mus acumen et grauitatem uocis creari a cau
ſis quas illi dicunt.ſequetur aliquando unaꝫ
et eandem numero uocem eſſe acutam et gra-
uem.quod eſt impoſſibile.Magnum eniꝫ di
citur multis modis.hoc enim dicitur ſimplici
ter et ſecundum comparationem unius ad al
terum.uox enim magna ſimpliciter dicitur.qn̄
id quod mouetur eſt paruum ſimplicit̄.acum̄

UNIVERSITARIA GRANADA

aūt et grauitas uociſ dñr ꝭ ꝯpatōꝫ et ſicut ſūt
in eis dr̄ie magni et ꝑui.qñcūqꝫ.n. uirtꝰ motī
ſupat uirtutē motoriſ neceſſario erit motꝰ gra
uis eſt ſi ꝑuū ſit qꝺ mouet.ſi aūt eꝯ uirtꝰ mo
toris uicat uirtutē cꝰ qꝺ mouet nccio erit mo
tus uelox.etiā ſi magnū et mltū ſit qꝺ mouet
fortis aūt motꝰ erit alñ tardus ꝓpt ſuā forti
tudinē et alñ erit uelox ꝓpt ſuā uictoriā. et ꝭ
eūdē modū erit etiā alñ motꝰ eꝰ qꝺ modo de/
bilꝭ.cū.n.a debili mouet petra magiſ erit motꝰ
tardꝰ.et qñ mior mō erit motꝰuelox.iſte igit
ſūt cāe ꝟe quaſ uoceſ iuuenū alīū ſūt plimqꝫ
acute nō tñ oēs nec oēs uoces ſenū ſūt graueſ
ſiue ſit mariū ſiue feiaꝝ uoceſ.alñ etiā uoceſ i
firmoꝝ ſūt acute et ſilr̄ acute ſūt alñ uoces ſa/
noꝝ.et alñ ſenes ſūt acutioris uociſ.cū tñ etaſ
ſenū ꝯria ſit etati iuuenū.adhuc aūt mlte feie ⁊
mlta que ſūt de nūero iuuenū alīū uoces hñt
acutaſ eo ꝙ ꝓpt ꝺbilitatē mouētiſ paucū mo
uēt aerē et uincūt eū in mouēdo.⁊ iō ꝙ ſic eſt
paucū mouet uelociter.h igit ē cā ꝙ uox tau
roꝝ ē acuta.feiaꝝ aūt et uituloꝝ grauiſ.uituli
n.ꝓpt etatē et uacce ꝓpt ſexū mbrū moueſ a
erē debile hñt et cū illo mbro mltū mouēt ae
rē nec uicit motor.in motu erit motꝰ grauiſ ⁊
tardꝰ.thauri aūt ex fortitudīe inſtꝛi fortē faci
unt motū ꝓpter qꝺ motꝰerit uelox.cū.n. eta
te ꝑfecerit mbꝝ mouēs fortificabit.et iō tūc
uoceſ mutabūt.hꝰ aūt cā ē ꝙ uirtꝰmotiā oīm
alīū potiſſīe ꝯſiſtit in neruis ꝓpter h.n. iuuē
tus fortior ē ſenectute i oibꝰ alibꝰ qꝛ tūc exſic
cati nerui nō adhuc ex̄neo hūore ſūt reſoluti
nec ſiccitate natali ſūt effecti rigidi.h eſt cā qua
re pulli alīū brutoꝝ ſt fortiores pueriſ hoīm
hñt.n. duriores neruos ꝓpt cōplexiōiſ ext/
ſtritatē.pueroꝝ.n.iūcture fortes nō ſūt neqꝫ
nerui.idē aūt ē de neruis ſenū ſꝫ ex alia cā tau
ri aūt int alia mlta fortiorē hñt neruoſ et pci
pue in corde unde nerui ꝭ ꝑipateticoꝝ ꝑiciaꝫ
oriūt.et iō qꝛ aer intrat ꝓpter cordis calorē
oꝫ eſſe in thauriſ mbꝝ mouēs aerē fortiſſimū
qꝛ cōicat in neruis cū corde ſicut corda extēſa
inter utrūqꝫ.ſignū aūt ꝙ natura cordiū in eiſ
ſit talis diſpoſitōis ē qꝛ in cordibꝰ quorūdaꝫ
fortioꝝ et durioꝝ alīū inueniunt oſſa.et iꝺo
talia fortiꝰmouēt aer ē.ampliꝰ oia alia caſtra
ta alterant i uoce ad naturā feiaꝝ.ꝓpter debi
litatē ergo neruoꝝ efficiunt uoces alīū caſtra
torū ſiles uocibꝰ feiarū

C.x.de origīe et cā caſus et ortꝰdētiū in oi
bus animalibus.

Rigo aūt dentiū in alibꝰ ē ad incidēdū
cibū.ꝙ aūt quidā dixerūt lactationē eſ/
ſe cām originis dentiū eſt flm.lactatio.n.non
facit oriri dentes ſm ſe ſed potius calor lactiſ
dentes autem acuti ante latos oriuntur.acu/
torum enim indigentia eſt ad cibi deciſionem
et deiſio ciborum eſt ante molitionem ipſius
et adhuc minus citius oritur ex calore qꝫ mai
us.conſtat autem ꝙ acuti minores quam lati
amplius os mandibule latius eſt ubi in eo ra
dicantur lati quam ubi radicantur acuti.lacta
tio igitur non conuenit origini dentiuꝫ ſed ca
lor lactis eſt qui cito facit oriri dentes.ſignuꝫ
autem huius eſt ꝙ in pueriſ qui lactant lac ca
lidius citius dentes oriuntur.calor enim cre
atiuus eſt et formatiuus ſicut ſepe diximus.
Amplius dentes cadunt poſt primam originē
propter melius.Acutum enim facile retundi/
tur et corroditur.et ideo oportet ꝙ mutetur.
Dentes lati non corroduntur ſic ſed conterun
tur ex longitudine temporis etatis tantum.
Cadunt aliquando ex neceſſitate inciſores qꝛ
non fortiter hererent mandibule ſicut lati qui
plures habent radices et naſcuntur in forti et
lato oſſe mandibule.Inciſores autem in oſſe
tenui et debili.Et ideo facilius cadunt et renaſ
cuntur etiam in tempore congruo.poſterio/
res autem in tempore dentes poſt quos alii
non naſcuntur plerumqꝫ naſcuntur ante eta/
tem uiginti annorum in aliquibus tamen ſemi
nibus aliquando naſcuntur propter nutrimē
ti habundantiam quo interius nutritur cor/
pus et precipue in mulieribus quibuſdam in
ultima etate dentes naſcuntur quos ſupra dē
tes intellectus nominauimus.graciles autem
anteriores citius cadunt et reuertuntur.quia
in gracili eſt multa ſuperfluitas materie gene
rationis et cibi.ideo citius conſumitur De/
mocritus autem ſicut in phiſicis diximus ue/
ram cauſam finalem propter quam dentes ſūt
dimiſit et attribuit generationem eorum neceſ
ſitati materie et efficientis tantum.cum tamen
ex alibi determinatis bene ſciamus ꝙ origo
dentium eſt propter aliquid quod eſt finis ip
ſorum.omnia enim que diximus ſunt propt
complementum.et tamen nichil prohibet eſſe
originem primam dentium et caſum.et poſtea
eſſe ſecundam originem.eo ꝙ ſunt ſicut inſtr̄a
completa per naturam ad finem aliquem.ſic
eſt uarictudo etiam in multis inſtrumentis u/
tuntur artifices ſicut ſecuri incude. et ſimiliter
facit ſpiritus uitalis et naturalis in que natu/
raliter conſiſtunt.Sermo autem dicentis ꝙ eſ
ſe naturales ſunt de neceſſitate abſoluta ſimiliſ
eſt aque que exit de ydropici uentre tantum
propter uulnus ferri ſeccantis.Et non prop/
ter ſanitatem quam intendit inducere

ſecãs .ſic igit̃ cã origis dẽtiũ dec̃iata ẽ et quaſ
q̇dã cadũt p⁹ iteꝝ oriũt̃ et q̇ꝺ nõ.et gñalit̃ qua
de cã naſcũt̃ dẽtes dictũ ẽ.ſilr aũt et cãe alioꝝ
accidẽtiũ que cuilibꝫ m̃bro accidũt ſiue ex ne⸗
ceſſitate materie et efficiẽtia accidãt ſiue ꝓpter
aliq̇d h̄ ẽ ꝓpt̃ cãꝫ finalẽ que ꝑmo mouet effi⸗
ciẽtẽ dec̃iatũ ẽ a nobis ſufficiẽter.

Incipit liber.xx.aliũ q̇ ẽ de natura corpo
rũ aliũ.tractat⁹.i.de hiis que ꝯſtituũt cor⸗
p⁹.c.i.de hũido ſciali aiatoꝝ i cõi et i quo
etiã ẽ natura hũidi alioꝝ corpoꝝ genera⸗
toꝝ ꝑcõmixtoꝝ.

Equẽs aũt ſmo de corporiſ aiati na
tura ꝑtractabit.ꝑo aũt oim oportet
querere dñias aiati copis ad inaiatũ
et poſtea dñias corpoꝝ aiatoꝝ int̃ ſe req̇rem⁹
.cũ aũt oẽ generatoꝝ corp⁹ magiſ ꝯſtet ex t̃ra
et aqua ſicut oñdim⁹ in ſo ꝑigeneos.tñ diffe⸗
rũt h̄ cl̃a in eo q̇ꝺ ẽ corp⁹ aiatũ et in eo q̇ꝺ ñ
ẽ aiatũ.hũidũ.n.q̇ꝺ ſciale in corporib⁹ uiuo⸗
rũ oꝫ magiſ eſſe imixtũ ſpũali hũido aereo et
in quo ſit calor faciẽs i eo ſpũꝫ ſpũoſũ.q2 ali
ter illud hũidũ nõ efficeret̃ uite ꝑicipiũ. uite
n.uehiculũ ẽ ſpus c⁹ origo nõ põt eſſe niſi ex
ſpũ ſicut in mlt̃is locis in libris nr̃is phicis o
ſtẽſũ ẽ ꝓpter q̇ꝺ et̃ eraclit⁹ principiũ oim eſſe
dixit uaporẽ.differt aũt hũidũ uaporatm̃ ab
hũido ſpirãte et ab hũido manãte. incorpora
tũ enim et imiſcibile et ꝯtinuatm̃ ẽ manãs hũi
dũ.incorporatũ.n.oportet eſſe oẽ q̇ꝺ manat
ſiue fluit et undat.q2 ſi nõ eſſet incorporatũ ſe
queret̃ motũ et locũ el̃i c⁹ formã induit ſicut
uidẽ⁹ uapores et ſpũs aſcendere et nõ manare
in terrã.nec deſcẽdũt niſi pri⁹ frigiditate repri
mẽte ad el̃i incorporati ſpeciẽ reuertant̃.h̄ aũt
hũiꝺ ꝯmiſcibile ẽ ꝑ duas quaſ hꝫ uirtuteſ qua
rũ una ẽ ſubtilitas ꝑ q̃ꝫ efficit̃ penetratm̃.et a⸗
lia ẽ hũiditas ꝑ q̃ꝫ fluit ad t̃im corporis cui ꝯ
miſcet̃.ꝯtiuatm̃ aũt ẽ ꝑ uirtutẽ qua teriat̃ alie
ni corporis teris et ſpaciis eo ꝙ infra ſpacia
ꝑtiũ e⁹ ſtãs.ꝑtiũ q̃libet mouet ad aliã ꝑ h̄ ꝙ i
ſeipo nõ manans ſemper ex qualibet in quam
libet manat et fluit.hoc igitur humiduꝫ eſt q̇ꝺ
partes groſſas et ſubtiles ſimul habet et ſubti
les magis habet conuerſas ad groſſas.et ideo
quando efficitur materia magis conſtituit ip⸗
ſum conuertendo ſubtiles ad groſſas quam e
conuerſo.hoc autem expreſſum ſignuꝫ eſt in
omnibus corporibus innaturalibus que et ſi
aliquando uaporabiliter commiſceantur i ma
terialum cum trahuntur ad ſpeciem et formaꝫ
apprehenduntur partes ſubtiles a groſſiſ et co
agulantur tracte ad incorporationem ſolidita
tis terre ita ꝙ nichil uaporatiuum aut ſpirãs

ſm actũ manet in ipſis.propter hũidũ aũt ꝯti
nuatm̃ q̇ꝺ ẽ in ipſis delent̃ in eis uie et ſpaciũ
ad ingreſſũ alterius hũidi in ipa.ꝓpter q̇ꝺ et
nutrim̃ti talia corpora nõ ſũt ſuſceptibilia. c⁹
una inter alias cãs ẽ ꝙ uie ꝑ quas hũor nut̃
mẽti decurrere habet ad ꝑtes ſingl̃as delent̃ ex
prima ſui conſil̃ humidi cum terreſtri cõmix⸗
tione humiꝺ incorporatum non facit diſtare
ſpacia corporis in quo eſt.ſed potius diſtan⸗
tia implet et coniungit.hec igitur eſt natura h⁹
humidi manantis ſiue fluentis humidum ua⸗
porans ſiue compoſitum eſt ex partibus ſub⸗
tilioribus calore leui ad formam aeris altera⸗
bilib⁹.et q2 totũ ẽ uaporatiuũ.iõ una ꝑs feſti
nat exire ex aliã ꝓpter quod indeterminate effi
citur figure et ꝯtinue imutat̃ de figura in figu
ram et ſic ꝯtinue aſcendendo mouet̃ donec in
uenit frigiditatem ipſum ingroſſantem et repri
mentem.et tunc conuertitur ad aquam pluuie
uel roris uel alicuius alterius ab alto caden⸗
tis aque.huius autem nature non fuit humi⸗
dum de quo diximuſ nec in materia nec in uir
tute neqꝫ in motu ſicut patꝫ eo ꝙ iſtud non ni
ſi ſubtiles habet partes et ſecundum actum et
motum ſubtilium.illud auteꝫ licet habeat ſub
tiles et groſſas.habet ſubtiles ſecundum actuꝫ
et motum partium groſſarum.et ideo ea etiaꝫ
que cadunt ab alto non continua ſunt et habẽt
etiam multum effectum ſubtilium inflatiue .n.
et ſtiptice ſũt huiuſmodi aque ab alto cadenteſ
et non cadunt continua manatione.ſed diuiſa
ſicut diximus propter quod etiam ex talibus
aut nulla aut parua et pauca corpora anima
lia generantur de hiis humidis in libro inna⸗
turalium et metharorum pertractatuꝫ eſt a no
bis.humidum autem ſpumoſum compoſituꝫ
eſt ex triplici ſubſtantia.quedam enim ſubſtã
tia eſt in ipſo fluens non ſecundum ſuam for
mam ſed alterius.et quedam ſubſtantia eſt in
ipſo uiſcoſa circumſtans et continens.et que
dam ſubſtantia ipſius eſt ſpirans et pulſans.
prima igitur harum ſubſtantiarum eſt que eſt
fluens et non quidem ſecundum formaꝫ et na
turam humidi ſed potius ſecundum naturam
et formam membri ad quod formanduꝫ fluit
ſbã aũt cirꝯſtãs uiſcoſa ẽ que ꝯtĩet ſp̃m ne eua
poret ſicẽ pell̃ et pãnicl̃i ẽcũſtãt al̃ia et m̃bra a
ĩaliũ qñ formant̃.ſbẽ aũt inſpirãs in ea ẽ ſpi
rit⁹ q̇ ẽ inſtr̃m formate uirtutis et uehiculum
ipius in omnia que formant̃ ſicut dictũ ẽ in li
bris añ habitis.h̄ igit̃ ſolus humor ẽ materia
in generatione corporũ animatorũ.hẽ aũt hic
hũor dñias.qm̃ quedam ꝑs ipius ẽ quaſi hõ
genea declinãs ad terreſtritatem et ex h̄ gñant̃

corpora plātaꝝ et quedā pſ eꝰ ē magna et hō
genea et magiſ hūida ſpūoſa aerea ſpūoſitate
et ex hac pte hūoris generāt alia. in h. n. ē et
ťreſtre qd̄ gñat in oſſa. et uiſcoſū ex quo ner-
ui et pelľ. et molle ex quo gñat caro. et h mō
mľtas ē inuenire ptes i hūore iſto. h igiť ē iſta
rū hūiditatū dr̄ia. et ſi que alie ſť ex illľ facile
ꝯgnoſci pñt.

Ca. ii. de ſicco ťre qd̄ ē materia corpoꝝ aīa
torum.

Dhuc aūt modū de terreſtritate corpo-
rū alīū ē ōteriandū. gñalr q̄dē oē terre
um qd̄ ē de ꝯſtitutōe corpoꝝ cōmixtoꝝ natu
raliū ē ſubtile. et tñ in uno ſubtiliuſ ē q̄z i alio
ꝓpter h intelligend̄ ꝙ terreū elm̄ cōmiſcibile
nō eēt niſi ſubtile eſſet. nľlā aūt ꝓpetatē habet
terra p q̄z ꝯmiſceať. frigidū. n. et ſiccū ñ faciūt
cōmixtionē. ſilr aūt groſſū ſtaraboſū repug
nāt apphēſionē qua ꝯmixtū apphēdi oz a uir
tutibuſ alioꝝ claroꝝ. et iō oē terreū cōmixti-
bile oz eſſe duas paſſiōes. paſſū ab hūido et
calido quaꝝ una ē ſubtiliatō et altera digeſtio
ſepanſ ab ſtaraboſitate. ſic igiť ſubtile factū et
digeſtū i triplici pōt ſtare terio. ſi. n. teriuſ ſub
tiliatōis et digōis ſit ad uirtutē ſicci in ip̄a p̄a
materia. tūc faciet hūidū qd̄ in ip̄o ē nō adhe
rere tāgē i ip̄m ſic apphēſū erit intra poroſ ꝛ
ſpacia ſicci ꝯferēs ſicco mobilitatē et ꝯmixtio
nē et h terreū ē materia īnaturaliū. huius aūt
ſignū ē qz metallica frigido coaglanť. ꝓbatū
n. ē a nobis ꝙ frigidū nō coagulať niſi hūidi
tatē cōprimēdo. nō aūt cōprimiť hūiditas in
tra ptes ſicci terrei. tale igiť terreū in īnaturali
bus ꝯſtat materiā. aliuſ aūt terius ſicci in hūi
do ad uirtutē hūidi unctuoſi aerei uaporatio
et h terreū ſubtiliter illi cōmixtū ē materia plā
taꝝ. cuiuſ ſignū ē ꝙ exſiccanť mľtū plāte ꝓp
ter euaporationē hūidi et inflamabiles ꝓpter
unctuoſū et aereū hūidū ꝛ natāt ſup aquā ꝓp
ter uincēs in eis aereū. tertius ē ad hūidū ui-
ſcoſū ſpūoſū ſicut diximus ita ꝙ ſiccū terreū
ſit ab ip̄o apphēſū. et h terreū mľtū ē digeſtū
et mľtū formabile ꝓpter uirtutes hūidi et ſm̄
totū indurabile ſed ſp in maiori pte molle ꝓp
ter uincēs i eo hūidū. et h terreū qd̄ ē materia
corpoꝝ alīū. ſiccū aūt h tres ē paſſū paſſio-
nes ab hūido quaꝝ una ē apphēſio ptiū ip̄iuſ
ad formabilitatē quā habet in mēbris diuer-
ſis ſiľibuſ et diſſiľibus. ſa aūt ē ſepatio a groſ
ſicie ſtaraboſa. qz aliter nō ubiq̄z ſequereť hūi
dū. tertia ē ſubtiliatio que fit p digōnē et ab-
lutionē ſordiciei ab ip̄o et p h ē ip̄m bñ plana
bile et in omnē figurā et lineā et ſupficiē exten
ſibile. uiſcoſū aūt ē iō. qz cū uarianť ptes eiuſ
cū hūido apphēſe inſepabiliť. qz h facit ad lō
gitudinē uite. hūidū. n. nō facile ſiccabile ē cā
uite lōgioris et ad nō ſiccabilitatē faciūt uiſco
ſitas ꝯtinēs intra ťrea ne euaporet ꝛ mľtitudō
hūidi a ſiccitate terrea nō uincibiľ. tale igiť ter
reū ē fūdamētū oim formaꝝ que in alīū cor-
pore fiūt et hť dr̄ias. qm̄ queď ps ip̄iꝰ magis
ē groſſa ſicca. et queď magiſ mollis et hūida.
queď aūt magiſ extēſibilis et uiſcoſa. et ex p̄-
ma haꝝ ptiū generāť oſſa. ex ſa caro et adepſ
et tertia uene arterie et nerui ſ dr̄ias quas hñt
inter ſe adinuicē ptes materiales. ampliꝰ tereū
qd̄ ē materia alīū ſicut dictū ē p oia p̄mo ſeq̄ť
actum humidi eo ꝙ aliter nō eſſet receptiuum
figurarum tamen in fine termiať ad ſiccū eua
poraāte hūido. qd̄ autem hꝰ ſic primū ſit ſm̄
ſubām in humido ex quo fit generatio corpo
rum ex hoc patet ꝙ ſanguiſ et gēitura ex qua
fit generatio licet ſint uiſcoſa. tñ ſunt facilis ab
ſterſionis qd̄ eſſe non poſſet niſi propter ſitū
terreum quod ad ſe trahit partes humidi ne di
latentur. ſignum aūt eius. quod diximus eſt
omnia corpora animalium putrefacta primū
fieri migra et tandem incinerari ex alante hu-
mido quod non eſſet niſi ſiccum terreum eſſet
ipſarum materiale principium ſicut iam ante
diximus ſiccum terreū per proprietates et po
tentias ſuas ſimplices non poteſt eſſe princi-
pium et materia uiuorum. ſed potius imixtū
humido. in omni enim uiuo et propter nutri-
mentum et propter augmentum et ante ambo
hec propter formationem et diſtinctionem fi-
gure membrorum. et quod prius omnibus
hiis eſt propter corporis extenſionem nunq̄z
poꝰ ſed produci pars una ex alia ita ꝙ mane
ret continuum non diuiſū niſi flueret una ps
ex alia per naturam humidi. propter quod e-
tiam oportet in talibus eſſe uincens humidū
et ſecum trahens ſiccum. humidum enim eſt ui
te qualitas et potentia. uite autem nulla omni
no potentia eſt in terra. corpora tamen uiuo-
rum animaliū minus participant uirtutes ter
re quam plante ſicut in libris uegetabilium o-
ſtendimus. habent tamen quatuor a terra hec
corpora. non enim tenent figuras membra ni
ſi per ſiccum terreum et frigidum aliquantulū
comprimens humidum quamuis non omni-
no exprimat ipſum. adhuc autem euanida et
inania efficerentur corpora niſi eſſet imbibitū
ſibi humidum et frigiditas reprimens. ampliꝰ
non ſuſtentarenť erecta corpora animalium
niſi eſſet terre ſoliditas fultiens corpora ani-
matorum ſed ꝯſiderent et ꝯfluerent ſicut aqua
ꝓpť qd̄ etiā athalatem fabulantur ſuſtentare

celū poete pictagorici eo q̄ magnū al' mūdū
eſſe dicebāt.atthalatē aut gigantē eſſe poetiſāt
eo q̄ mltū habuit de t̄rena ſoliditate.quartuȝ
aūt mēbroꝝ mobilitas.nō.n.mot' eſſet grati'
in ſpiſſidib' et v̄tebris mēbroꝝ niſi eſſet fortiſ
ſia t̄reni elī decocta ſoliditaſ.q̄a ex motu q̄ ca
lorē excitat m̄bra illa diſſoluerēt ꝓpt' qȯ etiā
hūore aqueo i paliſi ēmbris et iūcturiſ ordi-
nat' nō ē i alīb' mot' ille quē uocāt ꝓceſſiuū
ꝓpt' h igit' et hūs ſilia t̄renū in corporib' alī
um ineſt elm et hēt i corporib' h' quatuor dif-
ferentiaſ.eſt.n.i eis in aliqua ſui pte fūoſuȝ et
ſiccū et in aliqua ſui pte t̄reſtre groſſū arefac-
tū et in aliqua ſui pte mltū paſſū ab hūido uē
toſo groſſo et undiq̄ ↄiacēs ptib' ei' inſtū ſi
bi ſicut anſis cathenaꝝ ſit colligatū iſepabilit'
et in aliqua ſui pte t̄minatū i hūido ſubtili bn̄
digeſto ↄſtans et coagulatū ab ipo.digōe que
epſeſis grece uocat' ul' illis ſilīs.fūoſū.n.ſic-
cū t̄reſtre eſt in pilis corpoꝝ alīū.t̄reſtre aūt
groſſū areſcibile ē in oſſib' et cartillaginib' et
ē aſſatū digōe que dicit' epſteſis.ↄ̄ſtū aūt i hu
mido unctuoſo uiſcoſo ē in neruis et uenis ⁊
arteriis ꝭ ꝓprias dr̄ias et paſſiones ſed t̄iant
hūido epſeſi digeſto eſt in carne et adipe ſm̄
dr̄ias quas nos iā in aīhabitis iſtius ſcie de-
t̄miauim'.h igit' ſūt duo elā que quaſi funda
m̄ta ſt et materialiter habūdāt in alīū corpo-
rib' ꝓpter qȯ et corpora ipſoꝝ hoꝝ duoꝝ
hn̄t mot' eloꝝ et q̄es oīm iſtoꝝ ē in t̄ra.

C.iii.de natura aeris ꝭ q̄ pticipat' ab alīū
corporibus.

Eris aūt ſbā et qualitates pticipant' di-
uerſioē ab alīū corporib'.oīa.n.ptici-
pāt formā et naturā aeris ſp̄u diſcurrēte in cor
porib' et ſemib' ipoꝝ.ſȝ ipa ſbā aeriſ ſimplex
nō pōt eſſe de alic' alīs ↄſtitutōe.et h' cā eſt
q̄a nō eſt corporeaꝝ figuraꝝ retēti' aer.et ſi
caleſieret ſiplex aer calore naturali alīs ampli
us rareſieret et min' eſſet figuraꝝ receptiuuſ ⁊
retentiu'.et ideo ſp̄us q̄ ē in alīū corporib' ē
uapor reſolut' ab hūido ſe̅iali in gn̄atōne.Et
cū h hūidū ſit cōpoſitū ex quatuor hūoribuſ
et elīs nō pōt eſſe ſp̄us ſimplicis nature elī ae
ris.cū.n.ſp̄us ille formā aeris hn̄s ſit uehicu
lū uirtutis et inſtr̄m aīe quo format corpus ⁊
formatū uiuificat et ſenſificat.oportet ſpm̄ ip
ſū in cōpoſitōe eſſe talē q̄ uirtuſ ſibi q̄ȝ uehit
adhereat et h nō fit niſi p potētiā hūidi ſpiſſi
q̄a h ſolū cū ſit p̄ncipiū et ſbm̄ uite.ualet' tener̄
uirtutes quas uehit ad m̄bra.ampliuſ cū ſit in
ſtr̄m opatōnū aīe oportet eſſe talē ſbāȝ ipſius
qual' iducere pōt in m̄bra formas quas aīa p
ipm iducere in m̄bra intendit.ſed h a ſit̄ ↄſtat

nō.n.faber lignarius quē architectonicū uo-
cāt ſerraȝ aut dolabꝝ facit ō lana aut plūbo ſȝ
facit de ferro et dētes eius in ordie ↄgruo diſ
ponit ſm̄ ſue opōnis exigentiā et cū magis ſit
certū et ordinatū opus nature q̄ȝ artis opor-
tet mlto magis inſtr̄m nature eſſe ↄgruū opa
tionibus ipius.cū aūt anima in membra cor-
poris inducat multas uirtutes et multas for-
mas ualde quarum prima quidem eſt forma
et actus uite et conſequens eſt forma ſenſus.⁊
ad uite quidem uehiculū exigitur ſubtilitas ⁊
mobilitas eo q̄ illa perficitur pulſu per dia
ſtolem et ſiſtolem.et ideo oportet ſpirituȝ pli
mum eſſe aeree ſubtilitatis et mobilitatiſ.ad ſē
ſum aūt exigitur luciditas ut forme ſenſibiles
uecte ab ipſo nō obſcurentur.et ideo ſpirituȝ
oportet eſſe claꝝ et perſpicuum ualde et non ī
temperate calidum.quoniam intpate calidus
habet partes calidiores aſcendentes et minus
calidas deſcendentes.et ideo non ordinate ſtāt
et uehuntur forme i ipſo et quo ad hoc opor
tet eſſe aereum.aer enim eſt mobilis ordinate
et perſpicuus et non intemperate calidus.ſecū
dum hunc igitur modum participatur ab ani
malibus natura aeris.adhuc autem cum om
ne corpus animalium poroſum ſit participat'
natura aeris ſimplicis circumſtantis in ſubin
trando uacuitates et ſpacia poroꝝ in quibuſ
recipietur.in hūs igitur ſpaciis etiam recipit'
aer propter quod et uenenoſus aer et corrū-
peſ efficitur corpora ledit.quia per poroſ ad
interiora in talia penetrat non alteratuſ ad ali
andi geſtus qualitatem et hūs duobus modiſ
ſecundum propriam formam et qualitatem ae
ris participatur in materis corporum anima-
lium.eſt autem adhuc alia participatio qua n̄
in forma propria participatur ſed res ſimpli-
cia ſunt in mixto et tunc in natura humidi ex
quo fiunt ſubſtantie membrorum participa-
tur humidum.quoniaȝ ſunt duo principia ui
te.temperatum calidum et humidum tempera
tum et hee ambe qualitateſ ſunt aeris.cū.n.hu
midū ex quo fiūt ſubē mēbroꝝ ſit ↄtinue flu-
ens extra formam ſuam ad quandam aliaȝ q̄ȝ
cunq̄ membri formam oportet q̄ ipſuȝ ſit ca
lidum.hoc enim extra ſe facit moueri et flue-
re humidum.ſi autem eſſet calidum excedens
epotaret os exſiccaret humidum ⁊ ideo opor
tet q̄ ſit temperate calidum.ſimiliter autem ſi
eſſet excedens humidum confluerent partes ei
us ad ſeipſum et non fluerent ad formam mē
broꝝ que ex ipi' ſbāȝ ſt ſuſcipiēdā.⁊ iō opor
tet eē tpate hūidū e h ē aereū et nō aqueū.om
ne aūt mixtū qȯ opat' ꝭ qualitates ſimplicis

BIBLIOTHECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

omne autem mixtum quod operatur ſecūdū qualitates ſimplicis quod eſt in eo habꝫ illud ſimpliciter. ſed cuius qualitas operatur magis damnans et uincens in mixtura ipſius. et in humido ſpermatico et in humido nutrimē tali magis aeris natura dicitur dominari nec poteſt eſſe unum aliquod niſi ſecundum hunc modum. ſignum autem huius eſt ꝙ omne qđ formatur ad uitam ſiue nutriatur tantum ut uegetabilia ſiue participet ſenſu eleuetur ī partibus formatur a loco terre et hic motus non eſſet niſi ex natura elementi aeris quod eſt in ſic formatis. ſecundum igitur hunc moduꝫ ab omnibus minus participatur natura aeris. ſꝫ autem quedam nobiliora animaliuꝫ que participant aerem per reſpirationem et ea que fiūt per reſpiratum aerem ſicut uox et ſonus. naꝫ multa aquaticorum animaliuꝫ que maiora et nobiliora eſſe uidentur reſpirāt ſicut cete et balena et delphin et ea que koki hoc eſt qui uituli marini uocantur et plura alia genera aquaticorum de quibus in antehabitis tractatum eſt. horum tamen nullum omnino aput nos inuenitur fluminibus aut lacubus dulcis aque eo ꝙ aque iſte frigidiores ſunt et animalia uiuentia in eis magis ſunt frigida quā marina. et cum reſpiratio ſit ad mitigationem caloris cordis et pulmonis frigida ſunt ea que ſunt in aquis frigidioribus non reſpirantia quedam autem maiora et nobiliora eorū que ſunt in locis calidiorum aquarum indigebāt reſpiratione. reſpiratio autem eſt ex aere reſtituente ſpiritum refrigidante ipſum ſicut diximus in libro de reſpiratiōe et ſpiritu et propter hoc eſt facta uia ampla et dura per quam fit reſpiratio ut multum aeris inducat et emittat et ad latera dura ſuſtineat percuſſiones ipſius et facta eſt ſine angulo ut ſtet in angulis ipſius. et pulmones in omnibus talibus facti ſunt ſuperius habentes foramia et non inferius. quoniam ſi inferius haberent foramina ꝑtingeret aer frigidus ad diafragma quod tangit ſtomachum et epar et ſequeretur nocumē tum digeſtionis ex infrigidatione et inſuper incenſus et fumoſus et corruptus aer et ſpiritus in corde et pulmone non in toto excuterē tur ſed pertingeret ad interiora et corrumperetur animal putreſcentibus interioribus ex aere corrupto ingrediente ad ea. mollia enim ſunt et cito putreſcentia propter quod excutiſ per ſuperiora dura que nō de facili recipiunt immutationem et corruptionem. Secundū hūc igitur modum ab hiis participaſ aeris elemē tum Sunt quedam rugoſorum que non ad reſpirationem participant ſpiritum aereum. ſed interius clauſum habent ſpiritum effundenteꝫ ad ſuccingens ipſa diafragma. In talibus eniꝫ omnibus circulus diafragmatis eſt ualde paruus et continuantur ad ipſum due partes corporis ſuperior ſcilicet et inferior et ſpiritus ꝑrugans intra corpora ipſorum offendēs ad ſuccinctorium ſonant in hiis quando mouentur propter quod etiaꝫ ſonat adhuc p̄ſciſſis capitibus et ſpiritus ille ſubtiliat magis quaꝫ refrigent humidum quod eſt in membris animalium iſtorum. hoc enim ualde ſubtile ⁊ ſpiritu ale eſt propter multum ſibi īmixtum aereum Et ſignum huius eſt quia iſta animalia ſubtiliantur a multis aliis et ſunt in operationibus et preceptionibus quorundam ſenſibiliū. nullo autem iſtorum modorum plantarum corpora participant aerem niſi ſecundū commixtionem ipſius cum uentoſo humido et ſecundum aliquem modum ſubintrationis ipſius ī poros ſicut ſuperius diximus et ideo nō manifeſtatur ſpiritus in plantis ſicut in animalium corporibus manifeſtatur.

Capitulum quartum qualiter ignis participatur ab animalium corporibus.

Odem autem determinationis modo uidendum eſt qualiter in genere animaliū corpora participant. multos enim effectus ignis in corporibus animalium eſſe cognoſcimus ſicut eſt decoquere digerere ſeparare homogenea ab ethomogeneis. congregare homogenea perforare ampliare uias conſumere humidum expellere cum impetu quedam ſuperflua et huiuſmodi alias operationes notas inueniet quis in animalium corporibus ſi quis diligenter intendens perſcrutetur. omnes enim dicte operationes non efficiuntur a calido niſi quod eſt calidum ignis. decoctio enim th'yli ſeminalis et nutrimentalis non poteſt fieri niſi per calidum igneum et hoc licet iam oſtenſū ſit in quarto metharorum et hic tamen dicūᵘ ꝙ omnis decoctio fit a calore naturali aut alieno. conſtat autem ꝙ decoctio que fit in animalium corporibus conſtituendis aut nutriendis fiet per calidum et cum decocta conſiſtent ⁊ inſpiſſentur non fit decoctio niſi per humidi eductionem. humidi autem eductio non fit niſi per calidum ignis et ſic patet ꝙ decoctio propria eſt operatio ignis. ſimiliter ſe habet et digeſtio. digeſtio enim eſt decoctio quedam qñ a proprio et naturali calore completur et terminatur humidum ſeminale uel nutrimentale et

ad finem nature congruuꝫ deducitur et ꝛemo
uetur a qualitatibus nature contrariis. non e
nim humidum ſeminale induct unquam for-
mas animalium et membrorum ipſoꝛum niſi
prius ſit in termino congꝛuenti formis ipſoꝝ
ad terminum ſiue complementum formis mē
brorum congruum non deducitur niſi peꝛ ca-
lorem contrariis paſſionibus ſeparantem .ter
minum autem uoco materiaꝫ humidi in qua
ſecundum proximam potentiam ſunt foꝛme
membrorum totius coꝛporis et ſtatim per ſi-
plicem et unicum motum formatiue educunt
de ipſo ſicut et nutrimentum digeſtum eſſe di-
cimus quando peruenit iam ad ultimaꝫ mem
brorum aſſimilationem poſtq̄ꝫ nichil ſequituꝛ
niſi conuerſio ad foꝛmas hec autem exſpolia
tio a formis contrariis et aſſimulatio ad uir-
tutes membrorum non poteſt fieri niſi calido
ignis .nulla enim omnino qualitas ſimplicit
eſt actiua niſi calor ignis.quia frigiditas que
uidetur eſſe qualitas actiua potius agit repri-
mendo et conſtringendo q̄ꝫ expoliando que-
dam et inducendo alia.quod eniꝫ reprimit nō
expoliat.et ideo cruda et indigeſta manent fri
gida.ſed caliditas que facit ebulire ex cētro hu
midum exſpoliando alterat et inducēdo quaſ
dam paſſiones et ideo digeſtiua eſt terminati
ua.amplius ſeparare proprius eſt effectus ig
nis.per hoc enim ꝙ agit exſpoliando ea que
exſpoliat attrahit a uiis quarum contraiacen
tes paſſiones non ſeparantur ab eis. Et ideo
exſpoliationem ſequitur ſeparatio de neceſſita
te quoniaꝫ ethomogenea ſeparat ab homoge
neis illi nature quam digerit.eſt autem huiuſ
exemplum tam in artibus quam in naturis.in
artibus enim quidam quando auꝛum digerit
et decoquitur.ea que non ſunt de natura auri
ſicut lapides et imixta metalla ſeparantur ab
auro .ſimiliter auteꝫ et rubiginoſa et hꝰ. et au
rum attrahitur ſimul et eleuatur. in naturali-
bus autem ſicut uidemus omne feculentuꝫ ſe
parari a chymo nutrimentali.et id quideꝫ qd̄
eſt groſſum ſeparari per ſeceſſum aut ad uas
conueniens ſuperfluo humore ſicut ſplen eſt
uas melancolie et kiſtis fellis eſt uas colere ſi
cut in ante habitis huius determinatuꝫ eſt.pu
rum auteꝫ aſſumitur et ſepaꝛatur ab huiuſmo
di et aſſimulatur corpori.ſeparatio auteꝫ ho
mogeneorum ſimul ab ethomogeneis ſimul
propꝛia eſt operatio ignei et digeſtiui caloriſ
de perforatione autem per hoc conſtat ꝙ eſt
opeꝛatio ignis.quia nulla omnino in omni-
bus elementis eſt acuta et manēs et agenſ qua
litas niſi calidum ſubtili ſicco coniunctum. h̄

autem non eſt niſi caliduꝫ ignis propter quod
etiam primus ſpiritus qui eſt in ſubſtantia ſe
minum plantarum et animaliuꝫ non peꝛforat
faciendo uias et poros et diſtantias niſi per
uirtutem calidi.ſpiritus enim de ſe eſt impul-
ſus et preſſiuus totius ſubſtantie quam perfo
ratiuus. uidemus autem ꝙ formatio fit tam
in formatione embrionum quam etiam in nu
tꝛimento eorundem perforatio eniꝫ informa
tio fit multis modis.quedam eniꝫ peꝛforant
quaſi cauando in quibus eſt multus calidus
ſpiritus ſic cor et pulmo.quedam autem per-
forantur quaſi terebꝛando ut ſūt uie ſuperflui
tatum que decurꝛunt per ipſa uel in ipſa ſicut
inteſtina et ſtomachus et ueſica et huiuſmodi
et quedam perforantur ſubtili perſoꝛatione ſi
cut uene quiete et pulſatiles.quod autem ca-
uando perforantur in hiis operatur multus
et calidus et acutus ſpiritus . et que terebran
do perfoꝛantur in hiis operatuꝛ ſpiritus cali
dus et non acutus ſed uentoſus ex terrena di
ſtare faciens ſicut per uentum incluſuꝫ diſtāt
ampulle.in hiis auteꝫ que ſubtili peꝛforantur
perforantur peꝛfoꝛatione paruus operatur ꝛ
ſubtilis ualde et acutus et calidus ſpiritus .et
hoc modo ignis operatur in foꝛmatione ſemi
nis .in nutrimento autem ſecundo oportet ꝙ
formetur et penetretur membrum quod nutri
tur quia aliter nutrimentuꝫ non ingrederetuꝛ
in ſubſtantiam ipſius undiqꝫ nec nutriretur ꝑ
portionaliter in omnibus paꝛtibus propter
quod etiam acutus calor pungitiuus ſic pene
trando totuꝫ corpus facit poroſuꝫ et iſte mo
dus operationum ignis in perforando.ampli
us autem etiam uias factas calor igniſ ampli
at et facit expeditas.quoniam ſicut in anteha
bitis huius ſcientie dictum eſt continuus hu-
moꝛis cōmixti tranſitus obturat et opilat uiaſ
ſicut paruerime opilantur in defluxu aque li
moſe propter quod exigitur calidum eſtiuuꝫ
quod huiuſmodi adherentes hiis materias re
mouendo ampliet uias ut ꝛecedere poſſint cui
us ſignum eſt ꝙ multi colicam et biliacam in
currunt quando potus fellis qui ad inteſtina
infeꝛiora dirigitur obturatuꝛ .tunc enim late-
ra inteſtinorum ſibi appropinquantia conſtri
guntur et quaſi ſtrangulata ſuperfluitas ſtat
et opilat tranſitum et adueniente colera acuta
ampliatur diſtantibus lateribus.et uia ampli
ata ſtrangulata deſcendit ſuperfluitas. eodem
autem modo etiam in aliiſ uiis ampliando o
peratur caliditas. amplius operatio caloris
ignei eſt in humidum conſumendo.hoc enim
nulla aliorum facit qualitatum.eo ꝙ calidum

aeriſ nō ꝯſuīt hūidū ſ3 mouet tm̄.calid̄ aūt ig nis epotat ipſū et inducit ſiccitatē ꝓpt̄ qd̄ etiā oīa corpora ſicca ſt̄ in q̄buſ uincit calidū igne u3.ꝯtinue.n. ad ſe trahēdo ſubtile hūidū reli quit tādē tẽreſtre et ſiccū et durū.hac aūt opa tōe opaẗ calidū formādo oſſa.et ſupfluaſ hūi ditates que in mēbriſ ſūt ꝯſūendo.q2 aliter mē bra emollita ordīate moueri poſſet et fieret fi gure mēbroꝝ enormes et īꝯpoſite.opaẗ etiā h̄ mō calor excedēs ſicut ē i ethicis ultra mo dū mēbra exſiccando et tādē uicẽs oīo ſic opa tur putrefactōe et incineratione ꝓpt̄ qd̄ exma putreſcōꝝ pmo ſt̄ hūida et ultio ſicca et icine rata.h̄.n.oīa nō niſi igniſ ſt̄ opatōes.ſilr̄ etiā ignis ē opatio expulſio cū ipetu.calidū.n.in hūido groſſo tẽreſtri facit uẽtoſitatē fortiſſimi mot̄ꝰ.et illā ꝯtinue generādo auget et uincere facit ꝓpter qd̄ tādē cū ipetu magno ipellit.ita ꝙ aliā uaſa ſcindit et rūpit.ſignū aūt hꝰ ē in ua ſis fortibꝰ undiq3 clauſis que in igne poſita magno diſſoluūt ipetu.ſicut et oua oſſa et ca ſtanee et cetera in q̄buꝰ calidꝰ uapor includiẗ h̄ igiẗ et hūiꝰ ſilīa caloris ignei in corporibꝰ aīatū ꝓpe ſūt opatōes.ē aūt in hꝰ mixtis ſub ſtātialiter ignis ſicut et alia inſūt elēa.nō.n. in mixto mixtibiliū ſt̄ qualitates niſi ꝓpter ſbās coꝝ que īſūt.ſi.n.p gnōne unū mutareẗ in al teꝝ iā nō eſſet mixtū.ſ3 poſiꝰ unū eſſet ſiplex ex alio uł aliiſ gn̄atū.oport3.n.in talibꝰ ignē ſubſtāliter ieſſe.et hꝰ ſignū ē in ſurſū augeri cor pora oīm aīatoꝝ.hūc.n.motū nō hn̄t niſi ꝓp ter ignis leuitatē et caliditatē.cꝰ ſignū ē ꝙ alia corpora calidiora et minꝰ tẽreſtria magis eri gūt et eleuāẗ ſicut hō et queđ gn̄a ſimearꝝ que erecta duobꝰ pedibꝰ incedūt.ſilr̄ aūt et auiū ge nera erigūt ꝓpter mltā aeritatē et leuitatē cor poꝝ ſuoꝝ.q̄uis oēs aues mlto maiora ha beāt mēbra ſupiora q̄3 inferiora.dcm̄ eſt igiẗ qualiter ignis ē in corporibꝰ aīatis.quereret au tē forte qs qualiter ignis deſcēdit ad locū ge nerationis aīatū et qualiter incorporaẗ mixtis corporibꝰ.ſed nos hꝰ rō3 in aliis libris oñdi mꝰ.radii.n.ſolares ex repcuſſiōe ſup locū ge neratōis ignis calorē efficiūt ſicut oñdiẗ in ſcia de ſpeculis cōburētibꝰ et ille ē igniſ qui in mixtis corporibꝰ cū elīs aduna̋.ſpera etiam ſoł hab3 mouere ignē.et uirtutē pſiꝰ in mix tis imittere corporibꝰ.motu etiam ignis elici tur q̄ ſepe in corporibꝰ mixtis generaẗ.ignis igiẗ taliter et ex hꝰ cāis ē in corporibꝰ aīatū.

Ꝓpter quintū corpꝰ ſbālr̄ cōmiſceaẗ cor poribꝰ aīatū.et ponunẗ mlte rōes quorū đ h̄ ponentiū ꝙ cōmiſceat cū aīato corpore.

Preter oīa que dicta ſūt que uocanẗ.iiii elēa corpoꝝ quidā ſūt in corporibꝰ q̄n tū corpꝰ cōmiſceri dicētes.celi.n.ſbā3 eſſe lucē dn̄t et hāc eſſe in corporibꝰ mixtiſ et q̄ntū uoca ri corpꝰ.et h̄ nitunẗ aſtruere q̄buſđ ſignis fal lacibꝰ.aſſerūt.n.ꝯtria nō ſił ſtare niſi ſit aliq̄d tenēs ea in mixtura.leuia.n.p ſe ſurſū et gra uia deorſū mota diſtabūt niſi aliq̄d ſit qd̄ ea ꝯnexa retineat ne ꝓpiis et ꝯnaturalibꝰ ſuis mo tibꝰ diſſoluanẗ.ꝯtineſ aūt ea que hn̄t ꝯtrioſ mo tus ad mediū aut a medio nō pōt eſſe aliquod dcōꝝ eloꝝ eo ꝙ oīa dcā elā mouēẗ aut a me dio aut ad mediū ſicut oñſū ē a nobis in.iiii. celi et mūdi.ꝯtinēs igiẗ ea dicūt eſſe lucē de na tura q̄nte eſſētie ſiue q̄nti corporis qd̄ celū eſt exñtē.ſiliſ aūt rō ē que de calido et frido quo rū utrūq3 ē actiuū p ſue nature neceſſitatē in ſe iuicē agūt q̄n ſe inuicē tāgūt.actio aūt ꝯtinua neccio diſſolutōis ē cā eo ꝙ oīs paſſio magiſ facta abicit a ſbā.cū igiẗ mixtū ex calidis et fri gidis nō diſſoluatur.o3 aliud eſſe ꝯtineſ pter calidū et frigidū.h̄ aūt pter calidū et frigidu3 nł'ū.h.eloꝝ.q̄ntū igitur erit h̄ ꝯtinēs ex elta exñs ut dicūt.idē aūt moduſ rōis ē de hūido et ſicco que ſūt paſſiua et materie diſpoſitōes et ſe ꝯtingētia p nature neceſſitatē paciūtur ab inuicē ꝓpt̄ qd̄ ꝯtinente indigēt ut dicūt.h̄ aūt continens cū non incidat in idem cum conten to dicunt extra omia oportere eſſe materialia principia ſiue elementa.et hac rōe q̄ntū cor pus huius continens eſſe dicunt.amplius ex motu et qualitate et effectu uidentur oñdere ſpiritus eſſe hꝰ corpora de natura quinteſſē tie exñtia.dicunt enim motum lucis a lumina ri moueri per modum piramidiſ.talis aūt exi tus eſt ſpiritus ex corde puncto ſiue acuminē in totius corporis latitudinem. Et ideo ſpiri tus de natura lumis eſſe dicunt et lucis.lucem aūt dicūt eſſe corpora ſi ut diximus alibi.am plius nullum elementum eſſe dicunt qd̄ a pri cipio loci ſui moueatur ad omnem diametrū circulariter exeundo.terra enim nō niſi deſcē dit diametraliter.ignis autem continue aſcen dit.aer autem in uno deſcendit et in duobus aſcendit.et aqua econtra in uno aſcendit et de ſcendit in duobus per rectos diametros.ſed e bulitio ſpiritus a loco ſpiritus eſt circulari ter ad omnem diametrum.non ergo uidetur eſſe de natura alicꝰ elementi.hꝰ autem ſignum dicunt motum cordis in dyaſcole et ſiſtole ꝙ continue ex ſufflando ſpiritum mouentur di latando ſe ad circumferentiam et conſtringen do ſe ad centrum quod non eſſet ut inquiunt ni ſi ꝓpter piramidalē luminoſi ſpiritus exiturā

adhibēt eť ad h̄ cordis figurā q̄ꝫ piramidalē
eſſe dn̄t ꝓpť ſp̄us piramidalē in ip̄o ḡnatio-
nē. h̄ igiť et ſiīia ex motu inducētes p̄inductā
deſēdētes poſitionē. ex qualitate etiā mot⁹ et
qualitate ſp̄us quoꝫ afferūt ad iſti⁹ ꝓbationē
oppoſitionis. celeritas. n. mot⁹que mot⁹qua
litas ē tāta ē in motu ſp̄uſ ꝙ ſubito mouenť
in corpore ſp̄ūs ſicut illūiatōes ſubito fiūt in
mūdo ſicut iſaac teſtať. nō aūt ſubito moueri
poſſēt ut dicūt ſi de natura eſſēt. iiii. eľoꝝ. et i-
deo de natura q̇nti corporis dicūt eſſe ſp̄us
addūt etiā ꝯformitatē qualitatis ſp̄us quos
lucidos et luceſ qualꝫ eſſe dicūt. et iō obſcura
tos ſp̄us turbatione et diſtraſiā corporis di-
cūt indicare. cū igiť ut inq̇ūt lux et lumen nō
ſint de natura alic⁹ inferioris corporiſ eo ꝙ e
tiā ignis in ꝓp̄a ſpa et natura nō lucet dicunt
lucē illā eſſe ꝺ natura eſſētie q̇nte ſiue q̇nti cor
poris. p̄ť oēs aūt dictos mōs ꝓbationū ar-
guūt h̄ ex efficū mľtipl'z. p̄mo q̇dē p naturam
ťmini et finis. ſ̄o aūt p ſue actōis modū. ter-
tio aūt p cōpoſitionē ſui ad ſuū mouēs. quar
to p anologiā ſui ad uirtutes quaſ uehit. q̇n
to ỹo p ꝯformitatē cōplexiōis q̄ꝫ ꝯtinet. ſex-
to p ꝓportionē ad id in quo ē p̄mo uita ſicut
in ſbcō et cā. ſeptio p rōꝫ ſue meditatōis inter
corp⁹ et animā. octauo p rōꝫ ſue ꝯctōis et ex
panſiōis. nono p rōꝫ ſui augmēti et ſue dimi
nutōis. decio p rōꝫ ſue diuerſitatis et p natu-
rā q̇dē ťmini et fis arguūt p hūc modū. dicūt
n. qualitates p̄mas nō h̄re uirtutē niſi alterā
di materiā ad ſuas formas ſiplicef aut cōmix
tas ſuſcipiēdas. lux aūt ſp̄uū q̇ ſūt in corpore
agit ad ſpēꝫ uiui in carne et aliis mēbris ꝓpť
qꝺ ꝯſtat lucē que ſp̄us ē nō corpore alīs non
eſſe de natura alic⁹ eľoꝝ. ampli⁹ qualitates p̄
me que ſūt in eľis uni⁹ effcūs ſť ſimplicis ſed
lux mľtos inducit. ſicut. n. lux in mūdo pri-
mos iducit effect⁹ et fere omnē formā p̱ducit
ad effectū ſicut in libris phicis in ſcia de aia o
ſtēſū ē ita etiā in corpore alīs nō unū ſed mľ
ta ualde et difformia opať ꝓpter qꝺ ut dicūt
ꝯſtat lucē nō eſſe aliqꝺ. iiii. eľoꝝ ſed q̇ntū qꝺ
ē p̄ter h̄ et ex̄ ip̄a. a mō actōis idē oſtēdūt. lux
n. que ē ſp̄us oīa facit abſqꝫ eo qꝺ aliꝙ habe
at ꝯriū. h̄ aūt mō nō opať aliqua qualitatū e
lemētaliū. ꝯſtat igiť lucē ſp̄uū formā eľalē nō
eſſe et ꝯſtat ꝙ nō eſt forma ſine ſbcō. oportet i
giť ꝙ ſit uľ q̇ntū corp⁹ uľ forma q̇nti corpo
ris ex̄ñs. adhuc ex cōpoſitōe h⁹ lūioſi ad ſuū
mouēs arguūt ſic dicētes ꝙ nō ē dubiū lucē
ſp̄uū eſſe inſtr̄m aīe ꝓximū corp⁹ quod eſt ſub
aīa creatū in umbra ipſius ſicut alibi oñſū eſt
q̇ntū ē corp⁹. uideť igiť lux illa ꝺ natura q̇nti

corporis eſſe. h̄ idē accipi debet ex anologia
h⁹ lūioſe ſbē ad uirtutes quas uehit. oñs. n.
ille uirtutes ſūt uirtutes uite et cū nō poſſit iꝺ
eſſe uehēs ſiue inuehēs et h̄ cui inuehiť uirt⁹
cū id cui inuehiť ſit eľm eľatū erit id qꝺ inue-
hit has uirtutes aliqua ſubſtātia p̄ter oīa eľa
et eľata ex̄ñs. et hoc non eſt niſi ſint omneſ h⁹
ſp̄us de natura q̇nte eſſētie. quinta igiť eſſētia
h̄ operans erit in corporibus aliū. adhuc aūt
idē ꝓbant p naturā cōplexionis quam huiuſ
modi luces ꝯtinent. h̄ enim recedit ab excellen
tiis contrarioꝝ et appropinquat corpori nō
h̄ñti ꝯrium et h̄ nō eſt niſi celū ſicut ſupius in
libris prehabitis probatum eſt. cuꝫ igiť dedu
cat ad ſimilitudinem celi et ꝯtineanť in ſimili-
tudine orbis etiam ea que ſunt ex contrariis
non uideť aliquid eſſe poſſe niſi de ſubſtantia
et natura celi. amplius primo uita nobilior in
ueniť in celo ut dicūt iſti ſicut in cā uite et ſbō
uita aūt nō eſt in elementis ſecundum ꝙ ſunt
elementa. ſi igitur elementatum aliquid uiuit
ut inquiunt iſti oportet hoc eſſe per participa
tionem primo uiuentis corporis et hoc non
eſt niſi celum. natura igitur et ſubſtantia cele
ſtis eſt in omni uiuente corpore. amplius ut
ſit uehiculum anime in membra ſubſtantia lu
cis in corpore ſicut lux celi uehiculū eſt mo-
toris celi in tota materia. oportet lucem ipſā
mediam eſſe inter naturam anime et materiaꝫ
eſt autem materia elementatuꝫ. igitur lux que
eſt in corpore eſt media inter animam et mate
riam elementorum. medium autem neutrum
eſt extremorum ſed eſt citra unum et ſupra al
terum. lux igitur corporaliū ſpirituuꝫ in cor
pore animalis erit ſupra corpus elementatuꝫ
et citra animaꝫ et tunc non poteſt eſſe niſi cor
pus quintum tantum. ampliuſ ſubſtantia illa
contrabitur ad unum punctum qui eſt in cor
dis acumine in ſiſtole cordis expanditur ad
dilationem omnium membrorum in diaſcole
talis auteꝫ contractio ⁊ expanſio non poteſt
fieri frequenter et ſubito in aliquo corpore e
lementali. oportet igitur h⁹ luce preter quatu
or elementa et preter omnia elementata aliud
eſſe. et ſic iterum non dicetur eſſe niſi corpus
quintum. amplius hec ſubſtantia diminuto
corpore elementali aliquando augetur et an
guſto corpore elemētali diminuitur quod ne
quaq̄ꝫ fieri poſſet ſi eſſet unum ex elementatis
aut elementis in corpore. anguſtia enim au-
get ſpiritum et in morte egredi uideť ſpiritus
et retrahi a membris tanq̄ꝫ incorruptibilis et
uocatur hoc a medicis agonia uel tractuſ ſpi
ritus a uulgo autem uocatur ſaltus aīe. apli⁹

nllũ ē cl'oꝝ aut cl'atoꝝ ẜ for̃as niſi unicũ.ſpi rit⁹ aũt lucidus q̄ ē in aĩalis ualde ē m'ltiplicis forme.q: alius eſt natural' et ali⁹ ē uital' et alius alis ẜ formã et q̄libꝫ iſtoꝝ ē ualde diuerſus.et pcipue alis ẜ oms diuerſitates ſenſuũ et imagiatõis et mēorie et alioꝝ. et ẜ diuerſitatē motiuoꝝ uariaẜ ſpus.h igiẜ diuerſitas cũ ad aliq̄d reducaẜ ſicut ad cãꝫ et nõ poſſit h diuerſitas creari ab cl'is nõ põt creari niſi a celo ꝑpter diuerſitatē formaꝝ que ſũt in lucib⁹ celeſtib⁹ a q̄b⁹ illa lux que ſpus uocaẜ deſcendit hiis fãtaſiis poti⁹ q̄ rõib⁹ q̄dã innitentes et ſimilib⁹ dicũt ꝙ lux corp⁹ celeſte ex̃ns ē in corporib⁹ aliũ.dicētes ꝙ lux celi penetrat in oĩa corpora et cũ quolibꝫ corpore ē in eo ō loco et in corporib⁹ ex̃ns ꝯtinet et ſaluat ea et ē media ſbã illa inter corp⁹ et aĩaꝫ et ipa aĩa mouet corp⁹.ſed de iſta poſitõe alibi diſputaui⁹. hic aũt mētionē fecim⁹ q̄tũ ad naturã alis ꝑtinet munientes ipſã rõib⁹ quaſ licet illi q̄ hãc poſitionē inuenire nõ inducũt tñ.iõ ſtuduim⁹ ꝓ eis iducere eas ut cũ oñſũ fuerit has rões que fortiores eſſe uidenẜ nõ ꝯcludere.h ꝑterea erronea ab oib⁹ recte philoſophãtib⁹ tãq̄ error peſſim⁹ abiciaẜ.

C.vii.de ſolutõe rõnũ ſupi⁹ inductaꝝ ad qõ ſbã q̄nti corporis ſit in corporib⁹ noſtris.

Jq̄ppe lux ō natura ſit q̄nte eſſētie dicatur i corporib⁹ aliũ et de ꝯſtitutõe iporũ oꝫ h aliquo triũ fieri mõꝝ.aut.n. gñabiẜ ex cl'is ſicut q̄dã iſtoꝝ pcipui iã dixerũt. Aut lux que ſbã ē orbis aut ſtellaꝝ de ſe penetrat in corpora aliũ aut aliq̄d ſbē q̄nti corporis ī gñatõe aliũ deſcēdēs cõpõit corpora aliũ cũ ceteris cl'atis et cl'is ꝯſtituẽtib⁹ corpora aliũ in ꝑria gñatione ipoꝝ.et primũ hoꝝ ſicut diximus⁹ iã aſſerui primus⁹ h⁹ erroris inuentor dicēs in quodã libro ubi de rõe trãſmutationis corpoꝝ locut⁹ ē tm̃ poſſe ꝑ aſſatõꝫ ⁊ ſublimatione corpora ꝙ ad celi ꝯuertanẜ naturã.hoc aũt peſſimũ eſſe errorē ſcit ois bñ inſtitut⁹ ẜ pypathcticoꝝ doctrinã.quoꝝcũq̄ꝫ.n.ē tranſmutatõ ad inuicē hoꝝ materia unatõis ſicut nos ſepe in libris phiſicis ꝓbaui⁹.ſed celi et elemētoꝝ nequaq̄ ē materia una. impoſſibile igiẜ ē trãſmutari el'a ad celi naturã uel ꝯuerſo.in celo aũt et mũdo oñſũ ē celi et cl'oꝝ nõ eſſe materiam unã.ampli⁹ ſi celi et orbis natura ſit gñabilis ē et oē gñabile eſt corruptibile ꝓbatum eſt in primo nr̃o celi et mũdi.ſequeẜ orbem et ſbãm orbis eſſe corruptibileꝫ.et hoc multis rõibus improbatum eſt a nobis in primo celi et mundi.amplius ſi natura orbis eſt generabil' et corruptibil' cũ omne gñabile et corruptibile indigeat corpore aut ſit ꝙ ipſuꝫ cã motuũ ſuoꝝ ꝙ nõ ſit gñabile et corruptibile ſed ſit ppetui mot⁹.q̄d erit aut celi et orbis ſbã incorrupubile et ppetui mot⁹ ex̃ñſ qõ ſit cã motuũ ad locũ et ad formã et in orbis natura ex̃ntiũ.tale.n.corp⁹ qõ ſit cã alteratõnis et gñatõis ante alia corpora eſſe iã demõſtratũ ē in.viii.noſtroꝝ phiſicoꝝ.ſi aũt fortaſſis dicat ꝙ celeſtis natura generabilis eſt et corruptibilis ẜm ꝑtem et ẜm totũ ſequitur ꝙ nõ ſit hõgenea ſed cõpoſita ex perpetuo et generabili qõ iterũ eſt abſurditas maxima.quoniam ſecundum hoc oportebit iterũ ante quītũ corp⁹ ſextũ eſſe quod ſit ſimplex et incorruptibile.ampli⁹ maxima abſurditas erit dicere id quod motu ſuo eſt cauſa generationis ſimplicium et compoſitorum eſſe compoſitũ ex ethomogeneis et id quod eſt creatum eſſe ſimplex ſicut eſt elementũ.amplius ſi celi natura eſt generabilis que nam cauſa eſt ꝙ celũ lũe per tot ſecula tactũ ab ignis cõnexa ſupſicie non eſt alteratum et mutatum ſed iam apparuere quidam de ſecta iſtorum qui dicũt ñ eſſe ſuperius ignem ſed tm̃ aerem quod quam abſurdum ſit uideri poteſt ex hiis que nos in libro de natura locorum et locatorum ꝓbauimus.ſi enim ſupponatur quod per ſe manifeſtum eſt et ad ſenſum certificatum ꝙ ī omni materia generabiliũ eſt ex motu calor ignis ſi fortis et continuus ſit mot⁹ ſcimus pro certo ignem non poſſe deeſſe ubi tam ingenſ motus et tam uelox et fortis ſicut eſt motus orbis per tot ſecula materiam elementorum diſſoluit et igniuit.non igitur poteſt dici ꝙ celũ ſecundum aliquam parteꝫ ſit generabile aliud corruptibile.id auteꝫ quod dicitur ꝙ celi ſbã per omnia ſe extendat.quam ſubſtantiam quidam naturam perſpicui uocant que eſt in omnibus tam puiſ q̄ terminantib⁹ uiſum corporis ſtare omnino poteſt ſicut et alibi oſtendimus.quoniam unũ numero eſt quodcũq̄ꝫ cõtinuum.unum auteꝫ numero nõ poteſt eſſe in corporibus differentibus numero et ſpecie et genere proximo.conſtat enim elementa numero et ſpecie differre.et celum ab hiis etiam differre materia et proximo genere.nec eſt intelligibile qualiter ideꝫ numero et ſubſtantia et eſſe ſit in omnibus iſtis.amplius in torculari elementorum ex adinuicem generatione efficiẜ perſpicuum ex non perſpicuo.perſpicuum igitur ꝙ efficitur in ipſo de põ educitur ad actũ et ſic creatur per generationem.qualiter igitur erit cum perſpicuo in generabili et corrup

tibili qȏ ē ī celo.adħ aũt q̄zuis dic⁹ iſtud in/
trare ī ꝯſtitutõꝫ corporis alīũ.et iõ coloratũ
efficit corp⁹.uñ ꝓbabilr ħ eſſe ſbāꝫ celi uł or
biſ.ħ.n.que dicũt aſſerētcſ iſtā poſitiõꝫ oio ſꝫ
abſurda et iꝯueniētia.tñ iā q̇dā h⁹ ſecte aucto
res iſtā uiā elegerũt et reliquũt in ſcriptiſ.ħ.n
ſecta prio fuit una.et p⁹a ex una poſitõe ī treſ
diuiſa et una ſuſtinet primā et alia ꝭā et tertia
tertiā.et qꝛ iā duas h⁹ ſecte ptes ī ꝓbaui⁹ attin
ga⁹ ꝯ tertiā que etiā ſuſtinet a q̇buſdā gl̄anti/
b⁹ qñ incredibilia et ipoſſibilia figere pñt.et ī
ħ ſe reputāt eſſe pħos.hii igiꝭ dicũt lucē que
a celo deſcēdit et radioſ eſſe corpora et eſſe de
natura celi et igredi in ꝯſtitutionē corpoꝝ ge
neratoꝝ.quera⁹ igiꝭ utꝝ corpea lux diuidat
a ſbā orbis qñ ingredit ꝯſtitutõꝫ gñati aut ñ.
ſi dicit ꝙ diuidit ab ipſo.oꝫ ꝙ aliquo agēte
diuiſionē.nõ aũt ē agēs niſi qualitas cl̄al.er
go materia et qualitas cl̄i diuidit ſbāꝫ orbiſ ⁊
cl̄m forti⁹ ē in celo qȏ ē abſurdũ.ampli⁹cũ ce
lũ ſit hõgeneũ qȏ ad icorruptibilitatē et cor/
ruptibilitatē.ſicut diuidit ī una pte ita diuidi
põt in qualibet pte.qualiter aũt ignis ab anti/
quo nõ diuiſit ipm nõ.n.põt h⁹aſſignari ꝯue
niēs cā.ſi aũt nõ diuidit tũc oꝫ ponere ꝙ qȏ
libꝫ gñatũ p aliud ꝯtinuet celo.et ħ ē ꝯ ſēſuꝫ
ampli⁹ cũ lux illa ē in gñatiſ nõ ſit iuiſibił oꝫ
ponere ꝙ uiſibiliter qȏlibet gñatũ p aliq̇d ſui
celo ꝯtinuaret qȏ ē abſurdũ.ampli⁹ qũo põt
dici ꝙ lux illa ſit ſbālit corp⁹ q̇ntũ et qȏ deſcē
dat ad mediũ.quoꝝ.n.una ē natura coꝝ ē u/
nu⁹ mot⁹ ſiplex.ꝓbatũ aũt ē in celo et mũdo
ꝙ omne qȏ ē de natura corporiſ q̇nti mouet
circa medium et non ad medium .Amplius
q̇d mouet ipm ad deſcēſũ.ħ.n.cũ ꝭ naturā ſit
mot⁹ oꝫ ꝙ aut a ſe moueat aut ꝭ naturā et ſiq̄
dē a ſe mouet oꝫ ꝙ ſit aīatũ ſicut demõſtratũ
ē.viii.phicoꝝ a nobis.ſi aũt mouet ꝭ naturā
ſecunt tria icõueniētia quoꝝ unũ ē ꝙ ſimpli/
cis corpis erũt duo mot⁹ ſpē differētes quo
rũ unũ ē circularis circa mediũ et alter eſt rec
tus ad mediũ.ꝭm ē qꝛ oē generatũ ſeq̇tur mo
tũ ſui generantis et ſic lucē et radiũ mouēs de
orſũ mouebit.tertiũ ē qꝛ cũ idē ſit motus ad
formā et ad locũ ſequet ꝙ lux ſicut petit locũ
deorſũ ita nõ pfcē habeat formā et naturā lu/
cis niſi qñ ē deorſũ qȏ tõſorib⁹ pꝫ eſſe abſur/
diſſimũ.nõ igiꝭ lux de corporis q̇nti natura
exñs põt incorporari generatis.nouellũ aũt
et figmētũ h⁹ſecte appuit qȏ dicit lucē formali
ter a lũibus celeſtibus generari et eſſe formā ⁊
materiā huius fore ꝯtiue creari ex nichilo ab
opifice ſiue cā pria cui fabule nũq̄ꝫ aliq̇d ſiłe
dictũ ē a phis. phia pl̄onis formas quiȏ ab
opifice dari materie exñti docuit.ar̄l.autē põ
formas ex materia exñte educi affirmauit.a/
naxagore aũt omſ latere dixit in maťia exñte
nũq̄ꝫ aliq̇s finxit ꝙ materia ex nõ eſſe ad eſſe
ȏduceret fore a quoȏ gñante traducte.in hoc
igiꝭ gl̄iatur iſta fatuitaſ.qꝛ nõ ſolũ ꝯ philoſo
phiā dicit ſꝫ etiā dicit cui nichil unq̄ꝫ ſiłe opia
tus eſt aliq̇s pħoꝝ et cui nũq̄ꝫ ſiłe ꝓduxit na
tura et qȏ ars in nullo gñe artis imitat. am/
plius queraus ab hiis utꝝ ſēſu uel rõe uł u/
troq̄ꝫ aliquo exꝑimēto poſſit ꝓbari qȏ dicũt.
et ſi nł̄lo iſtoꝝ ꝯſtare põt.ꝯſtat ipm eſſe ꝯ oia
nature ꝑncipia.qꝛ illa oia ꝓbātur aut p uiā ſē
ſus aut p uiā rõis.erronea igitur et ꝯ naturā
ē iſta põ q̄ꝫ inducũt.alibi aũt ꝯ ħ figmēta diſ/
putauimus.et iõ ħ que induximus hic ſufficiāt
ad certitudieꝫ materialiũ pricipioꝝ cõp nētiũ
corpus al̄is.ꝑus igiꝭ el̄a ꝯponētia ñ niſi iiii.
eſſe ꝓbatũ ē a nobis.

C.viii.de rõe cõmixtiõe mēbraliũ pricipi/
oꝝ.corpoꝝ al̄iũ et cā et modis cõmixtio/
nis ipſorum.

A ꝟo que iducta ſꝫ ſupius nõ ē graue
diſſoluere.nõ.n.ē ꝟm ꝯria in actu mix
ti nõ manere niſi p aliq̇d ꝯtineſ qȏ ſit q̇ntũ ab
el̄is.mixtio.n.ē miſcibiliũ alťatoꝝ unio in u
nā formā que ē actus mixti a mixtiõe creatuſ
et de ħ cās et mõs declarauimus ī fine primi li/
bri pigeneos.p ħ.n.ꝙ alterant miſcibilia qȏ
libet patit ab alio.p ħ aũt ꝙ in unam formaꝫ
mixti uniunt quodlibet ab alio apprehēditur
et tenetur.et ideo ſtant in mixto.huius autem
ſignum ꝙ inducta diſtraſia in animalibus nõ
ſtudet medicus ſapiens ad reformationem lu
cis que ſit in corpore ꝯtinens contraria ſed po
tius ſtudet ut reducat ad equalitatem cõtraria
aut ſecundum rationem medii ariſmetrici aut
ſecundum rationem medii geometrici ſicut in
aliis locis ubi de complexionibus locuti ſu/
mus dictum eſt.et hoc generale eſt in omnibuſ
contrariis ſiue ſint leuia ſiue grauia ſiue etiaꝫ
calida et frigida aut humida et ſicca.ꙗ aũt hi
dicunt de piramida exitura a corde ſpiritus eſ
ſe deriſibile.quoniam ſpiritus ille humido na
turali generatur.ſicut a nobis alibi determina
tum eſt propter quod calor huius creat exitu
ra potius quam natura lucis.caloris eni mo
tus eſt a centro ad circumferentiam et ideo cũ
centrum eleuatur ſuper ſuperficiem quam mo
tu dilationis ſpiritualis hũidi deſcribit. calor
generatur figura piramidis.eleuatur auteꝫ cē
trum propter cordis figuram de cauſis auteꝫ
figure cordis ſatis dictum eſt in hiis que dixi
mus ī cordis anothomia.qȏ aũt de qualitate

mot⁹ et e⁹ qđ mouet̃ ĩducũt oĩo ẽ irrõabile. ñ
.n. corp⁹ q̇ñtũ mouet̃ ſubito. nec aliqđ ẽ cor
p⁹ oĩo qđ poſſibile ſit ꝑ naturã ſubito moue
ri et ideo nl̃la ẽ cã q̃ꝫ inducũt. nꝫ ſpſ in corpe
ſubito mouẽt. et h̃ teſtant̃ accñtia ſpuũ que ſt̃
undãs ſpus ueloꝝ tardus capꝫãs. decidẽs. et
oĩa pulſus ſiue ſpus accñtia. adh̃ aũt cõpoſi-
tio ſpirit⁹ teſtat̃ q̇ cõponit̃ ex duob⁹ motib⁹ et
duab⁹ q̇etib⁹ ſicut ĩ libro de ſpu dixi⁹ et ꝙ mo
uent̃ ſicut luĩa ĩ mũdo nõ ẽ dictũ quo ad tem-
p⁹ mot⁹ ſed quo ad ſil̃itudinẽ utilitatis et finiſ
qm̃ ſicut ꝑ luĩa in mũdo uehunt̃ uirtutes cele
ſtes ĩ materiã gñabiliũ et corruptibiliũ. ita ue
hunt̃ uirtutes aĩe et cordis ĩ materiã mẽbroꝝ
quare aũt illũiatio ĩ mũdo. fiat ſubito in ſcia
libri de ſenſu et ſẽſibili a nobiſ deĉlatũ ẽ nec h̃
oportꝫ repetere et ꝙ dicũt ſpus naturales uel̃
uitales ul̃ aĩales eſſe luceſ ul̃ luĩa mẽdatiuꝫ ẽ
aꝑtũ cũ ſpus plus ꝯnaturalitates habeat cuꝫ
fũo ul̃ uapore q̃ꝫ cũ luĩe et luce. luĩoſi aũt ſũt
ſpus et ꝑ̃cipue illi q̇ uitales dicunt̃ ex mlt̃a ꝑ-
ſpicua natura que ẽ ĩ ſbã ſpuũ. ſicut et alĩs ex
aĩt corpora fiũt ꝑſpicua ⁊ luĩoſa. et h̃ luĩoſitaſ
ꝑ̇uat̃ et obſcurat̃ ꝑ terreſtres uapores obſcu
ros et quos ad h̃ obſcuritas ſpuũ atteſtat̃ tur
bationi cõplexionis et diſtraſie. qđ aũt ð effec
tu lucis inducũt nõ habet uigorẽ. q2 termi⁹ q̃
ẽ forma efficit̃ a calore naturali q̇ non agit in
forma ignis tm̃. ſed poti⁹ ĩformat̃ forma celi
et aĩe ſicut nos in añhabitis ſufficienter expo-
ſui⁹ et iteꝝ in ſequentib⁹ plenius dicturi ſum⁹
et iõ ſtultũ ẽ h̃ dicere eſſe lucis oꝑationẽ et ꝙ
efficit h̃ mõ calor natural̃ ideo ẽ q2 forme ce-
leſtes et aĩe ſũt ml̃tiplices uirtutes hñtes non
etiã unã ſolã que forma celeſtis eſt. forma ꝑi-
odi gñationis. et h̃ forma ẽ circuli q̇ cõponit̃
ex duodecĩ circulis xii. domoꝝ et oĩb⁹ eis que
ꝯtinent̃ in illis et ex reſpectib⁹ eoꝝ ad inuicẽ ⁊
ſil̃r aĩe uirt⁹ cõponit̃ in ſeĩe ex uirtutib⁹ oĩm
mẽbroꝝ et relatõe ipoꝝ ad inuicẽ et ideo nõ
ẽ miꝝ ſi calor ꝓut ẽ inſtr̃m haꝝ uirtutũ ml̃ta
et ml̃tiformiter oꝑat̃. oẽ. n. inſtr̃m c⁹cũqꝫ mo
toris et artis tã ml̃ta oꝑat̃ q̃ꝫ ml̃tas formaſ ⁊
uirtutes in arte ſua habꝫ is artifex q̇ mouet
inſtr̃m ad op⁹ ſicut apꝑet ĩ dolabro et malleo
et oĩb⁹ inſtr̃is artificũ. ſil̃r aũt dicit eſſe picta-
goras in inſtr̃is muſicis ſicut ẽ uidere in mo-
nocordo in quo ĩ una et eadẽ corda ſonat oĩa
ꝑ̃neumata ꝑ tact⁹ diuerſaꝝ diuiſionũ. ꝙ autẽ
dicũt ꝙ lux oĩa oꝑat̃ abſqꝫ eo ꝙ habeat ꝯ̃ri
um. calid⁹. n. ẽ ſpirit⁹ et clar⁹ et quo ad utrũqꝫ
iſtoꝝ ꝯ̃riũ habꝫ. ul̃. a. n. ſbã habet ꝯ̃riũ ſꝫ qua
litateſ ꝯ̃rie ſũt inter ſe. ſil̃r ñ ẽ ꝟm ꝙ ſit mediũ
quo aĩma utitur ĩ uiuificãdo ul̃ ꝑficiẽdo cor

p⁹. aĩa. n. nõ utit̃ ſpu niſi iã unita corpori. et
iđo pꝫ ꝙ ꝑ naturã ꝑ̇uſ ẽ unita corpori q̃ꝫ ſpu
utat̃. adhuc aũt ſi mediũ eſſet nõ oporteret ꝙ
eſſet de natura q̇nti corporis. qm̃ ml̃tiplex eſt
mediũ. ẽ. n. mediũ ꝑ eq̇ diſtantiã extremoꝝ ſed
poti⁹ quo aliq̇d agit in aliud ſicut inſtr̃m ẽ me
diũ. et h̃ ſolo ultimo mõ ſpus ẽ mediũ aĩe et
corporis. oẽ aũt qđ inſtr̃aliter ẽ mediũ habet
naturã ei⁹ circa qđ ẽ oꝑatio ſicut ptꝫ in inſtr̃iſ
architectoꝝ et fabrorum uiellatorum et alioꝝ
quorumcũqꝫ artificum et ſic ꝯcluditur ꝙ ſpi-
ritus debet eſſe de natura corporis circa qđ
oꝑat̃ aĩa et ſic erit ex eĩs ſicut diximus. ꝙ
aũt dicũt nõ eſſe idẽ inuehens uirtutẽ et id cui
inuehitur. dđ ꝙ non eſt idem et eſt idem. qm̃
non idem forma et eſſe ſed eſt idem origine et
materia cõmuni ſicut cuilibet patet in omnib⁹
malleis fabrorum qui materialiter conueniũt
cum hiis quibus forma fabrilis inuehitur et
tamẽ differũt forma et eſſe ſicut alia eſt forma
inſtrumenti et alia ei⁹ circa quod operat̃. nec
eſt uerum quod dicunt ꝙ lux complexionem
deducat ad celi naturã. qm̃ ſicut in ſcia de com
plexionibus determinatum eſt. iſta cõplexio
equalitate ſua ad celi uicinatur equalitatem et
non per aliquã lucem quinti corporis que ſit
in ipſa. ſimiliter aũt uita que eſt in ſuperiori-
bus ſecundum opinionem paripatheticorum
non eſt uniuoca ad uitam animalium uerum
tamen eſt ꝙ corpora elementatata non partici
pant uitam niſi per aliquid ſimile ad orbem ſꝫ
hoc ſicut diximus non eſt niſi equalitas com
plexionis et non lux aliqua ſicut oſtendimus
ſed ꝙ dicunt de medio ꝙ debet eſſe citra extre
ma et ſupra aliud iam in antehabitis eſt deter
minatum. quoniam ſpiritus non eſt lux celi
ſed eſt medium ſicut anime inſtrumentum. et
ideo participando forma formatiui et moti-
ui primum eſt conueniens cum mouente et in
terra ipſum. eo ꝙ mouetur ab ipſo. ſupra ma
teriam autem eſt eo ꝙ ipſum mouet eam et im
primit in eam hac enĩꝫ ratione eſt mediũ et nõ
alia et ideo nichil eſt ꝙ dicunt quia ſupponũt
medium eſſe quo ad naturam et hoc eſt falſũ
quia nullum tale medium eſſe põt inter incor-
poream et corpoream ſubſtantias. ꝙ autẽ di
cunt recolligi ſpiritum ad unum punctum cor
dis et dilatari non bene dictum eſt quia nichil
naturaliũ corporum ad unuꝫ retrahi põt pũc
tum ſed recolligitur uerſus centrum infrigida
tis corporibus exterius et extenditur ad extra
recalefactis extremitatibus et hoc potiuſ eſt ð
natura calidi q̃ꝫ celi. nec in anguſtia augetur
ſpiritus niſi elemẽtalis. quia calor et anguſtia

ſūt q̄ðamō gn̄antia ſp̄us ꝑ reſolutōꝫ inferiorī
hūidi.qn̄ aūt moriť aľ nō manet h⁹ ſpirit⁹ ſed
exſpirat ex aľi mortuo.ꝙ aūt dicūt ſp̄m mľti
plicis eſſe foꝛe ꝟm q̄ð ē ſꝫ nō hꝫ cā cāꝫ ſue di
uerſitatis q̄ꝫ inducūt ꝑ cā ſꝫ poti⁹ unū ꝭ ori
ginē exn̄s ſp̄s.qꝛ i corde oriť diꝛiuat⁹ad mē
bra p̄ncipalia que etiā creatrices hn̄t uirtutes
efficiť mľtiplex.ita ꝙ unuſ naturaľ alter uitaliſ
et terti⁹ aľ uocať nec h̄ mō ſolū efficiť mľtiplex
ſed etiā i quolibꝫ mēbꝛo mľtiplicitatē foꝛe ac
cipit eo ꝙ nľlū m̄bꝝ ē qð nō ꝓp̄aꝫ hꝫ uirtutē
et oꝑatōꝫ ſicut dixi⁹ in h̄ libro ubi de anotho
mia et uirtutib⁹m̄broꝝ locuti ſum⁹.ex oībus
igiť dictis pꝫ ꝙ error ē dicere corp⁹q̇ntū et i
coꝛruptibile uenire in ꝯſtitutōꝫ corpoꝝ aľiū
ſꝫ poti⁹ip̄m motu ſuo cā ē gn̄atōis coꝝ nō cō
mixtū cū ip̄is.

C.viii de rōe ꝯmixtōiſ m̄liū p̄ncipioꝝ cor
poꝝ aľiū et cā et mō cōmixtiōis ipoꝝ.

Aterialib⁹ p̄ncipiis corpoꝝ aľiū ſic ex
ſecutis an̄q̄ꝫ de foꝛalib⁹ aga⁹ oꝫ decla
re cōmixtōes iſtoꝝ ad iuicē et cās cōmixtio
nū et mōs.nō.n.ex materialib⁹ quocūꝫ mō cō
poſitis ꝯſiſtūt corp⁹ aľis.ſꝫ ſicut dicit empedo
cles oꝫ cōmixtiōis et cōpōis eſſe q̄ꝫdā cāꝫ et
rōꝫ.ſicut.n.in artificiatis que i dom⁹ ſtꝛuctu
ra cōponūť ſine colla nō coherēt ⁊ ſine ꝯiūcta
nō ꝑficiūt dom⁹ figurā ſicut dixit emp.capita
germana mēbꝛis nō coherere ſine colla ꝯtinu
ante nec ꝯgruā ꝯſtituere aľis figurā niſi ōcla
ta rōe et ꝓportōe fiat cōpō.oꝫ igiť ꝭ emp.i ta
lib⁹ eſſe tꝛia ad min⁹ i ip̄a mateꝛia.mixturā vꝫ
⁊ mixtoꝛi coľa ⁊ rōꝫ mixture.ad mixturā rur
ſus tria exigūť uľ quatuor ut placet democri
to.et p̄mū q̇dē ē miſcibiliū ꝑmīma diuiſio.ꝭꝫ
aūt uni⁹ in alteꝝ tāta penetratio ut ubicūꝫ mi
nimū unius ſit cū mīmo alteriuſ.tertiū aūt eſt
uniuſcuiuſꝫ mixtoꝝ ab altero alteratō et frac
tio et nō ꝑfecta trāſmutatio.quartū aūt qð ad
dit democritus ē mixtaꝝ ꝑtiū ordinatō ſine ſi
tus quoꝝ oīm modū et cāꝫ aduertere cū q̇ ꝑ
fecte uult naturā aľiū inueſtigare.oꝫ igiť ſciꝛ
diuiſionē eľoꝝ nequaq̄ꝫ fieri ꝑ mīma niſi ua
porabiliter diuidať ꝓpter qð etiā opera artis
que ꝑfectiora ſūt et ſubtili⁹corpora trāſmutāt
ſubliatōibuſ ſtudēt que fit ꝑ euapoꝛatōꝫ.eua
poratū.n.et in mīma diuidit et qð nobilius ⁊
ſubtilius ē in rē ip̄a que euapoꝛat eleuat relic
to fetulento nō bn̄ cōmiſcibili hāc aūt euapo
rationē duabus uirtutibus oꝫ ꝑfici que ſūt i
mateꝛia et tertia que ē cā mouendi et alterādi i
utraq̄ꝫ et una q̇dē uiꝛtus i materia inferiori
groſſioꝛi et grauiori et calor in terra et aqua
uaporabiliter eleuāſ unū iſtoꝝ i aliū et uīꝝq̄ꝫ

ſiľ ad elm̄ aeris.alia aūt uirtuſ eſt fꝛiguſ tpa
tū aeris cōp̄mens et deprimens aerē in id qð
ex teꝛra et aqua eluatur.ſic enim unūquodq̄ꝫ
triū elementorum penetrat in fundūꝫ alteriuſ
quia cum uaporant aperiuntur ut undiq̄ꝫ pe
netrari poſſiť et cum oppoſitiſ uirtutibus mo
ueně grauia quidem calido eleuāte et leuia fri
gido tꝑato deprimente undiq̄ꝫ ſcinuicem ingre
dientia penetrāt et tangunt et diuidūt. uirtus
autem que creat utrūq̄ꝫ iſtoꝝ eſt lumen peri
odi quod ex multis ſtellarum uirtutibus inci
dit in locum generationis ſicut diximus in li
bro metherorum.illud enim componitur ex
uirtute ſtellarum calidarum et frigidarum et
humidarum et ſiccarū per multas differentias
uirtutum mouentium.et hoc modo in ſcinui
cem facit manari elementa peꝛ radios emiſpe
rii.ꝛadius.n.aſcendentis percutiendo contin
gente linea tangit et dat qualitatem.et dum cō
tinue eleuatur aſcendens radius percutiens ꝓ
fundatur in id quod percutiet donec i medio
erectus ſtat in ipſum infixus reflexus in ſeip
ſum et totam ſibi uirtutem ſuaꝫ imprimens et
ponet ipſum ꝛei generande uſq̄ꝫ in profundū
ſecundum diametrum longitudinis rei gene
randum.cum autem cōtinue poſtea deſcendit
quod primo fuit aſcendens dēficit tandeꝫ in li
nea contingente in occaſu et ſic peꝛ radium a
ſcendentis in ortu et occaſu penetrat in ipſum
ſecundum diametrum latitudinis rei que gene
ratur et hec eſt cauſa ꝙ membra ſiniſtri lateriſ
et dextri equalia et ſiľia ſūt i figura.ſed in uir
tute et potentia ſunt diſſimilia.quoniam uiꝛ
tus omnis in celo fortior eſt aſcendens quam
deſcendēs.has autem duas uirtutes longitu
dinis et latitudinis perficit peꝛiodos ſecundū
motum diurnuꝫ qui eſt ab oriente in occiden
te ſuper ciꝛculos equinoctiali per alellos et ſu
per polos mundi ꝛotatos peꝛ modum autem
qui eſt peꝛiodi ab occidente in orienteꝫ ſupeꝛ
polos oꝛbis ſignorum et ſuper circulos ꝫo
diaco per alellos qui etiam motus eſt ab au
ſtro in aquilonem et uocatur ab ante in retro
radius aſcendentis influit lumen et uiꝛtute ꝛei
que generatur ſecundum diametrum menſuꝛā
tem pꝛofundum ipſius ab ante in retro et ſic
corpus habebit ſecundum tres diametros ple
nitudinem uirtutis celeſtis qua moueť ad eſſe
et generationem nec eſt radius alicuiuſ ſigni
celeſtis ſic longitudinem et latitudinem et pro
fundum rei penetrans ſicut radius aſcenden
tis et ideo eſt ꝙ qualitates rei generate maxi
me cognoſcunť per aſcendens ſic ergo perficiť
diuiſio elemētoꝝ et penetratio uniuſ in alterū

[BIBLIOTECA] UNIVERSITA[RIA] DE GRANADA

et ſic duoꝝ ſupradcõꝝ que ad mixturã exigũ
tur.rõ cõpetẽs ẽ iuẽta et cã et modus.h aũt ñ
ſeiuicẽ alterabũt et frãgẽt.ꝓpter dcãs uirtutes
eo ꝙ ꝑ h⁹ motũ radii ſuꝑ materiã ei⁹ qđ gña
tur nõ reſtrigit i ſeipã3 maťia ſ3 poti⁹ egredit
ex ſeipm.ꝓpť qđ exigit occaſus et deſcẽſus ra
dii foꝛantis gñatũ ſub emiſpiũ ad anglũ occi
dẽtis et ad anglũ medie terre et ſic ꝯtinue redi
t⁹ ei⁹ ad anglũ oriẽtis ut ex frigore umbre ⁊
noctis id qđ in extrẽo ẽ materie iſpiſſeť et ſic
ꝯtineť itra ſe uirtute calidi et hũidi ne elabať ⁊
ſiĺr alias uirtutes que ſũt i materia.ſic.n.retẽ
te ꝯuoluũť in ſeipis qualitates ꝑme et frãgũt
ſeinuicẽ et remouẽt ſe ab excellẽtiis et deducũ
tur ad mediũ equalitatẽ hñs aut rõe ariſmetri
ca aut rõe geometrica ſicut ſepe expoſui⁹.cu3
h ſiť illa tria que ad mixtiõ3 exigũť.nõ.n.mix
ta i toto trãſmutanť ꝑ formas ſbãles et ſpẽl.ſ3
frãgunť ꝑ excellẽtias ſuaꝝ qualitatũ ꝑ modũ
quẽ dixi⁹.ordie3 aũt mixtoꝝ addidit hiis tri
b⁹ democrit⁹ oia mixta ꝑ mima diuidi dixit a
thoia corpora ꝑncipiũ maťiale eſſe ois rei na
turaĺ et hac figura et ordie facere dñia3 ꝑ for
mã et licet exprimere ꝓpriis uerbis artiſ neſci
ret tñ in h ſcḋm dixit ꝙ in oi mixto groſſiora
et grauiora inferi⁹ ſiť et dilatio magiſ apta.ſub
tilia aũt magiſ aſcendũt et magis ſũt apta extẽ
ſioni in lõgũ.quedã aũt inťnatãt quaſi ꝑ mo
tũ trãſuerſũ ſic uide⁹ omnẽ uaporẽ iferi⁹ dif
fũdi in latũ et ſuperi⁹ eleuari in altũ et acui et
de latere h⁹ figure moueri quẽđ i lat⁹ ꝑ medi
um quaſi ꝑ ꝓfũdũ ſpiſſitudis figure taliſ et ſic
ex ipſis ꝑtib⁹ materie corporis tres ꝯſtituũť
diametri lõgitudis ꝑ leuia cõꝑata generib⁹ et
tenta ab eis licet non oio ſit retẽta.tẽta.n.dico
ne euolent nõ retẽta tñ ab extẽſiõe i lõgũ dia
metꝝ aũt latitudis efficiť a graui moto a leui
et nõ eleuato Si.n.nõ moueretur tũc ꝯciderz
circa ſeipm in rotũdũ.ſi aũt eleuaretur tũc ex
tẽderetur i lõgũ.ſ3 cũ leue tenetur et retinetur
a graui et graue moueť a leui.tũc neceſſe ẽ la
tũ fieri dilatõ3 et ſic diametri ꝑa que i latũ ẽ in
corporib⁹ mixtis efficitur et ꝑcipue i corpori
bus aĺiũ ſicut inferius patebit.ab hiis autem
que ſiť leuia i alio et grauia i alio qñ calidum
aſcẽdẽtis radii mouet et ẽ tẽtũ et retẽtũ ab eo
qđ ẽ leue et graue ꝯſtituitur diãeter tertia que
ẽ ex motu iſtoꝝ i ꝓfũdũ ẽ.n.mot⁹ iſtoꝝ a ca
lido et a ꝓꝑa qualitate nec deſcẽſũ hñt ſiplice3
nec aſcẽſũ ſiplicẽ ſed mouẽtur ad medii imple
tionẽ.h igitur ſũt que ad eĺoꝝ exigũtur mix
turã primã i corpore naturali aĺiũ ſi qs ſubti
liter uelit iueſtigare.ſic igitur duplex cã ꝑ treſ
diametros corporis deťiata ẽ cõmixtiõis ele

mẽtoꝝ.h aũt qđ dixi⁹ đ radio aſcẽdẽtiſ q̇ uir
tutẽ hñs toti⁹ ꝑiodi.figurat dextra et ſiniſtra
ſuꝑiora et iferiora ꝑ motũ diurnũ et anterio
ra et p⁹eriora ꝑ motũ oblitũ q̇ ẽ ſuꝑ poloſ or
bis ſignoꝝ.ſcitur etiã quare añriora et poſte
riora nõ ſũt eiuſdẽ figure ſicut dextra et ſini
ſtra.et quare etiã ſuꝑiora et iferiora nec eiuſđ
figure ſũt nec eiuſđ potẽtie.mot⁹.n.decliatõiſ
ab auſtro in aq̃lonẽ ſicut ab ante et retro non
ẽ ꝑfect⁹ et ideo uirt⁹ ei⁹ nõ ẽ ad eãdẽ figurã ter
mians opus et ideo nõ niſi fũdamẽta corpoꝝ
ſũt retro.ante aũt ſũt oꝑatões ſẽſuũ ad uigo
rẽ lũis imiſſi de celeſtibus.inferiora aũt licet
moueãtur ꝑfcõ ſcḋm circulũ circũducto radio
tñ qr inferior ꝑs materie terreſtrior ẽ et ſpiſſi
or magis apta ẽ fulcimentis corporum ſicut
ſunt crura ⁊ hmõi.ſuꝑior aũt qr clarior ⁊ pu
rior magis apta ẽ luci et operationi ſenſuum
talis igitur et hac de cã ẽ cõmixtio eĺoꝝ.

Ca.ix.de colla corporu3 mixtorum q̇ ẽ tri
plex humidum et de conuenientia et diffe
rentia hoꝝ humidorum.

Olla autem mixture corporum mixto
rum eſt humidum nec aliquid eſt quod
contineat mixta in cõtinuatione unius forme
mixture niſi humidum quod eſt colla mixto
rum eſt in animatorum corporibus. et hoc ẽ
humidum triplex.unum quidem umbilicum
mixtis elementis.et hoc ꝑſtat continuationem
alterum autem eſt fluens per ipſum quod pre
ſtat mollificationem.tertium eſt quod conti
nuẽ aſſimulatur eis et hoc preſtat nutrimentũ
primum quidem horum eſt in corporum ſub
ſtantia.ſecundum autem diffunditur in partiũ
ſpongioſitatem et poris.tertium ſcḋo diſcurrit
per uias que tranſeunt per corpora et influit
partibus et unitur eis et ultimo quidẽ ſubtrac
to adhuc manet ſecundum et primum et ſecun
do ſubducto per aliquantum tempus adhuc
manet tertium ſed illo remoto non remanet ni
ſi quis ꝓpter quod etiam colle nomen per pri
us et poſterius participant hec humida.quo
niam abſq3 dubio vera et primo colla eſt hu
midum continuatiuum et alia duo ſunt colle
poſterius.ſecundo quidem quia infundendo
ſe in profundum mixti mollificando facit flu
ere partem ad partem.tertium autem quia re
ſtituere humidu3 partibus impedit diſſolutio
nem que fieret euaporatione duorum aliorũ
humidorum.eſt autem hoc aduertendum ꝙ
humidum continuatiuum eſt corpus ſecunđ
ꝙ recipit quantitatẽ et figuram.humidum au
tem mollificatiũ eſt corporis eſt corporis in
quantum receptiuum eſt formarum ſenſibiliũ

que ſine hũido mollificatio nõ recipiũt.c⁹ ſig
nũ ē ꝙ nerui ſēſibileſ ab añriori cerebri deſcē
dũt ubi ē melior ꝛ medulloſior pſ cerebri.hũi
dũ aũt tertiũ ē aiati ꝑ ꝙ ē aiatũ eo ꝙ ē ad nut
rĩtũ et augmētũ et reſtauratõꝫ depditi que ſũt
ꝑme opatões aiati corporis.h igit̃ mõ colla
mixtoꝝ corpoꝝ aĩũ triplex ē ſicut dixi⁹ hũi
dũ.queret aũt fortaſſis aliq̃s qualiter hũidũ
ꝯtinuatũ ſit naturaliter ĩ corporib⁹ mixtis a
nialiũ.ea.n.que diuerſaꝝ ſũt ſpeꝝ et terioꝝ ñ
ſũt ꝯtinua.ptes aũt aiatoꝝ corpoꝝ ſũt caro oſ
neru⁹ uena.et h⁹.et h ſũt diuerſaꝝ foꝛaꝝ et t
mioꝝ.ppter qͦ nõ ꝯtinua eſſe uident̃ ꝛ ita nõ
ē ĩ eis unũ hũidũ ꝯtinuãs.ſꝫ h de facili ſolui
tur ſꝫ aduertant̃ ea que ĩ q̇nto phicoꝝ ſũt det
miata de ꝯtinui mltiplicitate.qm̃ aliud ē oĩo ꝛ
ſiplr ꝯtinuũ.aliͦ ē ꝯtinuũ ut colla. qm̃ ꝯtinu
um ſimplr ē c⁹ teri⁹ ē un⁹ et idē et cũ foꝛa ſbãt
ſit rei ꝓpri⁹ et eſſētial termi⁹ oportꝫ ꝙ ĩ hac ra
tõe ꝯtinuũ ſit foꝛe et ſiplex et iͦ eſſe mixtũ nõ
põt qꝛ mlta in ſe ſaluat mixta ꝑ eſſe pꝛimũ.et
iͦ ꝯtinuũ ꝑ rõꝫ ē admixtũ.ꝯtinuũ aũt ꝑ colle
ꝛõꝫ ē colligatũ ſicut lapides in muro p cemẽtũ
h.n.collã uocauit emp. hũor igit̃ oĩa que di
uerſaꝝ ſũt foꝛaꝝ ĩfũdens in aliũ corpoꝛibus
un⁹ ē ꝑ primũ formãs ipſũ qͦ ē cor.et unus
ē ĩ materia mixti corporis.et un⁹ ē in ꝛeſolu-
tõe ad foꝛaꝫ unã que ē aia in oĩb⁹ ptib⁹ opanſ
et iͦ dr h⁹ ꝯtinuũ unũ ut p collã effuſũ ē hu-
midũ ex uno et eodē ſeie ul̃ corͦ. ul̃ utroq̃ꝫ
diffũdit̃ et diſtrahit̃ p oĩs ptes et ex oĩb⁹ cõ
tinuatõ eſt ad unũ qͦ ē oꝛigo et h ē colla qͦ
ex uno q̇dē ē origo ſicut in oĩa diffũdit̃.et iͦ
ab iſto uere et ꝓprie corp⁹ colligatũ eſſe.hũi
dũ aũt nutrimētale illi affũdit̃ ut ab ipſo pri-
mũ hũidũ iſtauret̃ et retineat̃ ne ꝯſumat̃ a ca
calore naturali.et h hũidũ quo ad uirtutē ge
neraliter nutritiuũ etiã a corde ſicut a prĩo in
quo eſt primũ uite et nutrimēti iformat̃.et iͦ
h etiã ad idē ꝑ ordinē reducit̃.a coꝛde.n.ē oĩſ
nutrimti uigoꝛ ad nutrienͦ ſicut ĩ añhabitis
ꝓbatũ ē.mollificatũ aũt ē qͦ añq̃ꝫ ꝯuertat̃ ĩ
mbꝛa ab hũido nutꝛimtali mbꝛis ifũdit̃ et hu
mectãdo ꝛſoluit ad molliciē terreſtritatē et du
riciē mēbroꝝ qͦ qꝛ naturale ē oꝫ naturale eſ
ſe factũ a uirtute coꝛdis.qm̃ ſi hãc nõ habeat
iordiate reſoluit mbra et facit iordinatis mo-
tib⁹ aliia iepta et iꝯgrua. oĩa igit̃ h tria hũida
ꝯtinuant̃ ad unũ qͦ ē cor cã ipoꝝ exñs licet
ex corde fluentia h hũida in multa diuidant̃
ſignũ aũt ei⁹ qͦ dixi⁹ ē qͦ oĩa mēbra aiatoꝝ
ex corde generant̃ nꝫ ex corde gñari pñt niſi
p hũorē q̇ teꝛminat⁹ et digeſtuſ diffũdit̃ a cor
de tã ad mbroꝝ formatõꝫ q̃ꝫ ad ipoꝝ ꝯtinua

tionē.nꝫ ſufficit ſicut dixi⁹ ſola ꝯtinuatio.qm̃
h nõ facit materiam corpoꝛis aĩis.corp⁹.n.
ſolũ ꝯtinuũ nõ neceſſario habet in ſe penetrãſ
humidum.hoc aũt hꝫ omne animatũ tam in
nutꝛimento q̃ꝫ augmēto ꝙ ſi et h habeat non
neceſſario erit.aĩis corpuſ habēſ ĩ ſe penetrãs
humidum ſed quia corpuſ nõ mollificat.iͦ ſē
ſibiliũ non eſt ſuſceptiuũ et ideo ad aĩis cor.
pus exigit̃ humidum mollificatiuum.omnia
hec humida in prima ſunt materia ſeminis et
in cõmixtione ipſius.in oĩbus.n.tã intra in
matrice generatis q̃ꝫ in ouiſ ex foris eſt humi
dum radicale infuſum membris et partibus et
eſt humidum cibale aut affluens continue in
matrice ſicut hũor mēſtruus animalium aut
congregatum p modum theſauꝛi ut accipiat
mateꝛia.nam opans unde ſuppleat formam
membroꝝ et nutrimentum.tertiũ autem ex u-
troq̃ꝫ eſt relictum quod infunditur membris
formatis ut mollificans.amplius hec tꝛia hu
mida ordinem habent ad inuiceꝫ cauſe et effec
tus.quoniam primum qͦ radicale eſt et qua
ſi primordiale et ſeminale in mixtuꝛa coꝛpo-
rum animalium habet uirtutem aſſimulandi
ſibi aliud humidum quod quaſi nutrit parteſ
nec enim illud conuerteret̃ in partes mixti niſi
pꝛius aſſilaretur a uirtute radicalis humidi
et quod ex aſſimulato et aſſimulante relinqui
tur non conuerſum in paꝛtes mixti nec unicũ
diffunditur per corpus et mollificat ipſum .h
igitur cauſa eſt molliciei corpoꝛum animali-
uꝫ quamuis enim quedam partes corporum
quorundaꝫ animalium ſint duꝛe ſicut oſſa et
cartillago cum humido mollificante interio-
ra ipſarum partium nõ deſtituũtur.et hoc pa
et in medullis que ſunt in paꝛtibus illis.talis
igitur colla propria eſt corpoꝛibuſ animaliũ
mixtuꝛa enim corporum animalium non eſt
ad actum duri ſed ad actum mollis humidi ꝛ
hoc contingit propter duas cauſas quarum
una eſt motus animaliſ qui in duro nllo mo
do perfici poteſt.alia auteꝫ eſt ſigillatio et im
preſſio ſenſuum que iterum in duro nulla ra
tione perfici poſſet.ſignum autem huius eſt
ea que duros oculos habent male uidere.in-
naturalia auteꝫ omnia frigido uel calido aut
utroq̃ꝫ coagulantur et conſtat ſiue humidum
cõpꝛimatur peꝛ frigiduꝫ ſiue educatur peꝛ ca
lidum ſiue etiam primo educatur per caliduꝫ
et poſtea reſiduum eius cõprimatur peꝛ frigi
dum ſicut lapidibus fit .ſemper operatio ter-
minatur ad durum.in plantis autem non eſt
huiuſmodi coagulatio ſed poti⁹ terreſtris pa
et uirtutes terre uincũt in eis et ideo etiã plãte

ꝙuis nō oīo dure ſit tñ rigide ſūt et ad duri
ciē tēdūt ita ꝙ tacte nō cedūt in ſui empipedū
ſꝫ ꝓpter dcās ſupiꝰ cās actꝰin quo ꝯſūat mix-
tio elꝛoꝝ i corporibꝰ aliū ē ut ſint mollia nec
dure ꝑtes interponūt mollibꝰ niſi ꝑ ſuſtētatio
nē molliū opatōes .n. aīe oēs exercent ꝑ mol
les et in mollibus hūidū. igit ē colla mixtoꝝ
in aliū corpibꝰ ſicut diximꝰ

C. x. de rōe ſꝫ quā ꝑficit mixtura corporū animalium

Portꝫ aūt mixturā eſſe ſꝫ ꝓportionem
et rōꝫ ut bñ dicit ēp. et oꝫ nos querere
ſm qd attendat hꝰ rō is ꝓportio et in toto et
in ꝑtibꝰ mixture. hāc .n. rōꝫ et ꝓportōꝫ picta-
goras numeꝝ uocauit quo ligant elꝛa i mix-
to et ſꝫ ipm pictagorā attēdit rō h i nuero ꝑti
um uirtutū coꝝ que miſcēur ſꝫ uincere et uici
et apphēdere et apphēdi et tenere et teneri ſicut
ſi dicaꝰ qm̄ ex uno pugillo aque decē fiūt aeris
i mixtura uirtꝰ decē pugilloꝝ aeris adequatur
uirtute uniꝰ pugilli aque et tūc aqua apphen-
dit acrē et tenet apphēdit et tenet ab eo ꝓpter e
qualitatē uirtutū. alioqn ſi excedat i nūero et
uirtute et aqua uincet apphēdēs et tenēs et nō
erit apphēſa et tenta et tūc nō erit mixtū. eodeꝫ
aūt mō de ceteris dixit elꝛis. et ſicut diximus ō
potētia rari et denſi cōꝑando unū pugillum a
que ad decē aeris ita dicebat de aliis potētiis
elꝛoꝝ quas ualde mltas eſſe aſſerit ſicut ꝙ ig
nis caliditas ē in mltis ꝑtibꝰ excedēs aeris ca
liditatē et ideo. xx pugilli aeris ſūt equati uni
pugillo ignis ſm caliditatē et qꝺcūqꝫ excedit
alteꝝ erit apphēdēs et tenēs alteꝝ et trāſmutāſ
et tūc ꝓpter potentiaꝝ iequalitatē nō erit mix
tura ſed alteꝝ elꝛoꝝ uictū a reliquo trāſmuta
bit in ipm et totū erit unū ſiplex elm. idē aūt
dicebat de ꝓportōe potētiaꝝ frigidi et hūidi
et ſicci et leuium et grauium et ꝑſpicui et opaci
et oīm alioꝝ que in elꝛis iueniunt. mltū .n. nite
bat ꝓportionibꝰ pictagoras et opinatꝰ ē ad ꝓ
portōes armonicas oīa facta eſſe. et huic ꝯſen
ſit empedocles dicēs alia rōe ꝓportōis eſſe oſ
et alia carnē et alia neruū et ſic de aliis ꝑtibuſ
mixtorū corporū hōgeneorū et quātū ex uer
bis eorū ꝑpendi pōt opinati ſūt nō eſſe aliqꝫ
formam rerū niſi armoniam mixtorū que re-
ſultat ex numero et ꝓportōe eoꝝ ſimpliciuꝫ
que cōponuntur et ꝯueniūt in mixto. nos au
tē de hac poſitōe in aliis nr̄is libris diſputaui
mꝰ. licet .n. huic poſitōi nō ꝯſentiamuſ in hoc
ꝙ dicit ꝙ ñ ſit aliqua forma materie niſi que
eſt rō mixture. tñ in h ꝯſētimus ꝙ diciuſ om
nē mixtionē fieri ad rōꝫ ꝓportionis alicuiuſ
ſed nō dicimus ꝙ ꝓportio abſolute accipiat
in nūero coꝝ que ꝯueniūt ad mixturā. nos .n.
i aliis libris dudū oñdimuſ ꝙ ipoſſibile ē ꝙ
aliqd ita miſceat ꝙ qꝺlibꝫ elꝛorū i ipo equale
ſit alteri. qꝛ ſꝫ h illud qꝺ mixtione illa ꝑficitur
nlꝫ uꝫ oīo haberet locum ſm naturā ꝓpter
h dicimus ꝙ ꝓportio mixtoruꝫ aīatorum ac
cipitur ſm ꝓportionē organi ad actum anie
q exercetur ꝑ ipm. et iō alia ē mixtura ocli et
alia carnis et alia oſſis et alia auris. qm̄ i mix
tura oculi oꝫ habundare ꝑſpicuum tenēs for
mas que mouētur actu lucis. et mixturā car
nis oportet eſſe ſecundum mediuꝫ qualitatuꝫ
tangibilium et ſic eſt de aliorum membrorum
mixturis. ſi autem quis dubitet que ſit iſta ra
tio miuture diximus alibi ꝙ eſt ſecundum ra
tionem medietatis geometrice non ſecundum
medietatem ariſmetricam nec ꝓpter h uincet e
lementum dominās in tali mixtura ut alia ad
ſe tranſmutet et ſic de omnibus efficiatur unū
ſimplex quia ſicut diximus actus medius ad
quem deuenit mixtura tenet elementa ut non
ſoluatur proportio et habet ille actus uirtu-
tes ſe informantes et celeſteſ et animales et na
turales quibus tentione hanc perficere poteſt
et etiam diſtraſiam mixtionis ad equalitatem
reducere precipue quādo mixtura diuerſa eſt
in diuerſorum membrorū compoſitione. tunc
enim qualitas excedens in mixtura unius in
ducit diſtraſiam frigidam in alio mēbro ſicut
ſtomachum infrigidatum ad craſim reducit e
par calidum et ſic eſt in aliis mixturis mēbro
rum compoſitorum in corpore animalis in
quo contrarie mixture membrorum compo-
nuntur ſicut nos in ſequentibus huiuſ libri o
ſtendemus iſta igitur eſt proportio ſecunduꝫ
quam attenditur mixtura corporum animali
um. et quia ex diuerſa proportione ad actum
comparata diuerſa fiebant in ſonis armonie
propterea putauit empedocles nō eſſe anima
lium niſi huius proportionis armoniam. ſi
cut enim uidebat ex proportione diuerſa cor
darum uel ſymbalorum ſonare diapaſon et
diapente et diateſſeron et ſic de aliiſ ita putauit
ex proportione in oculo facta fieri uiſum et
ex alia in aure facta egredi et fieri auditū. nos
autem in ſequentibus oſtendemuſ ꝙ cauſa ta
lis actus uel paſſionis organi non eſt uirtus
forme armonice ſed alterius forme uirtus fa
cit et mixtionis rationis et actum et paſſionē
organi. hoc autem pretermittenduꝫ non eſt ꝙ
huius proportionis quam diximuſ ratio no
men et eſſe dat organo et generaliter mixto qꝺ
eſt corpus aīs. h .n. eſt corpus in quo exer-
centur opatōes uite et tūc etiam cuilibet mani

feſtū ē qualiter a ꝓportiōe mixtoꝝ ad actū uiſ ſuſ nomē accipiat pupilla. et a ꝓportiōe mixtorū ad auditū ſoni nomē et eſſe accipiat auris. et ſilis ratio denoiatōis ē in oibus aliis mem bris mixtis. cū. n. a fine ſit denoiatio. denoiatio aūt eſt ab actu ꝓprio et ꝯnaturali et eſſētiali oportꝫ ꝓportionē mixture et eſſe et nomiari ad actū et non ad numeꝝ coꝝ que in ipſa mixtura ꝯueniūt ſicut dicebat pictagoras. peiꝰ tñ ī hoc dixit anaxagoras ꝙ nō ab actu eſſentialē ſed ab eo qꝺ in mixto magis habūdat quodlibet mixtoꝝ dixit denoiari. oportꝫ. n. nos non ignorare ꝙ qͦdam ſunt actus ſiue opationeſ ꝙ mox oſtendunt noiari ſe non eſſe ſimplicis unius uirtutis. ſed oportet confluere diuerſa in ipſorum actuum perfectione ſicut et uidere et audire et cetera huiuſmodi. uiſus enim non ꝑficitur niſi uirtute patiente actum lucide et ſuſcipiente uiſibile et tenente ipſum et ducente ſiue digerente ad interius et uirtute iudicante de ipſo et certiſſime ſcimus ꝙ nō eſt uirtus paſſiua ab actu lucidi niſi uirtus perſpicui. ſuſcipiens autem formam non eſt niſi uirtuſ humidē tenens autem non eſt niſi uirtus ſpiſſi uel ſicci et frigidi. dirigitur autem ad interius anime nō eſt niſi uirtus ſpiritus lucidi et iudicās non ē niſi uirtus anime. qualiter igitur umquam in mente hominis uenire poteſt ꝙ dicat oculuꝫ eſſe ſimplicis cū cum actus ſuus cauſa multarum ſit uirtutum. idem autem eſt de aliis operationibus animalium et uitalium uirtutum propter quod etiam animalis corpus non eſt ſimplex aliquod elementum ſed mixtum organicum eſſe oportet. hinc et ulterius patet ꝙ nulla partiuꝫ corporis anima uniuoca eſt in corpore animalis exiſtens et diuiſa ab ipſo ſed de hoc in fine quarti metherorum ſatis determinatum eſt. hec igitur ſunt que ꝺ mixtura ⁊ colla et ratione mixtionis corporum animalium dicta ſunt.

C. xi. de complexionibus humorum et ꝓprietatibus eorum que fiunt ex iducta corporum animalium cōmixtione.

Ex iſta uero mixtione in corporibus animalium creatur cōplexio et cōplexionis diuerſitas. ex huido. n. diſcurrēte ꝑ corpꝰ in uaſis in qͦbus fit ipſius humoris decoctio neceſſe eſt iiii. gn̄ari hūores. ſanguinē uidelicet. colerā fleumā et melancoliā ꝑ modū quē in an̄habitis ſcie determinauiꝰ in hiis aūt que nō hn̄t ſanguinē aliqͦd eſt loco ſanguis et hiiſ qͦdē licet ſit aliꝺ magis calidū et ſiccū ceteris ptibꝰ tñ nō ħe ē colera ſed fleuma ſpiſſum et uiſcoſum ꝓpter qꝺ etiā talia ut in ptibus pigra ſūt ꝑ mltū tpis imobilia manentia ſi qua ipſoꝝ ſubtile hn̄t fleuma et calidū ſāguiſ natu reꝓpiquū mobilia ſūt et uelocia et ſubtilia in corporibꝰ ut apis. ſed tñ modico frigore corripiunē et pigritātur. quecūqꝫ aūt terreſtria ſē et melācolica grauia ſūt et in opibꝰ puam uel nullā ꝑtendētia ſubtilitatē i hiiſ aūt que ſāguinē hn̄t quecūqꝫ ſūt leuiſ et colerici ſāguis agilia ſūt uehemēter et leuia et inſtabilia ſicut etiā ī hoibus hꝰ cōplexionis exn̄tibus appet. quecūqꝫ aūt groſſi ſunt ſanguinis et calidi imixtā in ſanguinem habent coleram aduſtam uel ad uri incipientem que eſt quoddaꝫ genus melācolie et hec ſatis ſunt ſtabilia et conſtantis audacie et multorum ſpirituum mediorum inter groſſos et ſubtiles. propter quod etiam talis complexionis exiſtentes ſubtilis ſunt animi et fortis et non precipites. talis enim melancolia eſt quaſi de complexione uini rubei ſicut dicit ariſtoteles in libro de propleumatibus uinum enim rubeum clarum fumoſum eſt et bone ſpei facit hominem et grauitate ſue ſpiſſitudinis ſtabilit ſpiritum et calorem et quia fumoſa eſt huiuſmodi colera multiplicat ſpiritū ſtabilem qui tenet formas et quia calidū eius eſt in materia mediocriter ſpiſſa calidum non confundit et cōmiſcet opationeſ ⁊ reſultant cōceptus mentis ſtabiles et operationes ordinate et ꝑ hꝰmōi calorem aſcendentem et ſpiritus decenter ferre in fortuna et in anguſtia exiſtentes non deſperant ſeipſos ſemper et confortāt ſicut fecit eneas alloquens ſotios in periculiſ exiſtentes dicens o paſſi grauiora dabit deus hiis quoqꝫ finem. et ideo dicit arꝭ. ꝙ omnes uiri in philoſophia et loicis uirtutibus precipui de huiuſmodi fuerunt melācolia ſicut hector et eneas et priamus et alii. propter quod et leo et alia quedam huius complexionis animalia magis ſunt aliis liberalia et cōmunicatiua. quecunqꝫ autem ſanguinem habent frigidum fetulentum et turbidum grauium ſunt cogitationum et quaſi imobilium et ſunt forme apprehenſionis eorum obſcure et forme reſultant in ſpiritu ſpiſſo et frigido. et ideo timida ſunt quecunqꝫ ſunt talia per naturam et nō recedit ab eis timor receptus. nec accipiūt conſolationem. ſed deſperantia talia animalia et homines paciuntur amentias et alienationes. et hoieſ alīi nichil delectatoiſ apud ſe inueniētes et mlē ſuſpitōis eē exn̄tes ad alios occidūt ſeipſos et ſūt nec diligentes nec diligibiles ſolitudinem que malicia eſt uite humane amātes ⁊ in ſordibus eſſe delectabile eſt in eis

et ſẽ frequēter fures etiā qñ ñ idigēt re q̄ꝫ furā
tur et mltū ſūt iſōpnes ꝑpter cōplexiōis ſicci
tatē et frigiditatē.quoꝝcūqꝫ aūt ſāguis habꝫ
mltū fleumatis pigri ſūt et ſōpnolēti et molliſ
mollicíei femiea et quaſi nulli⁹ exñtes mēorie
ſōpnolēti ualde et ſūt albi ſine rubore ꝑmixto
mltū pallefcētes timidi ꝑpter frigus et inſtabi
les.egeſtiōes indigeſtas hñtes et in h̄ būdāt
maxie ea que i tli cōplexiōe exñtia ſpiſſas ha
bēt pelles. Et h̄ frequēter mltos hñt hūores i
digeſtos et dormiūt ꝑ magnā ptē āni ſicut in
añhabitis h⁹ ſcie determinatū ē.et ē coꝝ inge-
niū malū et mēoria mala.ingeniū q̇dē ꝑpt̄ fri
g⁹ qȯ nō mouet ſpus nꝫ adducit ſꝫ abſcidit e-
os mēoria aūt ꝑpter hūorē aqueū q̇ nō reti
net.timida etiā ſūt h⁹.alía et hñt ꝑuas uenas
et ſūt impotētia calefacere ſuū ſāguinē et in cā
poſteriorē nō reddit audaciā.ſāguinē aūt cla
rū et bone ipoſtaſis exñtē hñtia iocūdiſſime
ſūt cōplexiōis et hilaris et aſpectus ſēp bone
ſpei nec deiectu i fortuniis et ſūt boni igenii et
bone habitudis et bonoꝝ moꝝ. aliter aūt in
corpore ſanguinei ſūt bone carnes et bone ha
bitudinis.colerici aūt lōgi et graciles .fleuma
tici breues et pigues.et melācolici ſunt tenues
breues.qui aūt ſūt de melancolia aduſta cali
da ſunt ualde longi et graciles et nigri et dure
carnis et alia multa accidentia ſunt iſtarum cō
plexionum que partim a medicis partiꝫ a phi
ſicis determinata ſunt.ſed que dicta ſunt preſē
ti ſufficiunt intentioni.quecunqꝫ enim alia de
ipſa cōplexione et complexionum differen-
tiis dicenda erant .in antecedentibus a nobis
dicta ſūt.

Incipit tractatus ſecundus xx.libri de anīa
libus qui eſt de uirtutibus formalibuſ cor
porum animaliuꝫ.c.i.de uirtute prime cāe
que ſit et qualiter multiplicetur in effectibus
et qualiter agat.

E principiis materialibus corporis a-
nimalis in precedenti tractatu iam deter
minatum eſt.oportet autem nūc etiam de for
malibus principiis in hoc tractatu ſequenti de
terminare anteqꝫ de compoſitiōe corporis ex
diſſimilibus partibus facta pertractare poſſi⁹
ſunt autem uirtutes formales animalium cor
porum quedam ſimplices non niſi mouenteſ
quedam autem ſunt cōpoſite ex motore et mo
to .quedam autem ſunt animales et quedē cor
porales.et omnes iſte uirtuteſ ſunt compoſite
ex motoris moti uirtutibus preter primā uir
tutem que non eſt uirtus niſi mouentiſ primi
et has uirtutes et modum actionis eaꝝ in ma
teriam corporis aliū nos oꝫ deteriare.ſed ꝑ
fectā ſciāꝫ uolu⁹ accipe de aliū corporib⁹.ꝑ
mo igit̄ diſtingua⁹ has uirtutes et deteric⁹eaſ
et p⁹a dica⁹modū actōis ſiglaꝝ.ꝑma igit̄ uir
tus que ē motoris ꝑmi q̇ ꝑcipiū ē toti⁹ uni
uerſitatis ē uirt⁹e⁹qȯ mouet tm̄.nō.n. habet
aliqꝫ añ ſe ꝑorē que moueat ipaꝫ. et h̄ ē que
foral ē et informat oīs alias ſicut calidū in
format oia calida.illa.n.ē que ut dicit pl̄o u-
niuerſal̄r habet et ꝑhabꝫ oīs formas euecū
qꝫ fiūt i oi materia et ſūt forme que fiūt imagi
nes queȯ ipius ſicut in ꝑbabitis oſtēſū eſt. et
h̄ uirt⁹ ē cōicata reb⁹ i q̇bus gñatio ſ̄ ꝑportō
nē uni⁹cuiuſqꝫ ſuſcipiētis ipam et ē in eis ſ̄m
poſſe reꝝ gñabiliū et nō ſ̄m hoc qȯ ē in cā ꝑ
ma.h⁹ autem exemplum aliud conueniēs ha
bere non poſſumus in corporibus niſi in his
que per ſe et ſecundum ſuas eſſentias agunt ſi
cut luminare ſolis et calor et h⁹mōi et in ſpiri
tualibus habemus intellectū actiuū ſiue prac
ticum.luminoſum enim ita ebullit luces ꝙ cō
tinue uidetur moueri motu ebullitōis ſi ꝑpm̄
eſt fons luc s ſicut eſt ſol. et ideo etiam qui-
dam dixerunt ſolem moueri motu titillatio-
nis .cum enim fundit lucem opinati ſunt titil-
lare ſolem.et hec quidem luces in ſole ſunt u-
nius forme et nature et eſſentie.incidentes au
tem aliis corporibus que diſtant a ſole diuer
ſum eſſe accipiunt ſecundum diuerſas poteſta
tes recipientium et ideo in perſpicuo fiunt lu
men et in corpore terminante uiſum clare ſup
ficiei fiunt albedo in minus clara ſuperficie fi
unt alii colores ſecundum ſuperficiei poteſta
tem ſicut oſtendimus in ſcientia de ſenſu et ſē
ſato et ſic eſt in fontali uniuerſitatis cauſa a
qua ebullitione procedunt bonitatum ipſius
luces et forme que in rebus diſtantibus recep
te diuerſum eſſe accipiunt ſecundum diuerſaꝫ
recipientium poteſtatem.Et ideo quedam ſūt
accedentes ad ſimilitudineꝫ anime prime.que
dam autem longe diſtantes ſunt quedam ob-
ſcure reſultationes ipſius in materia mixtorū
et animalium corporum. Aliud autem ex
emplum magis competens eſt iſtius intellec-
tu practico artificium.Intellectus eniꝫ ille for
mam artis a ſe accipit et hanc ebullit in inſtru
menta et materiam in quibus ſecundum pluſ
et minus diſtat ab intellectu ſicut ignobilius
eſſe accipit et ſic eſt de naturali cauſa omniuꝫ
ex ſe ipſas formas bulliente que procedentes
ab ipſa informant et ea que mota mouent et
ea que ut ſpeciem accipiunt formam proceden
tem ſicut materia.cuius actus et ratio eſt for
ma .et ſic eſt quando calidum ꝑ ſe de ſe emittit
caloreſ et ut uīr dicatur oīa que per ſe agūt a

ſűt prima cauſa actionis in genere omnia per hunc modũ emittendo formas ſe multiplicant i materia ſuppoſita et uirtute tal' forẽ ex pma cã ebullientis agunt q̃cq̃d agunt oĩs alie forme que ſũt eoꝝ que mouẽt mota.et iõ uirtus iſta ẽ quaſi fũdamẽtũ oim aliaꝝ et ifluit oib' aliiſ uirtutẽ mouẽdi ad foꝛaz eo ꝙ i foꝛa omnes alias uirtutes tã celeſtes q̃ꝫ materiales et nõ iformat i eis ſꝫ diſtiguit et deteriat in ipis nõ q̃dẽ ſicut gñ' deteriat a ſpẽ aut ſicut materia deteriat a ſpe ſꝫ poti' ſicut lux detiat a coloribꝰ.ſi.n.ꝯſiderẽ' q̃dẽ h ꝙ diſtiguit lucẽ in colorẽ albũ et uiridẽ et nigrũ et alios coloreſ inueniẽ' ꝙ nichil ẽ de eſſe coloris uere niſi ꝑſpicuũ cũ luce ꝑticipatũ et teriato et ñ puro corpore.oẽ aũt qõ addit de opaco fumoſo uel aquoſo ul' fuligioſo ul' h'.poti' ẽ õ puatõe eſſe coloris ꝓe q̃ꝫ ſit de natura coloriſ.c' ſignũ ẽ q2 eo i nulli' illoꝝ actu agit i uiſũ ſꝫ agit in actu lucidi.et de h deteriatũ eſt i de ſẽſu et ſẽſato ꝑpter qõ et dixi' albũ et nigrũ h mõ puatiue oppõita magis q̃ꝫ ꝯ̃ric.oi aũt eodẽ mõ intelligẽdũ de foꝛa primi motoris ſimplicis ꝙ q̃dẽ ꝑhabet et ſimplex hẽ in ſe oẽꝫ mltitudinẽ foꝝ et qñ deteriat nõ deteriant p ea que inducũt nouũ eſſe qõ nõ ſit ab ipſa.ſed poti' iducũt materialitatẽ et ꝯtigẽtiã et multiplicitatẽ ſꝫ poti' ſũt recedentia ab eſſe ꝓo q̃ꝫ accedẽtia ad ipm.h igit forma ſic ebulliẽs a cã pria et q̃dã lucis ſue exñs iformat oia pncipia gñatõnis et ab ipo hñt uirtutẽ ꝑducendi formã in gñato.et ꝑpter ipaꝫ totũ op' gñatõis ẽ certũ et finitũ et nõ caſũ ſicut dixit emp̃.et pꝫ iã qõ a mltis q̃dẽ dꝫ et a paucis intelligit ꝙ prima forma nature ẽ una ſicut q̃dã antiq̃ſſimoꝝ tradiderũt.eſt.n.i motore prio una ſed ſ ꝑceſſũ ab ipo agit i mltitudinẽ plus et plus ſ ꝙ ab ipo lõgi' ꝑcedit p gradus coꝝ que mouẽt et mouent.et ideo h foꝛa cõpata entib' ẽ mlta ⁊ accepta a prima cã ẽ unica.ẽ igitur alia et alia p relationẽ ad formata.ſed eadẽ ẽ oĩo et ſiplex in pria cã et ideo in ipſo nullã ꝑri' iducit mltiplicitatẽ.ampli' cũ intellectus pme cãe nõ operetur p habitũ q̃ndã diuerſũ a luce ſua ſed per ſeipm ſicut lucẽs ex ſeipſo pmit luces que ꝑcedũt ab ipſo.ꝯſtat ꝙ licet ipa forma diuerſa a pria cã efficiatur p ꝑceſſũ ab ipa.tñ i ipa nullã prius habet diuerſitatẽ et in ipſa nullã inducit ꝯpoſitõꝫ.cũ aũt in cõi ꝑceſſu quo ꝑcedit ab ipo nichil addatur ſibi p qõ nouũ eſſe fiat in ipo ſed poti' addita trahãt ad qõdã non eſſe ſicut ẽ nõ eſſe ſiplex nõ eſſe unũ nõ eſſe ꝑpetuũ nõ eſſe ſtans et h' pꝫ ꝙ id quod ẽ ꝓe principium reꝝ eſt unicũ et ꝑticipãdo determinationẽ et materialitatẽ efficitur mltũ p modũ quẽ diximꝰ ꝑpter qõ etiã ꝑticipatõẽs illẽ que ſunt in materia poti' ſũt imagines et reſultatõnes prime forme q̃ꝫ ſint forme ꝓe ſicut in libro pcedenti dixi'.h aũt licet poti' ſpectẽt ad purũ phm q̃ꝫ ad phicum.tñ h induxi' ut faliter ſit itellect' pncipioꝝ foꝛaliũ gñatõis aliũ.ſubtiliter tñ in iſta pria phia hñt tiari.h igit de pmo foꝛali gñatõiſ aliũ pncipio dcã ſit a nobiſ

C.ii.de uirtute foꝛali celeſti que uocatur uirt' ꝑiodi que ſit et qualiter ab ipſa ꝑcedit in materia et qualiter agit.

D aũt qõ ſub iſto mouet ẽ mouẽs informatũ et ẽ duplex.celeſte vꝫ et qõ eſt elẽtale ſiue mãle.et celeſte q̃dẽ licet habeat mltitudiẽꝫ ſ oẽꝫ modũ celoꝝ a pmo celo uſꝫ ad orbẽ lũe exñtiũ.tñ uirtutes oim ſrioꝝ ꝯfluũt in unũ orbẽ.nõ q̃dẽ alic' planete aut celi ſingłaris.ſꝫ poti' i reuolutõnẽ orbis q̃ ꝑiodus uocatur.et.xii.circuloꝝ cõpatõe cõponitur q̃ .xii.dom' uocãtur ad quaſ ſidera oia rferũtur ſicut in añhabitis dixi'.ſp.n.ſupior orbis influit iferiori foꝛaꝝ ifluẽtiũ ſibi a cã pria que deſcẽdẽdo p ꝑticipatõꝫ determinatur cõtinue et mltiplicatur.et hoc eſt quod dicitur ꝙ quelibet intelligentia mouens orbem eſt plena formis ſed ſuperiores habent magis formaſ uniuerſales.uniuerſales autem dico ſ ꝙ uniuerſale eſt cauſa formaliter prehabens et ſimpliciter habens ea que poſt ipſam ſunt non ſecundum ambitum predicationis ſicut ſepius expoſitum.cum igitur huiuſmodi uirtuſ ſit periodi et ad periodum reficitur circulus obliqu' et etiã rectus ſecundum quem eſt reuolutio diurna refertur ad periodum omnis uirtuſ motoris et omnis uirtus circulorum qui mouẽtur et oĩs uirtus ſtellarum ſecundum ſtatus i ſe et ad inuicem quos habent in periodo.uirtus igitur deſcendens et creata ab huiuſmodi periodo eſt creata et deſcendens a multitudine maxima uirtutum.tam eoꝛum que mouẽt q̃ꝫ eoꝛum que mouentur.Et licet hec uirtus ſimplex ſit tamen multiplicitas uirtutum eſt in ipſa ſecundum ꝙ deſcendit et cauſatur a multis ſimul cauſantibus in uno periodo generationis.In qua tamen quedam ſunt fortioꝛa quedam autem debilioꝛa Et quia in periodo ſũt uirtutes intelligentiarum que mouent orbes et ab antiquis grecis uocantur intellectus diuini ſeparati.Ideo quidam ſtoicorum dixerunt omnia inferiora uirtute intellectiuarum perduci.ſicut omnia que fiunt in corporibus animalium fiunt uirtutibus anime.Et quia intelligentia non operatur quicem per

ſe niſi ebullitõe ſue actiue lucis ſic artifex ebulli
tõe forar̄ itellectualiũ.iõ dicũt ꝙ forꝫ iferio
res fiũt oẽs a luie itllĩar̄.ꝙ nõ ita dcm̃ ꝙ lu
mẽ itelligẽtiar̄ ꝑ ſe agat eas.ſꝫ poti⁹ ꝑma cã a
git ꝑ ſe itellectiue motu ſ celeſtiũ agũt ſicut iſtꝭ a
de h̄ aũt hẽ in ꝑma phĩa deteriari.qꝺ aũt neceſ
ſariũ ẽ ſcire h̄ ẽ ꝙ forꝫ ꝑiodi ẽ eſſẽtia ſiplex ⁊
actu et uirtute multiplex ut dixi⁹.et ẽ iforans
qualitates materie gñabiliũ ſꝫ ꝑncipiũ et icre
mẽtũ et ſtatũ et decliatõꝫ et finẽ eſſe et uite.et
ideo aſtronomor̄ ꝑiores ꝓnoſticant de in
ceptõe et ꝓceſſu et fortũa et fine uite ꝑ ſtudiũ
qꝺ ponũt in ꝯgnoſcendo ꝑiodũ.uirt⁹.n.illa ſi
cut dixi⁹ cãꝫ uite que ẽ ex motorib⁹ et hiis que
mouent cõplectit.et h̄ ẽ ꝑhabẽs oia que ꝯtin
gũt uariatõi gñati ſꝫ gñatõꝫ et eſſe et finẽ uite
antiqſſimi aũt epicureor̄ et ſtoicor̄ uirtutẽ ꝑ
iodi dicebãt eſſe numẽ qꝺ ſub deo deor̄ quẽ
ꝑmã cãꝫ uocabãt gubernat et regit uitã.et h̄ q̇
dẽ nmẽ ut teſtat apulegi⁹ loqñs de deo ſocra
tis diſtiguebãt ꝑmũ in duo gña deor̄.primũ
q̇dẽ dñtes icorporeũ.ſcꝫm aũt corporeũ.et in
corporeũ q̇dẽ dicebãt in duodeci ꝓpter uirtu
tes xii.domor̄ in ꝑiodo.corporeos aũt deoſ
eſſe dixerũt i celeſtes et terreſtres.celeſtes uo
cãtes ſtellas et ſtellar̄ imagies.et ſtellas q̇dem
ſeptẽ potẽtiores eſſe dicebãt quas plãctas uo
cabãt.ſtellas aũt imagies quadragitaocto po
nebãt.et inde ponebãt mlto plres eo ꝙ plãete
in hiis admirãdas accipiũt uirtutes et hñt ſe
ad eas ſicut aie ad corpora ſua et ſicut aia mlt
tas recipit paſſiões a corpore.ita recipiũt pla
nete ab imagib⁹.terreſtria aũt mia uocabãt te
ty et eſculapiũ et cererẽ et h⁹ que nihil aliud e
rãt niſi uirt⁹ celeſtis qualitatẽ gñabiliũ infor
mãs et iõ oio natura deor̄ ſꝫ eos aut erat ſu
pra ꝑiõdũ ſicut de⁹ deor̄ que pria cã aut i ꝑio
do ſpualiter aut corporalit aut ſub ꝑiodo qñ
uirtutes celeſtes iformãt terrene materie quali
tates ut ſꝫ eas agãt.et iõ dixerũt eſſe mltos io
ues et mltos martes.ꝑiodũ aũt ſicut dixi cõ
ponebãt ex motu planes et ex motu aplanes
uocãtes motũ planes motũ orbis declinis ſu
per c⁹ polos oẽs planete et imagies et ſtelle ab
occidẽte i oriẽtẽ circũuoluũt q̇ xii.habet et x
ii.domib⁹ nũia ꝑter nũia planetar̄ et imaginũ
que ſũt in ipo.motũ aplanes uocãt qui ſine er
rore diuerſitatis ẽ circũrotat⁹ ab oriẽte i occi
dẽtẽ ſup polos mũdi.et iã i ꝑhabitis dixi⁹ qua
liter radi⁹ aſcẽdẽtis ꝑ circulũ rotat⁹ creando
deſcribit diametros corporis gñati.radi⁹ aũt
ille.qr mltis lũib⁹ aliar̄ ſtellar̄ cõmiſcet mlti
plcis efficit uirtutis.et iõ qñ h̄ uirt⁹ h̄ mlti
plex deſcendit a ꝑiodo ualde ẽ opatõis.et h̄
qꝺ corporeũ ẽ i ꝑiodo iformat ab itellectua
li mouẽte qr ſicut ſepe dixi⁹ ois act⁹ et opatio
que ꝓcedit ab opante cõpoſito ex motor icor
poreo ẽ ſꝫ formã icorporei ſicut patet in oib⁹
opatõib⁹ aie quas facit ꝑ corp⁹.de uirtute igi
tur celeſti que agit in gñatõe tm̃ dictũ ſit a no
bis.pleni⁹.n.h̄ in aſtronomicis hñt deteriari.

C.iiii.de principio formali corporis qꝺ
ab aia ẽ in ſemine

Ab dictis aũt cãis que celeſtes uocant
ſt ille que ſũt in materia que ſeiales in
materia uocant aliũ.et ſũt in ſeie ab aia gene
rantis.et ꝑ h̄ q̇dẽ ꝙ ſunt aie hñt unitatẽ ꝑ hoc
aũt ꝙ h̄ uirtus una et a uirtutibus mẽbrorũ
q̇bus ipſũ ſemẽ aſſtatũ eſt hñt mltiplicitatem
ꝑtãtis.et h̄ oia ſatis i añhabitis ſũt deteriata.
h̄.n.ẽ illa uirtus que in ſeie aiator̄ ẽ ſicut arti
fex i artificiato et uocat h̄ uirtus a q̇buſdam
phis fomatiua et a q̇buſꝺ diſtictiua et a q̇buſdaꝫ
intellectus et a q̇buſdã imago mundi.et a qui
buſdam uocatur aia.rationes aũt horum no
minum ſunt.quoniam ex premiſſis iam ſcitur
ꝙ hec uirtus eſt eleuata ſup omnes naturales
formas et imprimit in eas per hoc ꝙ ipſe ſũt
inſtrumentum eius ſicut calidum digeſtiuum
eſt inſtrumentum anime in corpore animato.
cum igitur hec uirtus informet calidum et ſpi
ritum que ſunt in ſemine et per ea ſicut per in
ſtrumenta formet cor et membra dicitur for
matiua et cum membri forma uenit ex ſe influ
it uirtutem unicuiq; ipſorum.et de hiis mul
tum habitum eſt in pluribus locis prehabitis
huius ſcientie.Diſtinctiua uocatur hec uirtus
quia ipſa eſt prima que in eis facit diſtinctio
nes quarum una eſt poteſtatum.et altera ope
rationum et tertia organorum.cum enim na
turalis uirtus nõ ſit unius poteſtatis ſicut ap
paret in calido et frigido et omnibus aliis.h̄
uirtus eſt prima que plurimarum eſt poteſta
tum ſicut patet in plantarum ſeminibus.que
nutriuntur et augentur et generant et h̄ multi
plex tam radices quam ſtipites et uirgas et fo
lia et flores et fructus.et magis eſt multiplex
in animalibus in quibus diſtribuitur in pote
ſtates ſenſitiuas et imaginatiuas et appetitiuas
permaxime autem multiplicitatis eſt in homi
ne in quo cum omnia hec habuerit efficitur ꝺ
liberatiua et intellectiua et uoluntaria et hui⁹
modi.operationum autem eſt diſtinctiua qr
cum uirtus naturalis non operetur per ſe niſi
unum.et hoc ex neceſſitate ſicut lux lucet et ca
lidum calefacit et ſic de aliis.Hec enim uirtus
multa per ſe operatur.et nullum ipſorum o
peratur ex neceſſitate.Appetit enim et ſentit et

ītelligū qn̄ ē ītellectual' et ſic de aliis.et ab oīb⁹
hÿs abſtinet et aliū ꝯuertit̄ ad hos actuſ cū uo
luerit.diſtīctōes aūt organoꝝ ſt̄ que ꝑmo for
mat in ēbrioīb⁹ et p⁹a uirt⁹ formātis cū gnā
tū fuerit al' cū diuerſitate figure et materie or
gana ꝯſtituēs qđ nō facit uirt⁹natural' que ſp
ē in hōgeneo et ī eo qđ ē uni⁹ figure niſi p ac
cidēs figura corrūpat̄.hac igit̄ rōe diſtinctiam
q̇dā hāc uirtutē uocauerūt.itellectū aūt hāc ꝟ
tutē q̇dā appellāt eo ꝙ opa ipi⁹ ſt̄ ſicut opa ī
tellect⁹ practici.in oīb⁹.n.architectōicis uide⁹
artifices diſtiguere et formare opa abſꝫ eo ꝙ
mixt⁹ ſit materie ſicut dixit anaxagoras ⁊ ſilr̄
uide⁹ hāc uirtutē nō eſſe ita imixtā materie ꝙ
uicat̄ ab ipa.ita ut ad uirtuteſ materie opet̄.ſi
cut.n.ars facit aſcēdere grauia ī edificio et oꝫ
ꝙ uirtute nature unūqđqꝫ moueat̄ ad figurā
artificiati ꝓut cōpetit cogēte ipm ītellectu ar-
artificis.ita facit h̄ uirt⁹ terreſtria aquea mo-
uēs furſū et ad latera ꝓut ꝯgruit machie cor
poris aiati et h̄ nō poſſꝫ facere niſi eſſet ſ̄ na
turā eleuata ſupra qualitates materie ſicut in
tellect⁹ artificis ē eleuatus ſup materiā artifi-
ciati.imago aūt mūdi uocat̄ h̄ uirtuſ pluſ et
minus ſ̄ ꝙ ē pfectior et mīus pfecta.īpfecta.n
ē in plātis et pfectior in aīlibus et ad plenū p-
fecta in hoībuſ.et iō in hōie pfectā h̄t imagieꝫ
rōꝫ.et h̄ rō imagis ꝯſiſtit in quatuor quoꝝ u
nū et ꝑmū oī aīe ꝯgruit.qm̄ ſicut celeſtis ma
chia in quadā mltitudie relata ad unū ꝯſiſtit
ita in ſil'e mltitudīeꝫ querit eſſe hec uirtus.ui
demus.n.oīa ſupiora referri ad unū motorē
et inferiores motores deſiderāt aſſilari illi tā ī
motu ꝓpo qꝫ ī motu cōi q̇ ē diurnus et ſic pa
tet ꝙ motores oēs ad motorē primū referūt̄
p formā que prio affluit et ꝓcedit a prio mo-
tore ſicut ſupius diximus.et hoc ipſo mō eſt
in uirtute formāte al' in quo oēs uirtutes mē
broꝝ et materie referunt̄ ad uirtutē ꝑmā diui
nā que principalit̄ ē formās et īformās oēs
alias.ſcđm aūt ē in motu.uidēus.n.oīa ſupi
ora tenere motū diurnū quātū ad circulatōꝫ
que ē uocata diurna qꝫuis quo ad motū ꝓp
um habeat alios motus et ſilr̄ uidere q̇libꝫ ꝙ
oīs motuſ alteratōis et cuiuſcūqꝫ uirtutiſ ma
terie termiat̄ ſp ad ſpem que ē ſ̄ ꝯgruitatē uir
tutis prime et ad illius ſpem terminet̄ oīs mo
tus materie ſiue fiat alteratione primaꝝ qua
litatū ſiue corporibus celeſtibus mouētibus
ſiue q̇buſcūqꝫ aliis uirtutibus mouētibuſ.ter
tiū aūt ē qꝛ etiā lūia celeſtia oīa referunt̄ ad
lumē ſolis ſicut dicūt aꝝl.et oēs aſtronomi.
et ſilr̄ eſt in aīa que in hoc imago mūdi eſt q-
oēs uires uniuſcuiuſqꝫ ptātiſ aīe referūt̄ ad
lumī itelligētie qđ aliquo mō ē in ipis ſiue cla
rū ſiue umbroſū ſicut a nobis alibi tā in añce
dētibus qꝫ in libro de itellectu deteriatū.quar
tū aūt et ultimū ē ꝙ ſicut oīs celeſtis motus
ē circl'aris et ſpicus ita etiā motus aīe ſt̄ imi
tātes circl'arē et ſpicū ſicut in libro de motib⁹
al'iū inti⁹ et inferi⁹ deteriabi⁹.in hÿs igit̄.ſiū.
aīa ē imago mūdi.et ꝓbat̄ p h̄ ꝙ aīa ꝑcipue
hōis mltū imitat̄ cāꝫ primā et intellect⁹ celeſtiſ
ſigillat̄ in ea in ſōpnis et pnoſticat̄ p ſōnia đ
oīb⁹ que creant̄ a motib⁹ celeſtib⁹.cuꝫ igit̄ ſit
imago celeſtiū uirtutū et motuū nō ē mirū ꝙ
ualde mltaꝝ ē uirtutū et opatōnū.ut aūt ex-
ꝑſſi⁹ iſta pateāt reuocent̄ ad mēoriā añdicta đ
uirtute cordis.qm̄ cordis uirt⁹ que ꝑma ē in
al'i dat oīb⁹ aliis uirtutes tā uegetādi qꝫ ſetiē
di et ad cor oīs alia uirt⁹ tā al'is qꝫ natural' hꝫ
referri ſil' motū cordis q̇ ſ̄ diaſcolē et ſiſtoleꝫ
ē pticipat oē qđ ē in corpore qꝛ ſn̄ illo nec ui
tā haberet nec ſpm uitalē.adhuc cor ꝑmā ſpeꝫ
ꝯfert nutrimēto qua mouet̄ ad formā c⁹libet
mēbri nutrimētum accipientis.ſpiritus etiam
omnis ē a corde ſicut oſtendimus in libro de
ſpiritu et etiam in ante habitiſ h⁹ libri et ita pa
tet qualiter in quatuor ſuperius de celo dictis
uirtus prima animalis ꝓportionalis eſt hiiſ
que ſunt in celo hoc tamen maxime conuenit
anime rationali quia illa per uirtutē diuinaꝫ
quam habet et per intellectualem et animalem
ymago enim prie cāe et ſilitudo intelligentie
et exēplū uite celeſtis et p naturales uirtutes
ſui corporis que tn̄ mouent̄ ab aīa ſicut or-
gana quedam eſt ſigillū naturaliū ꝓpter qđ ip
ſa imago mūdi ē ſpaliter et quecūqꝫ ſūt de or
dine omnium cauſarum mūdi. imprimuntur
in ea et effigiantur.et ideo etiā in imaginibus
ſuis et uiſionibus eſt futurorum quedam cō
iecturalis ſcientia ſicut paulo ante diximus.a
nima autem ſenſibilis reſultatio quedā eſt h⁹
imagninis ꝓpter lucem ſenſuum.ſed obſcuriſ
ſima reſonantia huius eſt in uegetatiuis.hec
igitur eſt cauſa quare forma in ſemine imago
mundi uocatur.animam autem uirtutem in ſe
mine uocauerunt quidam.non ꝙ animal uel
corpus animatum ſit ſemen ſed potius ideo
quia operat̄ actu anime membra uite et uitaꝫ
ſicut diceremus aīaꝫ eſſe in aliquo ſicut actū
ſiue pfectōꝫ et h̄ eſſe al' ī aliquo ſic artificē in
artificiato.et h̄ ñ eē al' ſic ſi dicere⁹ artē ydoli
eē ī cupro et abſqꝫ extrinſeci artificis motu artē
in cupro exñtē figure ydolū.h̄ igit̄ ē uirtus a
nime que formaliter operatur in ſeibus al'iū
ſed oꝫ ſcire ꝙ aliū h̄ uirt⁹ ē ab al'i et aliū a ītell'

ab aľi ē ī maťia ſcīs uľ oui qꝺ̄ retrudiť ab aīa
to hn̄s uirtutē ſiľe3 uirtutib⁹ m̄broꝝ aľiſ.oīa
aūt ſcīa plātaꝝ ſūt ſicut oua uēti ſicut dixi⁹in
an̄bitīs.a ſtelľ aūt ē in hūs que ſine coitu et ꝯ
ceptu gn̄anť et h̄ oīa patēt ꝑ an̄dicta tā in hac
ſcīa ꝙ̄ ī aliīs libris phicis quos edim⁹ et dn̄ſ
in utraqꝫ iſtaꝝ gn̄ationū ē prio formatū mē
bꝝ ſicut dixi⁹ ſupꝛ⁹.

.C.iiii.de cāis formalib⁹ aľis corpꝛis natu
ralib⁹ que ſūt in materia cōmixta et.iiii.cľiſ

Auſcꝺo ꝓxie que ī maťia ſūt corpoꝝ a
nialiū ſť calidū et frigidū.hūiꝺ̄ et ſiccū ꝛ
ſť cōplexiōales n̄ ſiplices.qꝛ ſiplices nō agūt
ad aliu3 naturā.cōplōales aūt exn̄tes dn̄tes
hn̄t actōes et paſſiōes ab actōib⁹ ſimplicib⁹ et
paſſiōib⁹.et h̄ dr̄ia ꝯſiſtit in qn̄3 mōis.pri⁹ ē ī
mō actōis et paſſiōis eaꝝ ſcꝺ̄m.u.in foꝛa ac
tōis.tertiū aūt ī actōis acuie uľ ebetatōe.quaꝛ
aūt ē in actōiſ diuerſitate.et qn̄tū in actōis fie
de mō.n.actōis calidi ſiplicis ꝓut ipſū ē in ig
ne ē uidere et diſſoluere et reducere id qꝺ̄ agit
uſ3 ad ſpē3 ſuā quātū reduci ē poſſibile.caliꝺ̄
aūt cōplexiōale h̄ n̄ fac̄ ſ3 digerit et cōplet hu
midū et terreū qꝺ̄ ē in corpore ꝛ nō ſepat unū
ab alio ſ3 poti⁹ depurat utꝛꝙ̄ ꝑ h̄ ꝙ ſepat pu
rū ab īpuro.adhuc aūt formā actōis hť alia3
in ſiplici.n.nō agit niſi ad formā ignis. in cō
plexiōatis aūt moueť a forma cōplexiōis et
ab aīa.et iō agit ad formā cōplexiōati aīa ſicť
malle⁹ agit ad formā artis que ē ī mēte artifi
cis et nō ad formā mallei uľ ferri que ſūt for
me mallei.ampli⁹ in ſiplici agit calidū quaſi re
cedēdo eo ꝙ ē leue ſurſū motū.in cōplexiōa
to aūt acute penetrat interiora eo ꝙ minima per
oīa interiora rei diuiſū ē ſicut patet ꝑ an̄ dicta
ampli⁹ mľta agit diſſoluēdo decoquēdo diri
gēdo aſſiľando teriando ꝯuertēdo.et uiuēdo
in ſimplici aūt nō agit niſi unū ꝑ ſe qꝺ̄ ē cale
facere.et ſi qꝺ aliꝺ̄ agit h̄ facit ꝑ accn̄s.ampli
us in ſimplici finit actō3 in cineres qn̄ agit in
rē terreſtrē humidā ſ3 in cōplexiōato finit acti
onē in ſpē3 carniſ et oſſis et nerui et alioꝝ mē
broꝝ hōgeneoꝝ.ſiľis autē modus differre ē ī
frigido.frigidum.n.ſiplex ē mortificatīm et cō
ſtrictionē faciens et abſcidēs motum. cōplexi
onale autē frigidum ē formās et figuras teneſ
aut huidu3 retinēs ne euaporet exteriora cir
ꝯſtans ne diſſoluanť ab agēte calido.adhuc e
bes ē frigidum ualde in ſimplici et nō ingredi
tur in rem ꝓfunde niſi ſit ualde excellēs.in cō
plexionato autē ꝓpter humidum in quo eſt ꝛ
diuiſionē et ꝑ minima diuiſum ē magis ingre
diť et tenet interiora ꝙ̄ circunſtet extrinſecus
ampli⁹ formā cōplexionis et aīa3 habꝫ mouē
tē ꝓpť qꝺ̄ eť nō abſcidit motū ſ3 ꝯtinet mouē
tia ne diſſoluanť.ampli⁹ ualde diuerſa opať
ꝯtinēdo coagulādo claudēdo poros ꝯuerten
do ſubtilia euaporātia retinēdo in mēbris ca
que ſūt in ipſis.et p̄cipue facit h̄ in qbuſdā mē
bris frigidis ſicut in cerebro et oculis.ampli⁹
finē actōis ꝓrſus hť aliū in cōplexiōe ꝙ̄ in
ſiplici qꝛ in ſiplici facit ꝯſtare ꝑtes materie ad
ſpē3 terre et in cōplexiōato detinet p̄ncipia in
forma cōplexiōis ne diſſoluať cōplexiōatu3
idē etiā ē de hūido ſimp ici et hūido cōplexio
nato ꝑ oēs ſupradictas qnqꝫ differētias.hūi
dū.n.ſiplex ex̄ ſe fluit ad terminū alienū.huiꝺ̄
aūt cōplexiōale loco illi⁹ eſt ſicca penetratim
adhuc aūt ſimplici agit ad formā aque uľ ae
ris.in cōplexionato autem agit ad forma3 ui
te uel anime mouentis ipſum tam ī prima for
matione quam in nutrimentali humido .am
plius humidum ſimplex humectat in comple
xione autem cōmiſcet penetrando ſubtilitate
ſua per ſiccum.ampliuſ multa facit in comple
xionato infundendo mollificando cōmiſcen
do continuando nutrimentum portando for
mas recipiendo et reddendo et h⁹.unum autē
ſolum facit in ſiplici quod eſt fluere ad termi
num alienum et in fine ipſum terminatum ad
formam uite quia cauſa uite eſt humidu3 diſ
ficulter ſiccabile ſicut oſtendimus in libro de
cauſa longioris uite.et ad hoc non terminať
neqꝫ finitur in ſimplici ſed potius ad ſpeciem
aque uel aeris.eadem autem ratio differentie
eſt de actionibus et paſſionibus ſicci. ſiccum
enim in ſimplici eſt in euaporatione uel ex
preſſione humidi. In complexionato autem ē
in humido actu et ſicco ſecundum potentiam
tantum Adhuc autem in ſimplici eſt creatum
a forma ignis uel ſpecie terre. Sed in comple
xionato mouetur a forma complexionis et
forma anime. Amplius in complexionato di
uiſum eſt ſubtiliter in humidum ſed in ſimpli
ci expreſſum eſt de humido aliquando ſicut
in igne .Adhuc in complexionato facit inſpiſ
ſationem humidi.figit uirtutem que fluxibi
lis eſſet in humido .terminat motum humidi
continet terminos figurarum .tenet humidu3
ne euaporet per calidum .et h⁹ multa facit in
complexionato ſed in ſimplici non facit niſi
conſtrictionem per terminatione3 ſui termino
proprio. Amplius in ſimplici terminatur ad
terram uel ignem. Sed in complexionato ter
minatur ad ſpiritum uiui animati. Hec igi
tur ſunt quibus differentie iſte differunt in cō
plexionato et ſimplici. Sed

ħ moꝛie aduertēdū ſicut ſepi⁹ dixi⁹ ꝙ oēs iſte
qualitates eĺales ſe hñt ad uiꝛtutes lūim celeſti
um ſicut inſtr̄a et nō opant̄ niſi ħ ꝙ ſūt infor
mate a lūib⁹ celeſtib⁹. uiꝛtutes aūt lūim ſicut ī
ſtr̄a ſe hñt ad uirtutes aīe et uirtutes aīe ſūt ſi
cut inſtr̄a uiꝛtutum celeſtiū intellectuū. et uir
tutes intellectuū celeſtiū ſūt ſicut īſtr̄a cāe ꝑme
ſiue uirtutis pric que ꝓcedit a cā pria opans ī
gñatis et efficiēs eſſe ꝑ modū quē ſ̄ dixi⁹. cuꝫ
aūt oēs forme iſte ſic referunt̄ ad unū ptꝫ ꝙ
ois mĺtitudo māliū colligit̄ ad unitatē uirtu
tū celeſtiū et ħ colligit̄ ulteri⁹ uſqꝫ ad uirtutē
cāe ꝑme. et in creādo q̇dē una uirt⁹ cāe ꝑme ħ
mō agit̄ ī mĺtitudinē. licet aūt mĺta ſint in ma
teria dicto mō agentia ad eſſe generati tñ duo
ſūt ꝑncipalia que ſūt īformata oib⁹ dictis uir
tutib⁹ que ſt̄ calor et ſp̄us et calor q̇dē ē ex ꝑ
te materie et ſbc̄m eı⁹ ē hūiō. ſp̄us aūtē ex ꝑte
uirtutū oim quaſi uehiclm quo uirt⁹ uitaĺ in
oēꝫ ꝑtē materie uehit̄ ad opandū et qualiter
fiat utrūqꝫ iſtoꝝ ptꝫ ꝑ ea que ſepi⁹ in aīabꝫ
tis d̄ciata ſūt. de uirtutib⁹ ergo efficiētib⁹ in ma
teria gñatōis aĺiū dec̄iatū ſit ħ mō.

C. v. qualit̄ oia dcā ꝑncipia oriunt̄ ex u
no et ad unū recolligunt̄ et qualit̄ mĺtipli
citas organoꝝ creat̄ a mĺtiplicitate ptātuꝫ
aīe in animalibus.

Nſcie aūt aĺiū ſiue etiā in materia hñte
uiꝫ ſcis q̄ꝫuis nō ſit ſemē. oēs iſte uir
tutes tā in generatōe q̄ꝫ in gñato colligunt̄ in
ꝑtē unā et locū unū materie ſicut etiā oēs uir
tutes ꝑ diſtributionē ꝓcedūt a uirtute una pri
ma ⁊ ī ꝑte q̄ō materie ſeiaĺ colligūt̄ ī locū cor
dis uĺ e⁹ q̄ō ē loco cordis et illā ꝑtē ꝑrio ſfor
mādo ex illa poſtea formet oia alia mēbra. ſi
miĺr aūt in gñato ſedes haꝝ oim uirtutū eſt ī
corde et ex illo uecte ꝑ ſp̄us oēs in aliis mē
bris ꝑficiūt uirtutes et opatōes. et huic ſnīe li
cet ꝯdicāt plato et gali. tñ ħ opio oim ꝑipathe
ticoꝝ et nos oñdi⁹ rōꝫ h⁹ opionis in ꝑhītiſ u
bi locuti ſum⁹ de uirtutib⁹ ſpmatis a corde. cā
aūt quare oꝫ eas colligi in unū locū et mēbꝝ
ē qꝛ uirt⁹ ipſa ip̄a ſui ſꝑſione et diuiſione debi
litat̄ et corrūpit̄ collecta aūt et unita fortifica
tur et ꝯſuat̄. nec natura intēdit tm̄ facere aĺi
mo etiā intēdit ꝯſuare ipm in eſſe et in uigorē
ad opatōes. qꝛ aliter fruſtra eſſet gñatio ipi⁹
adhuc aūt mĺtitudo nec ꝑ recedēs ab uno. nec
relata et collecta ad unū nec facit unū aliq̄d ſꝫ
mĺta. cū igit̄ nō ſit niſi unū aĺ gñatū oꝫ oēm
mĺtitudiēꝫ ꝑcipioꝝ ſuoꝝ formaliū et ꝓcede
re ab uno prio et referri et recolligi ad unū et
ħ ē cor ī hñtib⁹ cor et mbꝝ q̄ō ē loco cordis
ī hñtib⁹ que cor nō hñt ꝓpt̄ q̄ō etiā oia que diri

gunt̄ ī totū corp⁹ ſicut uie uirtutū. neceſſe eſt
oriri ab illo ſicut ſūt uene et arterie et nerui. et
ħ iā ante dec̄iatū eſt. inſuꝑ etiā tota materialiſ
mĺtitudo m̄broꝝ ꝑ gñationē orit̄ a corde qꝛ
ſicut in gñatōe nulla ꝑs materie formā mēbri
accipit niſi ꝑ q̄ō exit a corde in quo accipit in
duit uirtutem que membrū format. ita eſt in a
nimali generato nullū nutrimentū eſt conuer
tibile in formam membri niſi a colore cordis
uirtutem induat per quam ad membrum mo
ueatur. et ideo cor in membris eſt ſicut primū
celum in celeſtib⁹ et uirtus cordis eſt ſicut uir
tus prime cauſe in celeſtibus. ſicut tamē in ce
leſtibus quodlibet celum et quelibet ſtella in
ſitibus ſuis proprias habent uirtuteſ. ita etiā
membra quelibet proprias habent uirtutes in
ſitibus mēbrorum ſibi determinataſ ſicut dixi
mus ubi locuti ſumus de uirtutibuſ membro
rum et hec multitudo tota refertur ad unum
quod eſt celum primum compoſitum ex mo
tore et mobili in celeſtibus et ad unum mem
brum quod eſt membrum compoſitum pri
mum ex motore et mobili in animalibus q̄ō
eſt cor. oportet etiaꝫ ſcire quod omnis diuer
ſitas mobilium et materie quando formaliter
et ſecundum figuram mobilia diuerſificantur
creatur a diuerſitate motorum et formarum
et ideo niſi anima eſſet motor compoſituſ ex
multis uirtutibus et poteſtatibus et naturali
bus non eſſet diuerſitas partium corporis in
forma et figura. et unicuiqꝫ poteſtati ſuum ꝓ
prium reſpondet organum ſicut unicuiqꝫ fa
cultati artis mechanice proprium datur in
ſtrumentum. has tamen poteſtates generaliter
per quatuor uidemus uariari differentias. na
turalibus enim poteſtatibus quedaꝫ membra
reſpondent et poteſtatibus mouentibus ſecun
dum locum reſpondent inſtrumenta motus
localis ſicut ſunt ale et pedes. poteſtatibus au
tem animalium ſicut ſenſus interiores et exte
riores reſpondent organa que patiuntur ab
obiectis ſenſuum ſicut oculi et aures et huiuſ
modi. et ſicut artibus teſtor nichil operatur
cum dolabro et ſecuri eo ꝙ nō ſunt inſtrumē
ta ſue artis et nichil operatur tibicen cum naui
et remo ita nichil operabitur poteſtas unius
facultatis nature per organum alterius facul
tatis et ideo cecati in oculis nil uident per au
res nec claudi ambulant auribus et ſic de aliiſ
Piget. ꝙ diuerſitati poteſtatum anime om
nis reſpondet diuerſitas organorum in cor
pore et ꝙ tam in anima quam in corpore om
nem diuerſitatem oportet reduci etiam in

unū aliud ex quo oīa īformenť ad motū et o
patōꝫ qꝛ aliter nec ī corpore nec ī aīa eſſet aľ
unū. ꝙ aūt q̇dā dicūt ꝙ pľes ſbē mouētes ſi-
cut in corpore que ad unū actū aīandi reducā
tur ſic mľta lūīa reducūť ad unū actū illūian
di oīo ē īꝯuenieſ. cū. n. dicūt ꝙ reducunť ad
unū actū aīandi. aut ē iđ act⁹ nūero aut ſpecie
aut gñe. ſi dicāt ꝙ ē iđ nūero. tūc oportꝫ etiā
aīantia eſſe iđ nūero et aīata ſiľr. et h̄ nō ē ꝯꝫ
cū ipi dicāt eſſe pľes ſbās aīantes. ſi aūt aīatō
ē una ſpē tūc erit aīatio ſpecie que ē forma aī
matōis. et h̄ qualiter pōt eſſe ꝯm cū aīantes
ſbē ꝑ eos ſit diuerſe in forma ut ipi dicūt qꝛ u
na ē uegetās altera ſentiēs et intelligēs tertia.
adhuc aūt ſi ꝯcedať ꝙ ē eadē aīa ſpēñ ꝯſtituet
niſi unū ſpē ⁊ nō unū nūero aľ. idē aūt ſequiť
ſi ſit unū gñe. ſi aūt dñt ꝙ ꝑ ꝯpōꝫ et unionē
faciūt et unā aīatōꝫ. querām⁹ q̇d uniat ea cū
ſint diuerſaꝝ formaꝝ. nō. n. ſeipis uniūť ſicut
lūīa que ſūt uni⁹ forme. quecūqꝫ. n. diuerſaꝝ
ſūt formaꝝ ſeꝑanť ex ſe et ñ uniunť niſi unū
ſe habeat ad alteꝝ ſicut p⁹ actū qđ iſti nō dñt
qꝛ ꝑ h̄ eſſet una ſbā. actuſ. n. et ſbā potētia u-
niunť in ſbāꝫ unā. et ꝓpť h̄ ptꝫ ꝙ abſurdū eſt
qđ dicūt ſꝫ oportet rōꝫ ſmľtitudīs ptāť et mē
broꝝ fieri ad unū ꝑ modū quē dectiaui⁹ qꝛ ſic
et nō aliter ꝯſtituūt unū aľ. ſic igiť de diſtribu
tōe uniuſ ꝑmi in aľibus ī mľta et de reductōe
totius mľtitudīs in aīa et in corpore exñtis
ad unū primū a nobis deteriatū ſit.

C. vi. qualiter dūs ſupra ptātibus ad ſein-
uicē dñt aľia. et qualiter hō dñt ab oibuſ.

St aūt intelligēdū adhuc ꝙ iſte ptātes
diuiſe ab iuicē ꝑ eſſe ⁊ ſbcm̄ ꝯſtituūt dif
ferētiā geneꝝ et ſpeꝝ coꝝ que ſūt aīata. ſi. n. ꝑ
ſe uegetatiuū accipiať genere differt ab eo qđ
ē ſēſitm̄ et h⁹ rō patet ꝑ añdicta. cū. n. oiſ dña
corpoꝝ ſit a dña formaꝝ et nos uide⁹ corpo
ra plātaꝝ tā in ſiplicibus q̄ꝫ in cōpoſitis eſſe
oīo alteri⁹ generis q̄ꝫ aľiū. neccio ſequiť etiā a
nias gñe alterās eſſe ꝑ h̄ iđ aūt patet ꝙ etiam
aľia a ſeinuicē ſpē ſūt dña. uni⁹. n. forā et ſpē
una ē figura corporis et organoꝝ. cū igitur
diuerſe ſūt figure corpoꝝ aľiū et organoruꝫ
ipoꝝ oportebit et aīas ipoꝝ ſpē alteras ab in
uicē eſſe. eađ eť rō ē qđ et arbores et herbe ab
inuicē altera ſūt ſpē. hō aūt ab aliis aľib⁹ pl⁹
q̄ꝫ ſpē uideť differre. uide⁹. n. ea que nec ſenſu
nec motu faciūt dñaꝫ tñ ſpē ab inuicē differ-
re. cū igiť hō et in ꝑticipatōe ſēſuū differat ſpē
ab aliis ſicut ꝓbať ex figuris organoꝝ ſēſus
et figura totius corporis et inſuꝑ adiciat rōiſ
differentiam uidetur plus quam ſpecie homo
ab aliis differre animalibus. cuius ſignum eſt
quia irrationabiles uires hominis perſuaſi-
biles ſunt idem ſicut concupiſcibile et iraſcibi
le. et hoc non eſt in aliis animalibus. plus igi
tur quam ſpecie differt a brutis et uidetur ad
ipſa quandam habere generis differentiam cū
ipſam animalitatem ſecundum differentem po
teſtatem ab aliis animalibus participet. Si
quis autem opponat ꝙ genus plures habet
ſpecies et ſic homo plures deberet habere ſpe
cies non ualet quia forma decommunicabiliſ
pluribus ſpecie uel numero differentibus nō
neceſſario communicatur ſed forte ſecundum
eſſe non erit niſi in uno ſicut apparet in ſole ⁊
luna et in aliis que ſub ſpecie non niſi unum
habent indiuiduum eo ꝙ ſunt ex materia ſua
tota. ſi ponamus unum ſolum eſſe aſinum et
unam ſolam eſſe arborem erunt tamen animal
et corpus animatum genera diuerſa. homo
igitur plus quam ſpecie differt ab hiis que di
cuntur animalia bruta. Specie enim differunt
leo et equus. plus ergo quaꝫ ſpecie differt ab
utroqꝫ ipſorum. Amplius autem animal ge-
nus quod eſt in animalibus ſecundum eſſe al
terum eſt in unoquoqꝫ animalium. Et cum
ratio generis phiſici detur ſecundum eſſe pa-
tet ꝙ etiam ratio generis in animalibus. ſed
non eſt una ſed multi generis eſt natura in a
nimalibus ſecundum eſſe differentie que for-
ma eſt et actus. Et ideo agitur in differentias
ſecundum eſſe ſicut ipſi actus differentes ſunt
et huic differentie reſpondet differentia figura
rum in corporibus animalium. et ideo nulla
animalia differentia ſpecie uniuſ figure in cor
pore inueniuntur. ſunt tamen quedam pote-
ſtates magis conuenienteſ in omnibuſ anima
libus et quedam differunt ualde ab inuicem
poteſtas enim ſenſus uiſus in omnibus ani-
malibus conuenit ad formam conſpicui. et i-
deo etiam organa uiſus in figura et compoſi
tione parum differunt ab inuicem. in auditu
autem magis differunt. et ideo animalia ſtoli
da differentes in figura auriculas habent ab
animalibus magis ſigna rerum percipienti-
bus ſicut facit homo et quedam ſimiarum ge
nera. Quedam autem omnino diſciplinabilia
nullum omnino uidentur habere auditus in-
ſtrumentum. Unde manifeſtum eſt quod di-
ximus ꝙ omnis illa que in corpore eſt di-
uerſitas cauſatur a diuerſitate poteſtatuꝫ que
eſt in anima. Inter autem poteſtates quas ani
ma exercet in corpore. Quedam ſunt ge-
nerales omni generato ſicut nutrire. Augere
alimento. Et quidem etiam generare. Et

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

de iá i ſcia de plátis ƀriatũ.queƀ aũt ſũt que ꝯueniũt oib⁹ alib⁹ et ꝯſtituũt al' ſicut mot⁹ et ſeſus qꝫ tact⁹ ꝯſtituit al' ꝑpter tactũ.et mot⁹ q̇ dē creat a ſēſu in oi alī ſicut mot⁹ local' ꝑ ap petitũ.oē.n.al' ad min⁹ mouef motu dilatatō nis et ꝯſtrictionis.oꝫ igit de drũſ aliũ ƀ ſēſuſ et motũ localē ƀteriare.et aliud ad h iducem⁹ libri principiũ.
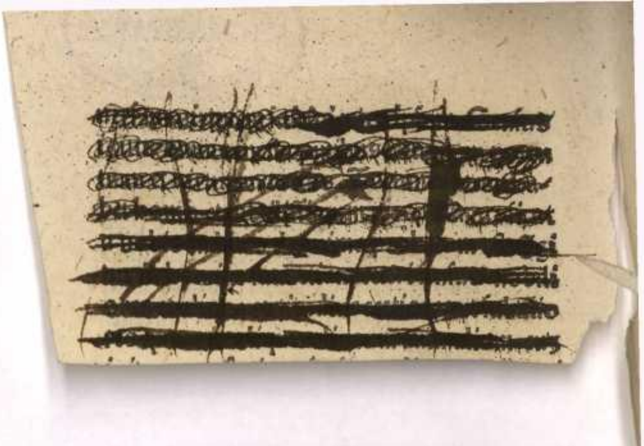
2

Al. Magnꝰ Nat. Ms.

CAJA
2-12